

บทละคร

เรื่อง

พระลอ

พระนิพนธ์

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ

กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์

บทละคร

เรื่อง

พระลอ

พระนิพนธ์

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์

คณะไทยเขษม

พิมพ์ฉลองพระเดชพระคุณ

ในงานพระเมรุ

ณ วัดเทพศิรินทราวาส

วันที่ ๖ มีนาคม พ. ศ. ๒๔๗๕

หอสมุดแห่งชาติ

๒ พ.ค. ๒๕๒๒

หอสมุด

លេខ

895.9112

លេខ

N 386226

ឈ. អរិយធម៌

លេខ

ឈ. 666

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์

บทละคร
เรื่อง พระลอ ตอนต้น
พระนิพนธ์
พระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์

ชุดที่ ๑ (ปูเจ้าเข้าวัง)

(ฉากรูปในพระตำหนัก พระเพอนพระแพง ท่งท่ง
ทองตำหรับเจ้า และท่งเครื่องขวงสรวงสังเวท ทั่ว
ละคร มีสองนางประทัย ฦสุวรรณอาสน์)

ร้องลำฉวนเกล้ารับมะโหรี ๑ เมื่อนั้น สองพระ
ราชบุตรศรีเมืองสรอง เนอูไรทันนาสน์ปราสาททอง
เตรียมม้วยรองพระประสูวัง เทียบท่งทองรองลาคคาศ

เพทาน เชนยฟูกผกม่านตระการกั จักเทียบอุป
 ขุปผามาสาทั้ง เทเวสังเวทึงขนเคียงคำ ๗ ๔ คำ
 เรรจา

พระแพง พระพี่เชษฐหรือเพชะ ว่าเผื่อจะมีต้อง
 เทรียมเกอ

พระเพื่อน เกอเกอเกอเดกซ์ เมื่อมีทางแต่ทาง
 เคียวเช่นนแล้ว ถ้าเผื่อจะมีมาวกถวักเกออยู่แล้ว ก็กะ
 มีทางสมคึกเผื่อไค้เยยไค้เด่า

พระแพง พระพี่ตรัสถักถักของพระพี่ไปทางหนึ่ง
 แตน้องนียอง ยิงกระนงกียิง ยิงกรึงยิงเกรงอยู่ขุ
 หาย เห็นยากที่จะสมหมายเลี่ยนนและมาก

พระเพื่อน เผื่อตั้งเครื่องเทวะพล ขวงสรวง
 เทพารักษ์ เทพยเจ้าอนทรวงมเทศวระคักก ก็คง
 จะพิทักษ์ อดยสวัสดิมิงคคคัมเกรงรักษาเผื่อ ถึง
 เกอมิไค้ถวายนมัสการพระอัยยกา ก็คงยังเป็นมิงคค
 ขุชาสดาพรแก่เผื่ออยู่คินันและมีไช้ฤๆ พระน้องเอ้ย

พระเพง ฝักระนั้น เลือดยกับพินโทมนัสสนอใจ
อยู่นั่นเอง

พระเพื่อน ก็จะทำอะไรก็ได้ เลือดยมีชีวิต เลือดย
ยังเป็นมนุษย์ สิ่งที่จะพอทำได้ ก็เพียงแต่ทำก
ที่สุด เพื่อไม่สามารถจะทำที่เอกอุคตม ฝักระนั้น
เทวะฤทธิ เมื่อสิ่งใดที่ฝักระนั้นใครคิด ฝักระนั้นใคร
ปอง ถ้าฝักระนั้นใครชอง ฝักระนั้นใครชองลงกระทำ
ทางอย่างที่สุด ซึ่งพอฝักระนั้นมนุษย์จะพอทำได้
จริงแท้แล้วหรือน้อง?

พระเพง น้องไม่เถียง แต่น้องก็ยังไม่กล้าพูด
รับรองได้ทั้งคู่

พระเพื่อน ถ้ากระนั้น พกของน้องเท่านั้นที่ คกว่า
อินทมก

ร้องล่ำร้อยลาวเล็กรับมะโหรี © พระนางคอย

คอย คอย ละห้อยโทยทวน พระนางกำศรวญสะออน
เห็นพระลบลับไม้ เป็นโฉนโรยรณ ของพ คู่ชน บคน

๔ พระลอ ตอนต้น

คุ่มมณี ทนอฟเลี้ยงเอ๋ย หรือเกิกเหตุ เกิกเภท
เกิกภัย หรือเกิกอนไค ในเมื่อพงพิ จิงหลบ จิงล
จิงหน่าย จิงหนี แหนงกาย ฯ

๑ อนาคตเอ๋ย อนาคตเหลือทวี อนาคตเหลืออนึก
เหลือทลาย อนาคตทรงสนขวัญทลาย อนาคตข่าวร้าย
กลาตหมายกะมังนา โอ้ออกเลื้อเอ๋ย ไฉนนัก ไฉนขัก
ไฉนทัก สัญญาหลกหลก ไฉนสะบักสัญญา ยิ่งช่น
ช่อนช่อน ยิ่งโศกยิ่งอันอาครุเอ๋ย ฯ โศก

ร้องล่ำลวครวญ ๑ พระเอ๋ย พระเพื่อนแพง
สยดสยองทรงสนขวัญหนี โอ้พี่น้องสองพรออยู่ก็
ยังเกิกมีอันเป็นเห็นทันตา มีกระอุ่มกระคุ่มครัน
อากาศ โลกะธาตุสะเทือนไหวไปทั่วหล้า สงสารสอง
บุพระขยงยิ่งสงกา พระนมกรวันทาอยู่ไวไว ฯ ๔ คำ
เรวรา

พระแพง อัย อัย ช่วยน้องด้วยสิเพชพระพี่ น
เกิกอะไรกันขึ้นหนา น้ากลัวชอก

ปู่เจ้าเข้าวัง

๕

พระเพื่อน คุเล็กเชอ กรรมกรรมที่เคียว คุ
เหมือนแผ่นกินไหวเฮ้า โฮ้ย โฮ้ย ออกฟ้าไม่เป็นใจ
เสียแล้ว อาเพคะไรเซ่นนทอ

(นางโรยนางร่น หน้าคนกลานเข้ามา พอเห็นสอง
พระนางก็ตรงเข้าไปเฝ้า)

ร้องล่ำสร้อยลารับมะโหรี ๑ เหลือบเห็นสอง
พระพี่เลี้ยงมาเคียงข้าง สองพระนางยืนค้ำระมีไทร
ร่นโรยประคองปลอบสองอ่อนไท้ ระกลัวไยฤทธิ
พระปู่วังเรา สันนางต่างกระเงิงอุปเทีย่น หมอบระเมียร
ประณมก้มเกล้า ปรายเข้าตอกคอกไม้ไหว้เทาเทา
เลียงกระเส้าเสกทูลราชนา ๓ ๔ คำเจรจา

นางโรย ออย่าเอาแต่ทักพระทัยไปนักละเลย พระแม่
เจ้า เชิญทรงพระอิฐฐาน วิ่งวอน กราบทูลอัญเชิญ
พระอัยยกา ให้สำแดงพระองค์ให้ปรากฏเด็กคึกกว่า

นางร่น ทูลสัพเพชะ พระแม่เจ้า ว่า ขอให้พระ
อัยยกา ทรงพระเมตตาโปรดฯ สำแดงพระวรกาย

๖ พระลอ ตอนต้น

ให้ช้าน้อยชมบุญญาภินิหาร ถวายนมัสการ ฉะเพาะ
พระพักตร์ เลิกเจ้าประคั้น

(สองพระนางก็ว่าตาม สองพี่เลี้ยงก็ช่วยสอน
และช่วยพิโรธฉวี)

ร้องลาเชิญสรับมะโหรี ๑ ๑ เชิญเอ๋ยเชิญลง
เชิญองค์พระอภัยมณี คักคักลีลลิตถา เสด็จมาเถลิง
อาสน์ ซึ่งเผื่อแต่งตั้งถวาย ลำแทงพระกาย ก่อง
โองาส ให้เผื่อบังคมบรมบาท สมคีโรภาสนมัสการ ฯ

๒ ๑ เชิญเอ๋ยเชิญพระปู่ เชิญเสกข์สู่สุทธา
การ เสด็จขึ้นทรงพระสงสาร ให้สองพระหลาน
พระถิกรรม์ สถิตมณฑลมงคลอะเคอ รั้งสังเวชเผื่อ
เผือกขวัญ ขอชมพระโฉมโฉมพรรณ ถ้างวิโยค
โคกคัลย์ อุตุนทรวันทรายวาย ฯ

๓ ๑ เชิญเอ๋ยเชิญพ่อเจ้า พระปู่เฒ่าสมิงพราย
โปรกให้เห็นพระรูปพระกาย โปรกให้เผื่อถวายวันทนา
โปรกสังเวชช้าน้อยสำออยทูล โปรกเชื้ออนนกุลสอง

นั้กกา ไ้ปรกตั้งท้พะเล่ท้เเวะกะดา ไ้ปรกทรงพระ
กรุณาเฒ่อ เทอญ ฯ

ร้องล้าลาวเจ้าฐรับมะโหรี ๑ เเท่ล้อบเฒ่นเป็นเเทะ

กุมาร ถอยทระท่ง่านชะเง้อมแท่นแสนสง่า ย้กเคี้ยว
กายกลายเกล็ดนเลือนมา เป็นครณะเเทวาน่าขรรโลม
เขอนย้มพรมพกท้วพะยกทขอก สักคว้อออกเจอนจาง
วางวางโถม เป็นเเทะกาชราพิรชทรวทโครม ขนอง
โน้มน้งนัสน่สะท่อน นางโรยร่น ชนชอยทมอยชิต
ค้อยสะกิกกะชบสอนสองสมร พระบู้แกดั่งแปลงเป็น
เฒ่าเฒ่าข้งอร แม่้อย่ากร้งวังวอนคะอันเชิญ ฯ

๖. คำ เรร่า

พระเพือน พระอัยยกาอย่างไ้ ประเคี้ยว เป็นเก็ก
ประเคี้ยวเป็นท่นุ่ม ประเคี้ยวเป็นคาแก่ แปรไปแปร
มาอยู่อย่างน้เฒ่าพร่น?

พระแพง เเทะกาเคิรทนคอกกะม้ง พ้ไ้รอยชา?

นางร่น ไ้ไม่ใช้คอกทนะเพค้้า พระแม่เจ้า พระ

พระลอ ตอนต้น

นางโรย พระแม่เจ้า กรายทูลวิงวอนอัญเชิญ
พระชัยกา ให้ทรงพระกรุณา ลำแสงพระองค์เล็ก
อย่าตกพระทัยเลย

เรื่องลาลาดำเนียรทวย ๑ ^๕เมื่อนั้น ^๕พระแพงเพือน
^๕เจอนิจคตางขนาง ^๕ฮารามคนผนฮายชะม้ายพลาง

ปู่เจ้าเข้าวัง

๕

สาวสะอาก้อยคะอ่อนวอนทูล เชิญพระปู่เ็นต้นคทา
ท้วย โปรตช่วยซักพระลอนเรนทร์สว มาสมสอง
น้องนางสร้างอาศูร อนุกลเถิดจะแก้ส้นขน ถวาย
แก้วเก้าโกฏิเงินทอง โคควายเผือกผ่องฉนของผล
เหล่าเข้าสุกรไก่อให้ว้ประคน ทั้งต้นไม้คำจะมายวง ฯ

๖ คำ เรรหา

นางรณโรย คิแล้วพระแม่เจ้า พระแม่เจ้ามี
พระประสงคฉนไคข้างในพระทฤทัย ก็ไปรดกรวยทูล
พระอัยยกาให้ทรงพระเมตตาอนเควาระห์เถิดเพคะ คง
จะสมพระเจตนาทุกสิ่งทุกอันนและ

พระเพื่อน น้องกรวยทูลท่านแล้วนิ พักไคยนิ
อยู่แก่หเอง พระปู่เจ้าท่านกนังเสียนพิ

พระแพง ฤาพระอัยยกาท่านจะไม่ไปรดเกล้า
เผื่อเสียแล้วละกะมังนพิ?

นางโรย ไม่ไปรดแล้ว พระปู่ จะสู้ทรงพระ
อุทสาหะเสกฯเข้ามาเยอนพระแม่เจ้า ถึงในพระวาช

มนเทียรทองเย็บไค้ จะกรวยทูลอันไค้ ก็กรวยทูลเด็ก
พระแม่เจ้า

นางริน พระแม่เจ้า ไม่ทอศพระเนตรเห็นข้าง
คอกฤาเพชะ พระแม่เจ้ากรวยทูลองค์ไค้ละ พระปู่
ท่านทรงขมรวกระพระปรางระนิ นันแนเพคำ นันแน
เห็นแถมล่าเพชะ?

(สองพระนางก็ฝนพระทัยทูลทงสะเท็นอายเข้าทอศ
สินขณอีก)

ร้องล่ำล้องน่านเล็ด ๑ เมื่อนั้น ส้มิงพรายปู่เจ้า
จอมเขาทลวง ฟังสนองสองขยพานักคากวง ข้าง
ถึงขวงสรวงออกสุใจ ปู่จะถึงวิทยาอาคมต่อ ให้
พระลอกลุ่มทลงมาจงไค้ แม่นเชื่อปู่โลมทรูอย่าทักซ์
ไป มีทักซ์ใช้ขณก็สมอามณปอง ๒ ๔ คำ เจรจา

ปู่เจ้า ปู่ฟังพระวาจา ขนขานของพระทลนาคำไค้
สะอึกใจขมมาก ๆ ปู่กะตากใจขมรวาย ถ้าพระนัคคา
นัยถอยปู่แล้ว ขอแต่ให้เชื่อปู่เด็ก ไม่ต้องร้อน

ปู่เจ้าเข้าวัง

๑๑

ท้องร่นแท่งสินบนถวาย ปู่จะปล่อยอาคมเส่นทวีทยา
ของปู่ไปสู่พระเรืองลอ ล้อเอามาได้ โดยง่ายกาย
คงจะสมหมายสองนั้คาคออย่าปวรมณ์ไปเลย

นางร้นโรย นันแหมล้า พระแม่เจ้า ช้าน้อย
ทูลแล้ว

ร้องล้าล่องน่านใหญ่ ๑ เมื่อนั้น พระเพอนแพ
แท่นงคำจำส่นอง ผิพระปู่เ็นคตพ่นอง เมื่อไร
สองเผื่อจะพยพระเรืองลอ ๒ คำเจรจา

นางร้นโรย ยั้งนและค้เพคะ พระแม่เจ้าทูล
พระปู่ตามพระทัยเถิก ข่าเขาแต่ อาย อาย อิก อิก
เฮอนเฮอน ไม่คองเกรงพระทัยเลยทีเคียว มิใช่
คนอน พระอัยยกาทรงพระเมตตาพระแม่เจ้ามากหนะ

ร้องล้าลาวกะแซ รับมะโหรี่ ๑ เมื่อนั้น พระปู่ชั่ง
พ้งนางพลงท้าว รีดารใหญ่เยียงน คองร้อ เขา
เป็นท่นออยยสั้ผู้มัญญ มกถ่อหมอกีเขามัก
ทำยากก้วยมิใช่ไพร่สฤต ผิสงคักคั้สั้ทฤตคฤคฤ

ว่าวันแค้นเลขยันต์เรา แม่เห็นชานคทาอย่าอศุ ไซ้
 พเลียงเคอนยทกเขา ทรสทานนกรนเขมนเห็นเงาเงา
 พระยู่เจ้าวยพระกายแลหายไ้ ๗ ๖ คำ (ข้าพทย์
 ทำรวสามลา เกิดอนการ องค์พระยู่เจ้าค้อยค้อย
 ทางางเลือนหายไ้ แล้วจึงสว่างใสวอย่างเดิม)

ร้องล่ำลาวแพนน้อย ๑ เมื่อนั้น พระพนอง
 ยมย่องผ่องใส ถวายอัญชลิตพระทย์ ชื่นชอบขอบใจ
 พระอัยกา นางโรยรณพเลียงเคียงสมร อำนวยพร
 จอมขวัญทรธา เชิญชื่นชมเกิดระสมจินตะนา ไ้
 พระลอราชา มาเหมือนปอง ๗ ๔ คำ เรเรา

นางรินโรย พระทูลกระหม่อมแก้วของช้าน้อย
 บุญของพระแม่เจ้านกหนาแล้ว ทรงพระคำวิไลน
 มีพระจำนงไฉน คงจะสมพระฤทัยทุกๆๆ ข้อ
 โทมก ขอเชิญพระมิ่งพระขวัญพระแม่เจ้ามาสู่พระ
 อรองค์ ทรงพระจำเรณยั้งๆ ขึ้นไปเกิด เพื่อจะได้ฟัง

ปู่เจ้าเข้าวัง

๑๓

พระขรรค์มั่ง ฝึ่จะไ้ฝักไ้ฝักฝั ฝึ่จะไ้ชัน
ชมยัันไ้ไ้ประคณทลทลทลเกลาของฝึ่

(สองพระนางพะยัักพระพักตรกัน ยั่ม) ขอยไ้ไฟ
ริงๆ

สองฝึ่เลียง เพคะ ทรวงพระจำเรณูยัิงๆ ชั้นไป
เกิก พระทลกระหม่อมแกวของช้านอย

(สองพระนาง ทรวงพระสรวล) แม้สมพรปากฝึ่
ก็แกวว่า บญของนั้อง

สองฝึ่เลียง เพคะ เป้นไรจะมีสมพระราชประสงค
ของพระแม่เจ้า ทลทลทลเกลา ยอกชั้วทชั้ว
ของรณ ยอกชั้วของรอยทเคยวน ทลกระหม่อม
แกว ทรวงพระจำเรณูยัิงๆ ชั้นไปเกิก ช้านอยจะไ้ฟง
(บักม่าน)

ชุดที่ ๒ (ปู่เจ้ายกลูกกลมและธงสามชาย)

(ฉากบ่า มีศาลพระปู่เจ้านเขา)

(เลียงจักจันเรไรวังเวงบ่าอยู่ทริงๆ มีฝุงลิก้าง

บ้างชนะและคนฆ่าคนองไพร ชาวคอนมายิงสัตว์
หน้าศาล ปู่เจ้าขึ้นศาลให้มือนเป็น ท้องมาบนบวงจ้ง
ทวย พากันกลับไป ปู่พาทย ทำว้ปู่เจ้าออกประทัย
หน้าศาล)

ร้องล่ำลาวฟงขาวรับมะโหรื ๑ เมื่อนั้น พระโคม
ตรูปเจ้าจอมเขาใหญ่ ไพรคปรารถพิน้องสองอ่อนไท้
เขาไม่เลี้ยงไม้ไผ่ไขว่ลูกกลม เขียนพระลอวรลักษณ
ลักไว้กลาง เขียนสองนางหน่วงชูชวนสัสสม ลงเลข
ยันต์มาขาดมอาคม แล้วดยเรือกยงกัมลงขัใจ ฯ
๔ คำ (ปู่พาทยทำรวุ ค่นยงนอมลงทวยเจ้า)

ร้องล่ำเชมรอกโครง รับมะโหรื ๑ พระปู่ผกกลกลม
ผะสมเสนต์ เช็กเฉยอยู่ยอกยงใหญ่ พอวางหัด
ยงกัลักขันขัใจ ลูกกลมไก่อรวุรวุปลิวกะพอ ฯ
๒ คำ (ปู่พาทยทำรวุ)

ร้องล่ำเชมรอมตุล รับมะโหรื ๑ พระเอ้ยพระปู่เจ้า
ทวยเคาคุดเสนต์จะเหหือ คงมีขรวทวยครมาสู่มอ

ปู่เจ้าปลุกกลุม

๑๕

ทำลายวอมนตราให้ซาเซียว จึงเอาธงสามชายราย
ยันคัลง เขียนพระลอ สองอนงค์ออกเคียว เข้า
ตะเคียนสับอ้อมให้ค้อมเคียว (คนตะเคียนน้อมลง
ท่าย) บักเคียวผูกธงส่งขึ้นปลิว ๗ ๔ คำ (บัพทย์
ทำคูกพาทย์ คนตะเคียนลุกขึ้นต้งธงปลิว)

ร้องลำเขมรทางเหลือง รับมะโหรี ๑ แสนอบาย

ชายชาญชำนาญเวท ไม่รอเคชเสนห์องลมส่งฉิว
ทั้งลูกลมระคมเสนห์อยู่รว ๆ เหมือนคึกคักกวักนิ้ว
ให้ปลิวมา ลูกลมเข้าปู่เจ้าบงชวช คบพระหัตถ์
สำรวจสรวลว่า อ้อมเอิบกำเรียวฤทธิวิทยา เรียบ
พระลอ วาธามาเหมือนปอง ๗ ๔ คำ

(คนตักพินเคียวทางถูกพิษลูกลมกระเด็นกระสาย คลั่ง
เพี้ยต่าง ๆ ทั่วฤทธิธาคมเสนห์ พระบัพทศพระเนตร
เห็น ทรงพระสรวล ช่วยเขามนตร์บดแดง พิษจึง
กลายคลั่ง)

(บักม่าน)

ชุดที่ ๓ (พระลอต้องเสน่ห์)

(ฉากอยู่ในพระราชมนเทียรพระลอ ประทับด้วย
ขัตติยกุโศภราชสิริยศ ท้าวละควม พระลอประทับ
พระแท่นเอกพระราชอาสน์ สาวสนมแวดล้อมนำเรอ
ถวาย)

ร้องลำลาวสมเด็จรับมะโหรี ๑ เมื่อนั้น พระลอ
วรลักษณ์ ล้ำเลิศา ก่องกตลขบช่อ ชื่นใจพระลอของ
เผื่อนิเอย พระโคมเจ็กเล็กมณยัสสโกไสภา เณลิ
ราชไศศวรรย์ถวัลย์เวียง พุ่มพิภุณทร พระลอ
จักรพรรดิของเผื่อนิเอย ผ่านคันทนแมนสรวงบุรีราช
สนมนาฏน้อมถวายเสียง ช่อชะมะนาค พระลอ
สุกสว่างของเผื่อนิเอย บรรเลงร้องสนองเสนอยำเรอ
เวียง งามเพียงดาวล้อมจันทร์ ช่อมะลฤ ชื่นชม
บารมีพระลอ นิเอย ๓ ๕ คำ

ร้องลำลาวคำหอมรับมะโหรี ๑ ๑ สาวสุรางค์
นางสนม บังคมยุคลบาท ราชร่วมเกล้า เอออรโณ

พระลอต้องเสน่ห์

๑๗

โน้มนทรวงสาว ทุกคำเข้า สวรักสาวจึงเฝ้า ฝืนสนอง
พระคุณเอย ฯ

๒ ๐ ฉะฉอนโง่เขลา ๆ พระแก้วก้องโลก
แสนสวยสะคราญ สักทวยแสนโคก สร้างแสนพิโยค
ยวนใจ สร้างโคกสร้างเคี้ยวสร้างเหงาทุกข์ เพราะ
พระโสมท่านไท้ เด็ดฉินชนเซียงเอย ฯ

๓ ๐ ชื่นแสนชื่น ชื่นชวนเล่นตา ชื่นชิว
โสมมหาราชท้าว เล่นที่สนองรองบัวบาทเจ้า ระเบียบ
เบื่องกระเบื้องแคนค้ำ โสมพระงามอะคร้าว เกรง
เวียงเอย ฯ (พอนท้อเพลงลาวคำหอม)

ร้องลำสาวสวยลวยรับมะโหรี ๑ ๐ เจ้า ณ หัว
ห้องพระโสมเฉิกฟ้า ชื่นแหล่งหล้า ละลานใจ พระ
เลื่อง เลิศลอหน่อไท้ ยอกอาลัย แสนสาวสนม
เอย ฯ

๒ ๐ ยลสาวสวรรค์ ขวัญเนตร ภูเบศบรรเลง
เสนาเพลง บันลือ นฤโสม โสทเสนอ สลวย

๑๘ พระลอ ตอนต้น

ระบำ จัระบำ บำเรอ ไฉนพระลอราชเพอ บมีเขื่อน
ออเฮอ เอาแต่เทือกอุทัยโหม ฯ

๑ ๑ ฤทธิฤกลม อากุมพระบุสึง วัชรอันรัง
กลไฟโหม แว่วแต่ซอ ล่อคะนึ่ง ตะลึงโลม เห็น
แต่โฉมเพื่อนแพงสองอร ฯ

๒ ๑ มิใยเหล่าโฉมเฉลา สาวสรวงค์ เล่น
ศุริยางค์ เข้ายวน รำพ่อน ถวายกร ถวายกร
แย้มสรวล วรริกระวนชวน ช้อพระเอยอักษวน
ยหวนะทรรษา ฯ

๑ ๑ ไม่เพลินเพลิด เลิกโฉม โสมนัสส์
เผ่าชกชกพระทักยา ถวิลถวิลน้อง ทั้งสองยุพา ฤาหลง
เสน่หา ห้ามแทนเหมือนเคยเคย ฯ

๒ ๑ ถึงสนม นางไฉน นำโปรก ยั่วพระ
ปราโมทย์ พระก็เลยเมย ก่นแต่โคก แต่โคก สิ้นเสขย
โอ้พระลอราชเอ๋ย ทวังแต่โฉมชะไมเชย พระละเลย
มิถามเลียม ฯ

พระลอต้องเสน่ห์

๑๕

~~~~~  
ร้องลำลาวคำหอม รับมะโหรี ๑ ๑ โคมสุรางค์

นางสาว ขำเรอท้าว ทอกรร พอนงามเสงี่ยม เทวีก  
ทรงสวย ทอศาดวาย ร่ายรำเรียม เปวียขผู้  
นางฟ้าเยี่ยม ปรวงค์ผลอง ลอราชเฮย ฯ

๒ ๑ เสนาะสำเนียงๆเสียงบรรเลง รำเพลง  
สวรรค์ โคมพระกานัล นาฏกรกราย ไพเราะ  
เพราะใจหาย แลเลิศเฉิดฉาย ชื่นโฉมสนมเฮย ฯ

๓ ๑ โอ้พระเชวกลม ของสนมนางสาว งาม  
ราว เทวราชร้อนฟ้า พระเลิศมณย์ เห็นสุก  
แสงหา ผอญพา พลอยพวงพระบุญ ขอพระ  
เรื่องฤทธิ เรื่องพระฤทธิคุณ เผื่อพวงพระการุญ อัน  
เกล้าเหมือนทวงเฮย ฯ (ขพาทย์ทำเพลงฝรั่ง ตะเซ่ง  
เจ้าเซน เพลงเร็ว เพลงฉิ่ง จันรว จันดอน จัน  
รวี ลา)

~~~~~  
ร้องลำลาวครวญ

๑ พระเฮยพระเรืองลอ กมล

ผอญไผ่ฝนกะสันตา

~~~~~  
พระเพอนพแพงนองสองพระงา

พ่วนพิษกฤตยาเส่นหานาง เอนองค์ลงอิงแขนงของ  
 อากูรชุ่นซ้องหมองหมาง ชักภูษาห่มหุ้มคลุมคราง  
 มีรูสร้างซุ้มเสาเทงาง ๗ ๔ คำ โอ

ร้องล่ำล้องน่านเล็ก รับมะโหรี ๑ บัดนั้น สนม  
 นางท่างคึกพิศวง หมอบชะม้อยคอบบรรโลมพระ  
 โฉมยง เห็นพระทรงโคธกำสรวลครวญคราง ไม่  
 แยมเขื่อนเหมือนเคยเปรยปราย คลมพระกายวิปริต  
 ผิดอย่าง ต่างคนเด่นเป็นทุกขไปทกนาง บ้างเขื่อง  
 ย่างไปทูลพระชนนี ๗ ๔ คำ ชย (ตัวละครออก  
 ในปลายชย)

ร้องล่ำลวเล็กตัดสร้อย ๑ เมื่อนั้น พระแม่เจ้า  
 บัญเหล็กมศรี ทั้งโฉมยงองค์กษณะวดี สอง  
 พระพลึงตระหนกตกใจ พระพนบ ขนบนทบวรารณ  
 วิงวอนทูลถามอาการไข้ ไอ้สังเวชพระลอทนอให้  
 คลั่งไคล้ไม่สมประทีปกาล ออกท้าวว่าอุระสะอนออัน  
 เกื้อกร้อนทวยแสนสังสาร ชลเนตรไถลนงก้งท้อ  
 ขาว ทุ่มทรวงเสท้านไคล้ ๗ ๖ คำ โอ

พระลอต้องเสน่ห์

๒๑

.....  
เรื่องลำสร้อยลาว   ๑   นายแก้วรักแล้วอย่าอยู่ซ้ำ  
ไปหาโหรแพทยาหมอผี   นายขวัญนั้น ไปยักเคียว  
ตามแม่หมักตัวก็เข้ามา   ๒   คำ เจริญ

พระนางบุญเหลือ ไปเร็ว ๆ เข้าเด็ก ขุนแก้ว  
ขุนขวัญเสีย หวอกหูจะฟังเสียงรอนรอนแล้ว กว๊  
พระลูกเจ้าขอครกเสม่อน ดวงชีวิตของข้า   พระ  
องค์เคียวเท่านั้น เห็นหมอกหมอกพายุที่ไหน   ไม่ว่า  
หมอกหลวง หมอกชะเลศกึก   เอาตัวเข้ามาเด็ก  
พระอาการพระลูกข้าวิปริตผิน

เรื่องลำเขมรล่อมลูก รับมะโหร   ๑   บัดนั้น นาย  
แก้วขวัญนั่งตกประหม่า   ยังคมส่มเด็จพระมารดา  
ไปหาโหรทมิฬวิชาเข้ามาพลัน   ๒   คำ เจริญ

(นายแก้วนายขวัญไปทางโน้น ทางนี้ พระชนนี  
ก็ทรงพิไยคัพราย นางลักษณวดีและพระสนมนางที่  
แวกล้อมดอนมพระลอ ก็เศร้าโศกวิตกด้วยชกลังไกล  
ไม่เป็นสมปกติ   บัดนี้เคียวสองพระพลึงก็นำโหร

๒๒ พระลอ ตอนต้น

และหมอมานะ ไทรค่านวดทำนายว่า ถูกมนตร์เสน่ห์  
กระทำ พระเคราะห์ร้ายนัก แต่คงจักพอแก้ไขบ้าง  
ได้ หมอยากั๊วเป็นพระโรคพระวายุกำเริบ ถวาย  
พระโอสถก็ไม่คลาย หมอนวดก็ว่า เป็นทวยพระเส้น  
รักจริง แต่ถวายอยู่จนก็ยังกำเริบ หมอผีก็ว่าถูกลมเพ  
ลมพิษกระเด็นกะลาบ บัดแลลงแรงรังควานก็มีทะเลา  
แม่มกเข้าทรงตามวิธว่า ถูกผีประพรหมทมนตร์ถวาย  
พระโอสถ ไรยแข็งก็กลับทรงพระโกรธพระโรคกำเริบ  
หนักขึ้น ต่างหมกวิเศษากลัวพระราชอาชญาอยู่ตาม  
กัน)

ร้องล่ำเขมรอมตุก ๑ บัคนั้น หมอยาหมอผี  
ทัวสัสัน แม่มกหมกขัญญาคูตากัน ไม่กล้าขึ้น  
แก้ตัวกลัวอาชญา ๒ ๒ คำ เจริง

(หมอต่างคนต่างออกตัว พระชนนีและพระพี่  
เลี้ยงจะท้วงสินบน และเอาใจอย่างไรก็ไม่ใครกล้า  
รับ ต่างถวายบังคมลากลับไป)



พระลอต้องเสน่ห์

๒๓

~~~~~  
เรื่องลำลองน่านใหญ่ ๑ เมื่อนั้น พระแม่เจ้า
เสวราโอรมนัสสา ทวสเรยกสองพลึงเข้ามา ทวิทริก
ปรีักษาจะแก้กัน ๒ คำ เจริญ

พระชนนี จะเห็นอย่างไรหา ชนแก้วชนขวัญ
พระอาการขุนหลวงเพอคลงอยู่เช่นนี้ จะอมองจะค้น
นั่งเสียอย่างไร แต่จะทำฉันใด จะไปหามคหโม
คักไทน ทูข้ากัหมคปัญญา หา ว่าไฉ เชื้อจะเห็น
อย่างไร

เรื่องลำลองน่านเล็ก รับมะโหร ๑ บัคนั้น พระ
พลึงนายแก้วนายขวัญ ทูลว่า ทมคปัญญาทม
สามัญ เพราะเลชยันคัมตร์เสน่หัดมเทมา เห็นแต่
พระทมอเฒ่าสิทธิชัย ที่ออกไปจำศีลอยู่ถีนป่า เชื้อ
ฉมังขลังฤทธิวิทยา คงรักษาท้าวไทยแก้ไข้คลาย
นายแก้วทูลแล้วยังคมลา รีบไปป่าตามหโมใจคอ
ทนาย นายขวัญนั้น นักรวงนาย พอคกย้ายทมอเฒ่า
ก็เข้ามา ๒ ๖ คำ เจริญ

(พระชนนี ตรัสเอาใจหมอล ให้เข้าไปตรวจพระ
อาการ)

ร้องพระมาเชวรับมะโหรี ๑ บัคนั้น พระหมอลเฒ่า
สิทธิชัยใจกล้า ตรวจพระอาการผ่านฟ้า ก็ทราบ
เหตุเภทภัยสาใจคิก หมอละตั้งกลางกู่พิชิต
พลเทพรักษองค์กษัตริย์ เชิญโล่ทรงมูรธา
วิชิท น้ำกรตสังข์เสกอิทธิมนตรา ๓ ๔ คำ เรรหา
(พระชนนีก็อำนวยการตามคำพระหมอลเฒ่า ทั้งพระแท่นสง
กระยาสนานในศาลาหน้าราชมนเทียร จักฐานกลา
กู่พิชิตพล พระหมอลเฒ่าก็จับสายสิญจน์ลงยันต์
แวงวงตามอุปเท่ห์)

ร้องลำสระเบงโหรนอก รับมะโหรี ๑ ไก่เฮยไก่ โชค
ชินะโยคหมอลเฒ่าเข้าคาถา ละเกิงกองอินขุชา
ภาวนายักพลพิชิตกรรม ปักเทียนชัยไว้ ฦหม้ออก
มนตร์ โอหม้อ่านเวทพนพิชาว่า เชิญธารกษย

พระลอต้องเสน่ห์

๒๕

ยี่สามกา^๔กำ^๕ย่า มา^๕ประจำ^๕ก^๕ช่อง^๕บ^๕อง^๕อา^๕คม ๗ ๔ คำ
(ย^๕พา^๕ย์^๕ทำ^๕เพ^๕ล่ง^๕สา^๕ธ^๕การ^๕ ออ^๕กร^๕วิ^๕สาม^๕ลา มี^๕เท^๕พ^๕คา
ก^๕ม^๕ภ^๕ณ^๕ท^๕ก^๕ณ^๕ออ^๕ก^๕มา^๕พิ^๕ท^๕ษ^๕ร^๕ก^๕ษา พระ^๕หม^๕อ^๕เ^๕ม^๕ว^๕าย^๕ออก
ให้^๕เช^๕ิญ^๕พระ^๕ล^๕อ^๕ส^๕ท^๕สร^๕ง^๕สน^๕าน พระ^๕ฟ^๕เ^๕ย^๕ง^๕เช^๕ิญ^๕พระ^๕ภ^๕ษา
เค^๕ว^๕ค^๕พิ^๕ท^๕ร^๕มา^๕ท^๕ล^๕อ^๕เช^๕ิญ ท^๕าว^๕ธ^๕ก^๕เ^๕อ^๕ย^๕เป็น^๕ล^๕ำ^๕ไ^๕้)

ร^๕้อง^๕ล^๕ำ^๕ว^๕า^๕เ^๕ย^๕ง^๕ร^๕ับ^๕มะ^๕ห^๕รี ๑ ๐ เ^๕้า^๕เ^๕ม^๕น^๕ส^๕ร^๕ว^๕ง^๕เ^๕ย
โ^๕ก^๕พระ^๕ท^๕ร^๕ว^๕ง^๕เ^๕น^๕ห^๕่ม^๕น เ^๕ื่อ^๕ม^๕เ^๕า^๕ว^๕น^๕น^๕ ช^๕่อน^๕ช^๕่น
ค^๕ล^๕ง^๕ระ^๕ท^๕ม^๕ร^๕ว^๕ง^๕เ^๕ย ใ^๕เ^๕ร^๕ว^๕ง^๕ล^๕ก^๕ล^๕ม พระ^๕ล^๕อ^๕เ^๕ว^๕ด^๕ล^๕ม
ส^๕น^๕ส^๕ม^๕ป^๕ระ^๕ก^๕า^๕ล ๗

๒ ๐ ค^๕ุ^๕ช^๕น^๕เ^๕ย ค^๕ุ^๕ช^๕น^๕ฟ^๕เ^๕ยง เ^๕ร^๕ว^๕า^๕ค^๕อ^๕ย^๕เ^๕ยง
ป^๕ระ^๕ค^๕อง^๕เ^๕ย^๕ง^๕บ^๕ท^๕มา^๕ล^๕ย^๕ พระ^๕เ^๕ย^๕พระ^๕ล^๕อ^๕ภ^๕ย^๕า^๕ล ท^๕ว^๕า^๕
วิ^๕โย^๕ค^๕โ^๕ค^๕ก^๕ส^๕ะ^๕ท^๕ัน พ^๕ล^๕ง^๕พ^๕ล^๕ำ^๕น^๕ก^๕ม^๕ล^๕ชา ๗

๓ ๐ ฟ^๕เ^๕ย^๕ง^๕ส^๕อง^๕เ^๕ย ถ^๕ว^๕าย^๕เ^๕ว^๕ี^๕ย^๕ง^๕เค^๕ว^๕ท^๕ว^๕ด^๕
อ^๕ัม^๕อ^๕ง^๕ค^๕ั^๕ษ^๕ท^๕ริ^๕ย^๕ เ^๕ย^๕เ^๕น^๕เ^๕ก^๕ิ^๕ย^๕า^๕ท^๕ร^๕า พระ^๕เ^๕ย^๕ พระ^๕ล^๕อ^๕
เ^๕ล^๕ิ^๕ค^๕ฟ^๕า พ^๕ร^๕ำ^๕มะ^๕เ^๕ม^๕เ^๕อ^๕เ^๕ื่อ^๕มา ส^๕ู่^๕เ^๕ก^๕เ^๕น^๕ก^๕ระ^๕ย^๕า^๕ส^๕น^๕าน^๕เ^๕ย ๗
บ^๕า^๕ท^๕ส^๕ก^๕ณ^๕

๔ ๑ เฒ่าพระหมอบเอย สัตริย์ขี้นาญ โอม
โองการ อ่านเวทถอนอาถรรพ์ ขยเอยขยคุณเลขยันต์
ปักแดงแย่งกัน สรรพพระฤทธาพิชิต ฯ

๕ ๑ เทวีสรรทงส์เอย พอรังงอกทมนตร์
เคชะผจญ เวทพนพระเนยงครู ฤทธิเอย โอ้ฤทธิเสนห์บู
ฤทธิริบู้ พิชิตทะเลลายคลาญ ฯ

๖ ๑ พ่อเจ้าชีวิตเอย สร้างฤทธิเสนห์หลง
รูสึกองค์ บ่ห่อนทรงสวิงสวาย บัญเอย โอ้บุญเมือง
ทลาย พระมิ่งพระขวัญทลาย มาสู่พระกายพระแล้ว
เอย ฯ (บ่พาพิชิตทำเพลงลงสร)

ร้องลำลาวกะแซ รับมะโหรี ๑ พระเอยพระลอ
เลิศ บัญเกิดพนสกลนอเสียมมนตร์ผ เลิศจากแท่น
สร้งวารี จรธมาทรงอาภรณ์ ฯ ๒ คำ เสมอ

ร้องลำลาวกะแซต่อ ๑ พระแย้มยมพริ้มพกตร
ผูกผ่อง ไม่มีวัคล้ำคำหมองเหมือนก่อนๆ ประทับ
ราชอาสน์สุวรรณอินบวร บังคมพระมารดาภิเษก

พระลอต้องเสน่ห์

๒๓

ทีย ๒ คำ

ร้องลำเขมรโพธิสัตว์ ๑ เมื่อนั้น พระแม่เจ้า

บุญเหลือเป็นใหญ่ ทั้งนางลักษณวาศรีสะโก สนมใน
พระพิไลยสองรา เปรมปรักพอก้วยพระลอกลดโลก
ทวยพระโรคเกษมสันต์ทรรษา พระพนบเสาวนย์เรียก
เงินตรา ทั้งเลื้อยารางวลสทธิชัย ๒ ๔ คำ เรรา

พระชนนี เอื้อผู้รับส่งไปบอกนางสาวคลังให้ไป
เอาเงินถุงแดงในพระคลังในสรวง กบเลื้อยมาอย่างคี่มา
รางวัลพระหมอเฒ่าเกยวนและ ตูขาขอบคุณนิกเหนอ
ทาสีทธิชัย

(สาวคลังก็พาเงินและเลื้อยมาพระราชทานหมอ
เฒ่า ๆ ถวายบังคมทูลว่า พระราชอาชญาไม่พ้น
เกล้า พันกระหม่อม ข้าพระบาทเห็นสมควรจะ
สมโภช เชิญ พระขวัญ พ่อเจ้า ฌหัว ใต้ทรง พระเจริญ
ภียโย ยิ่งขึ้นไปก้วยเกล้าก้วยกระหม่อม)

(พระชนนีทรงเห็นชอบ ครัสให้พระพิไลยจก

เครื่องมงคลสมโภช)

เรื่องลำห้วย ๑ บั๊กนั้น พระหมอเฒ่าเจ้า
วิชาจะหาไหน เขิกแวนเวียนพระลอหน่อไทย
อวยชัยเฉลิมพรสมงคล ๓ ๒ คำ (ข้าพทย์ทำ
เพลงนางนาฏ)

เรื่องลำห้วย ๑ พระคู่เถลิงศรีสุริยราช
จากไกรลาสลอยละลือ (อัมพร) ปลิวเวหน ฤๅษณ์
รักษากุมหา (กะนิระ) ชะเลวน ทรงครุฑยุดนาค
(ราวะนะ) ระเห็จร พรหมมาศพิศจากอักษนิษฐ์
เสกีสถิตหงส์อาสน์ผางทองอน พระเป็นเจ้าทั้งสาม
ตามอวยพร ให้อุจรทั้งพระวงศ์ ทรง (พระ) เจริญ ๓
๔ คำ (พระหมอเฒ่าถวายม้วนพระมหาขวัณและน้ำ
นาฬิกาฟากพระเคราะห์ ผูกค้ายพระขวัณเข็มเฉลิม
สิริราชูปมงคลอันวยถวาย)

เรื่องลำสาขางแปลง รับมะโหรี ๑ สาวสนมยังคม
(ซัดคิยะปะกล) บุคคยาท ขรรมนารถ (นรรคระ

ถวัลย์ไท้พระขวัญ) สรรเสริญ ถวายพระพรชัย
(ชินสีโร) เกโซเชิญ ละเกิงเก็น (พระ) ทินกร
(กองอัมพร) ร่อนนากค์ เสวยสวสค์ยังกษัตริย์
(สกละรัฐ) ท่วมถพี ทดทิวา (และทุก) ราช
(เกษมศรี) อยามัทมาง เลิศกิลกยกเกล้า (นิกร
เหล่า) สาสุรางค์ เสด็จมปรางค์ (อมรมัง) เมือง
แมนโสทดแสนเฮย ฯ ๔ คำ
(บึกม่าน)

ชุดที่ ๔ (บูเจ้าแต่งทัพ)

(ฉากป่าชายบรรพต มีศาลเทพารักษ์อยู่ยอด
เขา เสียงจักจั่นเรไรระเวงไพเราะอยู่หึ่งๆ ผึ้งลิ้นค่าง
ข้างขึ้น คนเข้ากระนองไฟ มีชาวคอนมาหาพินหน้า
ศาลบูเจ้าขึ้นศาลให้มอญเย็น ท่อนบนบวงจิงทายพา
กันกลัไปไค้ มีภรรยาสามมาตคพณ ภรรยาต้องพิษ
ลูกกลมคดงเพือรทกวยฤทธาคุมเสนห์ ผวบนพระบูจิง

เสียมฤตยาพากันกลับไปไต่ ขัฟาทย์ทำเพลงลาว
เซ่ง เห็นช้างนางพลึงไผ่ออกมา หมอเฒ่า
ลงจากช้างพานางโรยนางร่นออกมา)

ร้องลำลาวตอนก ๑ บัคนั้น นางร่นนางโรย
ชายโงยลงจากช้าง หมอนำทางเค็รระว้าย บ้าย
หน้าชั้นเขาเขียว เหลี้ยวแลทุ่งรลิว เหลี้ยวแล
ทิวระเล้า ผ่าคองประเก่าประคู้ หมู่มิย่างมิพะยุง
ไม้ตะเคียนสูงสูกหมอก ไม้พะยอมคอกแมกเมษ
เถาว์กลีบกเนกเกยวงก้าน ลมพัดทวนพันลอก คอก
ทองพวงเผือกช่อ งามตระกอกกลิ่นหอมทน ชนลุดลุด
เหล็กลองท่าม สองนางตามหมอไปขึง ถึงเขินเขา
เขาสล้าง แลถึงค่างข้างชะนี ผีลว่องก้องนำขาม
เลื้อยงตามค้อมทาง แรคควายขวางไขว้อยู่ หมู่มิ
กะทิงเทียวละเลิงไฟพร หมู่มิไปคละกล้าย โขลง
ช้างย้ายคละกล้า บัญชีล้าอสรพิษกล้า เขียงผา
ผายแผ่นผะผาง เอนคูลองนางออกทะท้าว สาวตาม

ปู่เจ้าเต่างู

๓๑

ทางผะผ่า เห็นแนวนาหวยหนอง จระเข้มองแฝงฝัง
เงือกทะเล้งตาเลือก น้ำสยของเยือกไทราย ยิงตน
ปลายไม้แมก ลำเลียงแสงเงาบุก เทงทคบันพระพม
ก้อง นกตกร้องตักตัก ผักล่อมลกลชกโห่ง ร้องโหรง
โห้วงวิเวกเสียง แว่วลำนี้นงคจะกระหวาก ผาก
ฟังกกใจกลัว หมอเฒ่าหัวไปปลาง โลมสองนาง
อย่าย่นใจ ยเป็นไตคอกนแม่ กะเห่นนนะหนะเจ้า
ฤทธิพระปู่เฒ่าทำเอง หมอมิกลวเกรงสกลิ่ง นำ
นางวังชนเขา เทยักนไปบึง ฤทธิถึงหมอเขา
ไปสู่ เห็นพระปู่แก่งเป็นพยคัม หมอกระหนก
ขยนทยอน พระขยอนเขนแมว หมอหมอบแล้ว
กรวยไหว ทลว่าพลึงไท เพอนท้าวแพงทอง
มานา ข ๒๗ คำ (รวสามลายเจ้าออก)
ร้องล่ำลาวพุงขาวรับมะโหรี ๑ เมื่อนน พระปู่เจ้า
จอมเทวภูผา ฤทธิแรงลำแดงกายา แหวก
วิสุทธรอกหน้าศาลชัย กวักหกด ตรัสเรียกสอง

พี่เลี้ยง เข้ามาเคียงทูลอยู่ใกล้ๆ บู่กระหม่อมยิ้มแย้ม
 กระแอมไอ โอภาปราศรัยสมใจจง ๗ ๘ คำ เจริญ
 บู่เจ้า จงรักภักดีเจ้านายแข็งแรงนักรบ มา
 เคือนละสินะ ฉิฉิยังขึงเลย กระนั้นและหนอท่านว่า
 โจมณียยามผูกเสนที่ ไม่ว่าบุรุษไม่ว่าสตรี ก็แต่เอา
 แท้คงยิ่งกว่าทองทะเล ใครมารยาสนึก ใครคัก
 จริตฉมัง กบขกขบขบขบขบขบขบ ใครที่ซอกที่เขลา
 ใครที่เอาแต่ตรงๆ ใจอย่างไรละเย็นไม่กะตาก ปาก
 ก็เย็นคง ฉอกๆเสือกออกมาจนไม่น่าเชื่อ จริงแท้ล้า
 เจ้านายของเชื้อ

(สองพี่เลี้ยง ยิ้มกราย)

ร้องลำเซมรเอวบาง ๑ บัคนั้น นางวันโรยทูล
 ความตามประสงค์ บัคนพระพนองสององค์ ให้ทูล
 เคือนบาทของสู่ถึงพระลอ ๗ ๘ คำ เจริญ
 บู่เจ้า นั้นมิใช่เล่า กุทำนายนมาแล้วหยกหยก
 สองพี่เลี้ยง ก็พระแม่ถนอเกล้า จะเห็นใครเล่า

บู้เจ้าแต่งทัพ

๓๓

ไม่กราบทูลเตือน พระอัยยิกาแล้ว จะเห็น พระพิศุขไป
ฟังใคร

ร้องล่าวพงดา ๑ เมื่อนั้น จอมสติงมิงพม

ทวอ ทริสว่ามนชคของวังทองรอ เพราะมกทมิ

ถึงมือแกกอกง เชอจงเฮาคักเชอขุคาค พระ

ลอราชไม่เข้าทอมาถึง จงทลสองทลนขัวญอฆ่า

พรนพรง เขาเป็นทงค้ำขไม่รคิน ๗ ๔ คำเจรจา

บู้เจ้า กลับไปเดิ ไปทลสองพระทลนคิงกขก

สองฟเลียง เจ้าประคุณ คักกำหนดรวสคเมอ

ไรเล่า

พระบู้เจ้า ไม่เข้าทอ

สองฟเลียง กเคอสองพระแม่ณเกล้า ทริส

ชกเคอ ข้านอยจรวททอขเยอโคเกล้า

พระบู้ ก็ทลว่าไม่เข้า ไม่ทวนคคินพระลอราช

คคิงจะเสกจมาดงนะช

ร้องล่าวชมคง ๑ บคินน นางโรยนางรัน

๓๔ พระลอ ตอนต้น

ไหวพระชนมลา (สร้อย พัดเยงทาวสองอะคว้าว
ก็เคย วันไวยพะเชอภักดิ์แท้แล) ทมอหน้าเลีย
เขา คันทางเก่าคุมเคียว (สร้อย) (บ่เจ้าเสกขันธ์)
เหลียวหลังเม็ลระไ้ ชมไม้ไ้แล่วลาส (สร้อย)
กลปราสาทพิศาล ฤาวิมานอมรมนเคียร (สร้อย)
อาเกียรณแถมคอกแคง งามทั้งแสงขั้ยมราช (สร้อย)
ผลิบไส้อากเขี้ยวสค กลมวกตโรเวียง (สร้อย)
ผลเหลืองเล่หาคำสูก ชาวคุมมุกคากาย (สร้อย)
แลประหลาดละเวงจิตต์ พิพิณภูมิลำเนา (สร้อย)
งามเอาใจไ้ช่น้อย ครันคล้อยถึงคันทำ (สร้อย)
แลสยล้ำพฤษะคณา งามพอดาคาต (สร้อย)
งามพอดหฬ่ง นกประนังกันร้อง (สร้อย)
เพราะกองไฟร่ากอง เพียรกพนพงพี แลนา (สร้อย) ฯ
๑๒ คำ (บ่พาทย์ทำเพลงเร็ว เลยเข้าโรง)

เรียงเพลงเร็ว ๑ เจ้าพวงมาลัยเอ๋ย ลอยไป
ก็ลอยมา สักเมื่อไรพะไทเห็นหน้า คณะเจ้าพวง

มาลัย ใจพี่ระชาคเอย

(รับ) ชะทำละมื่นนำเหลื่อเฮยๆ ทะลัดๆๆ ล้า

ทะลัดๆๆ ล้า ชะ ชะ

จับปรี๊ดๆ แม่ส้อแม่ซัด ไม่เหน้อยเปล่าคอก

แม่เฮีย คิวอย่างเคยมีหนักกะหนัก

ทะระเร้าคักแต่ๆ แม่แก้อ้อแรก เห็นสาวสาว

กัวกัวก้อง พลอยกะบุดกะบึงกะปอดกะแปด

เด็กเทียงบ้องๆ ทำตาพองแบมือ นึกจะเทศนา

ญ่าว่าความ หนักถึถามว่าเงินหรือ?

ทะระวิคคักๆ คุงทะระหนักปราชญ์ ไม่เฮือ

อะไรในโลกมนุษย์ นอกจากพระพุทธรูปเงินยา

คุมคุม ค้อมค้อมๆ ใส่ฟันปลอมซัดซัด

กั๊กกั๊กน้ออ้อยอ้อยทรู ยังไงก็พลูไม่ยักซาก

ทะระวังคังคังๆ คยฝรั่งมั่งค่า ชะยุดพะยักกัก

กักโก้เก้ ลักหน้อยใจเซไปสยยา

ทะริงคั้งคั้งๆ งามจริงทนะแม่คนสวย เสือ

๓๖ พระลอ ตอนต้น

แซนพองกะต๋องกะแตง ตากอากาศแกว่งเทยวทาหวย
จะผึ่งผึ่ง ๆ คุณผู้หญิงทรวงจิด ญคมอนิงโฮ้เกีย
แล้วยงใจเรียวไปเขาวค

ท้อยตะริกคคค ๆ ซอบตทซ์โมเตอร์ค่า ซอแต่
น้ำมันเบนซิน ไม่มีอะไรจะกินก็ไม่ว่า

เฮอเฮอ ๆ พ่อสะกอล่อยออกโก๊ เขาคยค้อย
ไม่ทันไร เกียวเฮลเซอร์ไซส์วิศโรงโป
บ่คังเท่ง ๆ นักเลงบอนลอส นกนกกเฮกนกกเฮก
มีแต่คนเสกไม่มีใครซอ

เท่นแรงเท่นแรง นุ่งแดงวันอาทิตย์ โชกหัว
ท้นอกก็เอาเดอะนะ อยากนุ่งวันพระสัณนิค

ทนอยแน่ ๆ แบนกะละมออย่างไทม์ คิวโลล์
อะไรวะไม่ทื่อ เอาแต่จับมอถูกไต้

(บพาทยชนวบบเจ้าออก)

ร้องลาลาวพุงขาว รับมะโหรี ๑ เมื่อนั้น พระเจ้า
จอมโชคครคร แคนหมอลลิลชยไวศวก ทงพ

กองกฐาประมลภู แก้ววิชาอาคมไศลมทรอ ๖๖
พระลพนเสนหัตถมเพย จะตองเต่างทพฬไปคัก ๖๖
วิฤทธิกนทนเวลา ๖ ๕ คำ

ร้องลาลาวเซ้งรับมะโหร ๖๖ บัวพังดงเทวทศ

คณา ภคธมาแต่โขก มาแต่โขมคแต่น้ำ (ผ้ออก)
มาแต่ดำเทวผา มาแต่ท่าแต่เขา ผ่าเจ้าบัก
คละคล้า ลำบริพารผัก ทะละคนมชมมดม
ทะละคนขลังแรงอชก ทะละคนคักฤทธิสยง ทะละ
คนมองนำแสงยง บักเต่างพระพนสะยัก ศิวพรหม
รักษยถมมาร คมบริพารภคยคาก กาเคียรคาก
คาวป่า แต่ละลวนกลาละลวนกลอก แต่ละลวน
ชอกอ้อนทอจ้าว เทพยะผู้ท้าวท้าวผู้ท้าว ผลัน
ผลางขสุระกาย แลเหลือทลายชุลมน ว้าวุ่นอยู่
หน้าศาล คอยโองการเชิญกระหัย ยินคิ้วยแล่น
พิฆาต ตามโธวาทพระปู่เจ้า จะตรัสสั่งณเกล้า
กระหม่อมเมื่อนใด แลนา ๖ ๖ คำ (บพาทย์)

๓๘ พระลอ ตอนต้น

ทำรวี บัศสาสำแกงฤทธิ)

ร้องลาลาวแข่ง รับมะโหรี ต่อ ๑ ผองพลฉลุบัศสา
ล้วนร้ายกาจสาหัส มาแอกพวงพระขรรค์ กายาคน่าสยด
เสียง บ้างสำแกงฤทธิเกศ อาเพกพิณกลายสิทธ
แกงนฤมิตให้น่ากลัว ขนทิวทองชมอมนั้น ทิวชน
ชนช้าง บ้างชเลอชชท บ้างชหมชหม บ้างชง
ชลา ชเยยงผาชีแรก (ผู้เข้าไปซื้อสัตว์ตามบท)
แผลกร้องก้องกะหมั่นทน บ้างแปลงคนหลายหลาย
แปรเป็นนกภาษา เป็นทิวกาหวั้แรงแ้ง แปลงเป็นทิว
ควายทิวช้าง เป็นทิวกวางทวนกชุก ทวนกชุกทิวว
(ผู้แปลงคนซื้อสัตว์ออกมาตามบท) ทิวท่างกันพันลึก
กะกึกกระว้าวู้ว เครื่องระยิบระยับยิ่ง เต้นโลกวิ่ง
ระเบ็ง กรึกเกร็งโครมกระครน พนไม้ไผ่หินผา
กายากันผาดเผ่ง ระเร่ร้องก้องกู่เกริก เอิกเกริก
สะเทือนธรณี เทียบพลผีเสื้รสรพ บุกขบทุก
ประการ ชันสังสารอันจะไซ้ ใต้ทั้งยาทั้งมนตร์ ใต้ทั้ง

กลอนจะผล้า ใ้ห้ยกยาเขาเผือก ใ้มนตร์เหือก
 ทายศักดิ์ ใ้ห้อาวุธเขาหนั พอล้เขาแพแล้วใ้
 กุ้งจะใ้สลาเห็น ลัวไปเชิญพระลอราช มาสม
 พาสะไมพอ เคียงคู่สองอ่อนท้าว ชักส้อยครอง
 ทิยาว ขยำแคล้วล้ากุสรา ฯ ๑๑ คำ

ร้องต่อ ๑ ใ้พระพนัสกั ครั้พรหมรักษัยกษ
 กุมาร รัชโองการพระปู่เจ้า ใ้ส่เกล้าใ้ส่กระหม่อม
 พลัน หนีมาส่งอสุรกายกลั ผองภคผบคาวราย
 ใ้ห้ย้ายพยหัยกไป ในบักใจมิยั้ง มุ่งไปยังแคว้น
 แคว้น เมืองแมนสรวงกษทริยสัง รัชโรมรังเฮาชัย
 ผักพร้อมใจรัชโอวาท อสุรคาวล้าแคงเตชะ ก้อง
 วนะนำสยคสยอง คำนร้ององข่า ยাত্রโยธาขาน
 ไ้ เอ็ดกระโรก้องข่ากว้าง ไม้ไ้ไขว่ขวางขวาง
 สะเทือนรณณ แลนา ฯ ๕ คำ

พากย์ ๑ น้ากพละปู่เจ้า จอมผา อิงอศอมภาระ
 กลา กลากเท่า ผาภคคณา นัยโกฏีเกรียงแซ

๕๐ พระลอ ตอนต้น

ไคลคลัฟละครลาเร้า รัยกันโดยโพยม แลนา ฯ
(รัยผู้เข้าโรงแล้ว กราวนอกทรวงพล)

เริงกราวนอก ออกเซน ๑ พลิกเหลื่อเลื้อยาแมว
เซา แท้ลวันเหล้าเปรตเจาะย่องเหยาะเหยะ ผักอง
กอยกระทางท่ามาออกแยะ ถือกะแปะพวงเบยเซย
กริกกริก ฯ

๑ กองหน้าผาตาถลน คำวน่ากลัวทวิยัก
หน้าพำพำคำซแสงแสงพริก หยักกรังขยิกขยิกขยัย
โนน ฯ

๑ ขักขวาหน้าไพรกกระโหลกผี มีแต่ชี้โครง
ก้างย่องย่างโตน สองมือถือพันยันทะโมน ร้อง
ทะโกนกกัก กักกัน ฯ

๑ ขักซ้ายกายกระถณ ขักยันเหม็นไฉไฉ
ถลัน ถือกะไม้งามคำคัพครบครัน ยิงฟันไท้เร้าร้อง
เฮาวา ฯ

๑ กองหลังซังกระต่ายโหลงพรายเยอะ เค้น

ปู่เจ้าแต่งทัพ

๔๑

สะเอะโฮยกเขย่งเก้งดำ ไกวแกว่งซอไฟไม้รันท้า
ปากอ้าคาพองร้องฮือฮอล ๖

๑ กองทนนรณกันสนนอ สางกะลือปอยชมย
กลยทน มอดมอดเสื่อเหลื่อพิกล คอยลากไล่ฟงคน
กระของควาง ๖

๑ กองหลวงอสุระกายร้ายกาจ แสนอุยาทว
แปลงทัวทัวต่างต่าง ชีตทัวสิงหึงตะเพินเถินทาง
ยุงยางลัมลัวเป็นทิวไป ๖ เชือก
(ขี้คม่าน)

ชุดที่ ๕ (ทัพปู่เจ้าปล้นแมนสรวง)

(ฉากรูปในกำแพงเมือง เห็นนอกเมือง เห็นพระ
ราชวัง และศาลพระเทพ ทิวละคร มีราษฎรคนจน
ทาบกระบุงมาจากขี้ พอเกิกโกธาทลก็หันเข้าโรง
เชือก เลี้ยงผู้ไทเว้ากมาทั้งทางอากาศและทางธรณี
ผู้รักษาเมืองตกใจวิ่งผวาออกมาตอนอยู่กลางโรง)

ร้องลำเซมระบั้ง ๑ มาจะกล่าววทไป ถึงข้า
 รักษาเมืองแมนลวอง รัยเครื่องเช่นสังเวยเคยบนบวง
 เหนฝยจวองกะชนเซียง กรกนออกสะอิกรยอยู่สยสน
 กาหลครนครนสนนเลียง ครนผแฆกะแเกกเข้าใน
 เวียง ผแคว้นแล่นเรียงเข้าโรมวัน ๗ ๔ คำ เชิด
 (ผยพงประคบนกำแพงเข้ามารยกันกยผแคว้น ทงชน
 พายนคิน)

ร้องลำลาวเซ้ง ๑ ผยຍຸງຍຸງກັນ ໂຣມວັນຖຸທຣາວີ
 ຝັ່ງຝັ່ງໄດ້ແກ່ງ ຮອນແຮງຝັນແຜ່ງຝາກ ແຜ່ງອຳນາຈ
 ງຸກຣາ ຝັນທາດເຟຶ້ງຄະຣຸກຸ້ມ ໂຂມງວັນຄຸ້ມເວທາ
 ຖຸທຣແຮງຍາແຮງມນກຸ ຝັນທນທານຍາກ ຈິ່ງຝາກຂ່າວ
 ແຄ່ລມ ດຶກຄອງໝູ່ງູ່ງ ລດຍດຍຶງປຶໄປ ທຸລເທ
 ໄທຍເຣອເມອ ພາຖລາເຣລອຍາທຸ ເລືອກແກງ
 ດາກຍຍດເຍອນ ເລື່ອງສະທານສະເທອນຣຸຣຸສັນ ພ້າ
 ຄຣນຄຣນຍມຝາ ໃຈເມອຍາທຸຈະຝກ ທົວກເມອຍດຶງ
 ຈະພັງ ພຣະເຣອເມອຍພັງພະພັນ ຕດໃຈສັນຣະຣັ ດລັ

ทัพผีเจ้าปล้นแมนสรวง ๕๓

อิทธิฤทธิ์พระผู้ ครั้นจะอยู่สถิตย์มีโรค ครั้นจะออก
ทั้งเสียดหัวหนก ละล้าละลกคนประหม่า ครั้นฉกา
กันหัน พระเสื้อเมืองทะลิตะตานโลก โทกจากศาล
แล่นเทลิก เป็กเข้าารกชฎ ทั้งจังหวัดวงส่อน ฝึบ
กรรณทอน พวกเข่าวังใน แลนา ข ๘ คำ เช็ก
(ผู้แคนข้างซ้ายขันทัน จันทันหมก ฝึบถักกรรณขน
กำแพงเข้าราชาวัง เจอผีแคนกได้ล่าง เจ้าพนักงาน
และพลเมืองตกใจออกมา ขุนไทวาริกหับประตูเมือง
ลงเขื่อนขันธ์ นนนาทลกัน)

ร้องเขมรไล่ควาย รับมะโหรี ๑ บัดนั้น ชาวนคร
ร้อนอกหมกใหม่ เห็นคินฟ้าอาเพศบอกเหตุภัย มีก
คลุ้มควนไฟโขมงเมือง เสียงโห่ร้องกองก่อกออกทั่ว
ไม่เห็นทัวแก่กระนองทองฟ้าเทล้อง ระวังระสายวายวุ่น
ซันเคื่อง ไม้รู้เรื่องตนตายตะกายอิง เลือกฝาคแวง
ฉากปลาคดลุ่ม ฟ้าเปรี้ยงเปรี้ยงเสียงขรมลมหงทง
เกิกขบดกลางเขียงเสียงคองคอง ขนบงบงแลไปไม่เห็น

๕๔ พระลอ ตอนต้น

คน ราษฎรร้อนใจกังไพลลาญ อัมมฤงทธานวัง
สยสน เหมื่อนเมืองแตกแตกเหล่าลาถ ภาทล
กันไปทั้งไพร่นาย ข ๘ คำ เช็ก (เล่นตลก
ราษฎรท่นออกมาเป็นพวกพวก)
(บ๊ักม่าน)

ชุดที่ ๖ (พระลอคลั่งจนจากเมืองแมนสรวง)
(ฉากอยู่ในพระราชมนเทียรพระลอ ทวีละครมี
พระลอประทัยบนพระแท่นราชาอาสน์ พระชนนีและ
มเหสีถนอมอยู่ พระสนมรอบล้อมพระบาทย์าเรอ
พระทมอเฒ่าลีทริชยีสองพระพลียง และเจ้าพนักงาน
พิทักษ์อยู่นอกพระฉากเสียงโกลาหล อาเพกถัมปนาท
นฤโฆษ)

ร้องลำสังขาร เกล้าซออุ๋ ๑ บัคนั้น พระทมอเฒ่า
ลีทริชยิใจคอหาย นิ่งนั่งสังเกตเทคร้าย สาธยาย
มนตร์ครุ วัทางใน ว่าผีสาธสรวรภัยศกกลีทริ มา

ประชิดเคียวชัยรับไม้ไผ่ โทมนัสสอกลิ่นคันใจ คลาน
เข้าไปกราบพลพระพนม ว่าข้าเจ้าแต่งทัพพิศ
ขจรกุดถาอำนาจอ พระเสอเมืองเรืองฤทธิ์ของเราน
ก็พ่ายหนีทงแคว้นแสนร่ายนัก ๖ คำ เกรง

(พระชนนีมิใคร่เข้าพระทัย และมีใครอยาก
เข้าพระทัย ว่าทูลนั้น ก็ตรัสซัก พระหม่อมมาถ้ำ
ทูลจะไม่เข้าพระทัยนั้นมิได้ พระมเหสีสนมใน
พากันตกใจไปถามกัน)

ร้องล่ำลวงเล็ก ๑ เมื่อนั้น องค์พระชนนีนมคึก
ฟังหม่อมมาถ้ำแถลงข่าวพระสุรภักดิ์ ส่อนฮักท่มทรวง
โศก ๖ คำ โศก

ร้องล่ำลวงน่านเล็ก ๑ โอ้อวกรรมาจะทำไฉนทน
มกหมอกก็กลัวออกทวนนี้ แม้นหม่อมเม็กทาคฤถ์
เผื่อจะมีโชคช่วยช่วยกัน ๖ คำ เกรง

พระชนนี พุ่ไข่ๆ ทาตมอดลิตวิชัยเสย ช่วย
ทูลขำมั่งซี ฤกษ์ทุกชนมาไม่ทันไร ก็ระสับคมี

๔๖ พระลอ ตอนต้น

พล่อยๆ ทั้งขุนทลงเลี้ยงง่าย (สะท้อน)

ร้องลำไยน้อย ๑ บัณฑิต พระเฒ่าหมอบขอรวิ
เนอตัวสั้น ถอนใจอ้อยกมือขมกัล ทยุยกยาสาร
พันกัฟ่ายแพ้ว ๒ ๒ คำ เกรงา

สิทธิชัย เสด็จ เพชระ พระราชอาญาไม่พัน
เกล้าพันกระหม่อม ทยุยกยาศกมก้อปราชัยเขาหมก
เสียแล้ว พระทูลกระหม่อมแก้ว ข้าพระบาทจะรู้ทำ
กระไรได้

ร้องลำลาวครวญ ๑ แสนเคยแสนสั้วเวช ยันเกศ
สาวสรวังพระนางแม่ นิ่งนังฟังหมอบท้อแท้ ก้นแต่
สะท้อนโอ้ไคกา ๒ ๒ คำ โอท

เกริ่นสยอง ๑ ฝัภายในแล่นออก ฝัภายนอก
แล่นเข้า ทามพระเฒ่าอสัง กังพระเฒ่าอสง
ยั้งทย่อนทุกขนาน พระเฒ่าทราบดีแล้วได้ อักตรัส
ใช้สลาเทิน เกรวเวทามาสู เป็นแมลงภู่ทองน้อย
บินล่อยๆ ฅบับเฉียว บักเกี้ยวลันตาแล ลอยเข้าแกล

พระลอกลง

๔๗

มนทิวาลัย ว่อนว่องไวบมิวก ตกในพานพระขัน
หมากบักกล ขนพระศรีเสวยท่านไท่ ฤทธิเดชเวทย์ไ้
เชียวก้วยชาคม ขลังนา ๗ ๘ คำ (ขพาทยทำรว)

เกริ่นอนาถ ๑ เบื้องบรมะชคตียะเรื้องลอ พอ
พระเออมพระกรหิบบ หมดกตียมาเคียวจะไ้ สะท้าน
พระฤทัยขอยพรราช พระใจจะชากอยู่รอนรอน ถึง
สวสรมพณอง ก็กบเลยซ้อง ช่อนแค้นฮากู
อยู่นา ๗ ๔ คำ โอ

ร้องล่ำลาวครวญ ๑ กราบทูลถาสมเด็จพระท้าวชนน
จากบุรีเทยวเล่นไพรสณฑ์ ลูกแรมวังคลังคฤมถัม
กมล ร้อนรนทนอยหน้ายระคายใจ ๗ ๒ คำ
เรเรา

พระลอ โสย ลูกอ๊ากใจเต็มทนแล้ว พระแม่
ทลหัวขงลูก ลูกขอถวายบังคมลา ไปเล่นไพร
สัถพิทหนึ่งเด็ก โสย ลูกอ๊ากใจเต็มทนแล้ว พระ
ชนน เพคะ

๔๘ พระลอ ตอนต้น

เรื่องลำลาวเล็กตัดสร้อย ๑ เมื่อนั้น แม่เจ้าประคุณ
บุญเหลือสะอื้นไห้ ประโลมพ่อพระลอหน่อไท้ พ่อคึก
โยไม่ถุกหนะลูกอา เขาปล่อยยาอาคมถุมทุกทาง
ผู้สร้างสุรารักษัถ์หนักหนา วันใดพ่อพรากจากพารา
ชีวาแม่คงม้วยควยฮาลย ๒ ๔ คำ โอค

เกริ่นโศก ๑ แสนสังสารพระลอราช เสน่ห
อำนาจหน่งพระฤทัย ทุลลายุไค้คงมนัส ท้าวขยี้
กลุ้มกลัดแก่งทุกซ์ ใจศุวรยบเย็นสุขเสวยพระโคก
พระแม่วิโยคละโลมเล้า พระมเหสีเฝ้าแนบประคอง
พระสนมสนองขำเรอยุคละบาท ถนอมภวราชรอยข้าง
ท้าวขยี้มีรูปร่างคองเพอ มะเมอถึงพระเพอนพระแพง
ทอง เฝ้าวนฉลองทูลลา ครั้นพระพันวรายิ่งทูล
ทัก ท้าวขยี้ยังโทมนัสสัสมันไทม์ ทักถุ่มทรวง
สะอื้นไห้ ละห้อยโทยทวนอยู่นา ๒ ๘ คำ โอค

เรื่องลำลาวเล็กตัดสร้อย ๑ แแรงฤทธิวิททยาสดาเห็น
ยังเญร่อนทรนควยมนตรฝ ผ่านกระนังถึงสองเทวี

เราฤๅก็กระสับกระส่ายไปมา แว่วสำเนียงเหม็นกลิ่นเสียง
 ทล่เกื่อน ว่าพระเพื่อนแพงคอยละห้อยหา ประหลาด
 แลวนองแก้วพาทมา ผ่านฟ้าผ่าชะเง้อแลทะล่ง พอ
 เหลือบมาสบหน้ามเหสี เอะนางนั้ชะรอยจะคอยทง
 ทำไมมานั่งทะขอยคอยเคลาคลั่ง คุประทงนายระวัง
 นังคุม ทั้งคาทมอสิทวิชัยก็ไม่หยอก กลับกโลก
 ทำรวกระเจ้าหนุ่ม ลูกเขาเมียเขามาเร้ารม รมมะทุม
 ทักทาน่าแก่นใจ ข้างอ้เหล้าสาวสนมกอมทน แทะ
 ระขึ้นทากรุกหม่นได้ ฉวยไ้พระแสงแกว่งไกว
 เลี้ยวไ้พิฆาตฟากฟ้า ๒ ๑๐ คำ

ร้องลาลาวพวน ๑ เหม่เหม่มเหสีเอก โทยก
 เทยกเอาอย่างอ้แม่นางสาวสวรรค์ ลอยหน้าพากัน
 เยี้ยหยันเยาะฤๅ ทมอเฒ่าเคลาเคลัน หน้าทะเล้น
 เหลือกู แทะแก้แสร้ฐั้ กรูเถ้าอ้มนั้ ชั่วคกงม้วย
 ลงก้วยคมขรรค์ ฉิวคุณทนทน ไ้ฟันวุ่นไป ๒

๑ พระเอ๋ยพระผ่านฟ้า พระอย่าไ้ทล่ทลงสงสัย

๕๐ พระลอ ตอนต้น

สองสนมนางใน เขาไม่สับปลับ หมอครุอยู่ห่างท้าว
นางกำกับ พระพมพิศพิท กวนจับกรวไย พระองค์
หลงเสน่ห์ เกล็ดเขวคดงไคล เวทมนตร์กลพระทัย
จึงไถ้ไกรธา ฯ

๑ อี้อยอใจชั่ว ยังเล่นตัวทะบอยลอยหน้า ซากิ
หญิงแพศยา ว่าให้ถ้อยกาย ความข่มก คยชี้สู่ชาย
แก่เฒ่าไม่เลือก คั่นเลือกคาลาย ฆ่าเสียให้ตาย
เลียคายมึงไย เมียชู้มาก ไม่ยากหาใหม่ เงอ
พระแสงแกว่งไกว เลี้ยวไล่พลัน ฯ เชิด

ร้องล่ำสร้อยลาว รับมะโหรี ๑ เมื่อนั้น สมเฝ้า
พระชนนีไม่มีขวัญ เห็นพระลอโฉมกรคู่ช้วน คลั่ง
ไคล้ไล่พันก้านถนาง วังเข้าช่วยคฤกษพระกร คั่น
บรรจถรณ์แท่นทองหมองหมาง พระลอกันแสง
กำสรวลครวญคราง สะออนพลาทลพลาทอ่างระลา
ขึ้นอยู่วังต่งแก่ระคฤก ขวตลกคงม้วยเหมือนช่วยฆ่า
เห็นสขุชกัทททานพระผ่านพา นางพญาเสด็จออกทัน

ใ ๗ ๖ คำ เสมอ

ร้องลาล่องน่านเล็ก ๑ ตรีสเรือกสองฟ้างโหว
อัครมหาเสนาบดีใหญ่ ทั้งพระหม่อมเจ้าสิทธิชัย
เข้าไปปรึกษาพระอาการ ๗ ๒ คำ เจริญ

(พระชนนตรีสเรือกสองฟ้างโหว ให้ไปหาตัวโหว และ
อัครมหาเสนาบดีเข้ามาเฝ้าพร้อมกันแล้ว ตรีสเรือก
พระอาการ พระชิตยราชโอรสให้ฟังแต่ต้นจนจบ
ทรงปรึกษาจะควรปฏิบัติดังนี้ไต่)

ร้องลาล่องน่านเล็ก ๑ บัดนั้น พระหม่อมเจ้า
น้อมเกล้าสนองงาน ว่าผู้สางเวทางค้ำเขารางควาน
อัครมหาเสนาบดีผู้หนึ่ง แม้นขุนหลวงถูกทวงไฉน
บุรี คงจะเสียชีวิไม่ทันถึง มีหม่อมเทวคามมาพิทักษ์
กัศกรักเกียกแกแพ่ทุกอัน ขุนโหวคำนวนพระชนนยา
พระชาติายอกเหตุจากเขตค้ำขันท์ พระพลึงเสนา
ปรึกษาเห็นควรสอสารสุวรรณไปว่าวอน ขอของ
พระวิคยาพาเอก มาอภิเษกสมรสมีกัศกร ผู้ไม่ตรี

๕๒ พระลอ ตอนต้น

ปรอของสองนคร สโมสวไปชัวกัปลา ๗ ๘ คำ
เรวา (ที่ปรึกษาท่างคนท่างทูลความเห็น)

ร้อลาลาวแพนน้อย ๑ เมื่อนั้น พระพนบพงค์
ที่ปรึกษา เห็นงามตามคำเสนา นางพญาเสกษ
ข้างใน ๗ ๒ คำ เสมอ (ขุนนางเข้าโรงหมก)

ร้อลาลาวแพนน้อย ต่อ ๑ ทรกองกอกพระลอ
วรบุตร ถ้าสรทศุชแจงแกลงไซ แม่ปรอของขอ
สองอ่อนไท้ มาอภิเษกสมพระทัยจงสำราญ ๗ ๒ คำ
เรวา

พระชนนี แม่อดไปปรึกษาข้าราชการผู้ใหญ่
เขาเห็นเหมือนใจแม่ ว่าจะมีพระราชศาสน์แต่งราชทู
เชิญเครื่องมงคลราชบรรณาการไปเจริญทางพระราช
ไมตรีทอพระมหากษัตริย์เจ้ากรุงสรอง ขอพระเพอน
พระแพงทองมาอภิเษกกะพ่อสมพระทัยแล้ว อย่า
ทรงกรวนกระวายอีกค่อไปเลยหนะ พ่อคุณ ทูลท
ของแม่

เรื่องลาลาวครวญ ๑ เมื่อนั้น พระลอชกขิยามทา

ศาล กลั้มคลึงฟังพระแม่แตกกาล เถียงพระมารดา
ตามความเป็นจริง เมืองเราเป็นศัทรคู่อมิตร เห็นสกุ
คิกขอสองพระน้องหญิง ถึงจะยกทัพพลวงไปช่วงชิง
ลูกก็กรังเกรงเราสกุเฮาชัย ขอถวายวันทาสาพระแม่
ไปคิกแก้แสนห่ามาจิงได้ พระมารดาครอข่าร้อนพระ
หฤทัย ลุกไปไม่ช้าระมากัน ๗ ๖ คำ

เรื่องลาลาวเล็กตัดสร้อย ๑ พระลูกเอยพระลูกรัก

แม่สกุจิกทลทกขกชน พระเควระทราัยโทรทหายว่า
ไม่พิน เหมอนยงย่นกลางพนมลัมชวน เนอสูเสื่อ
ฤาเสื่อจะย่น พ่อทรงปัญญาไวจิงไต่สวน จะเคียวบ่า
ผ่าคกงประชวร แม้นตรองเห็นลวนแก้หนักใจ ทัว
แม่แก้แล้วลูกแก้แม่ เห็นแต่พ่อนฝากฝไช้ แม้นขึ้น
ไปก็ไม่ตามตามพระทัย ร่ำพลาจแม่ไต่กัไคกั ๗

๖ คำ โอ

เรื่องลาลาวครวญ ๑ พระเอยพระลอราช สละ

๕๔ พระลอ ตอนต้น

อนาถเสน่ที่เคลาเคราศรี กรวยบาทพระราชชนนี
ลาจากขมิฬ่งวอน ๗ ๒ คำ เจริญ (พระลอ
กันแสงทูลลา)

เกริ่นประสาธน์ ๑ เมื่อนั้น พระพนม ชนนินาถ
วันทก สลกพระศุภยกิจจะว่า พระนางว่าเจ้าลอ
ลักษณะ แม่รักเจ้าแม่นา รักยิ่งตายยิ่งทว รักยิ่งทว
ยิ่งชีพ แท้ใจจอมทวิปแม่จะจาก พราดแม่พราดพระยวิ
ศรีภักขิวิมิตลาลัยสิ่ง พระมิ่งของแม่จงจำ ยาน้ำคำ
แม่อย่าคลา วิตพญาอย่าคลาต อย่าประมาทละเมอ
ทน อย่าระคนคนเทว วิวรอบเสร์จึงทำ คิดทุกคำจึง
ออกปาก อย่าให้ยากแก่ใจไพร่ ใต้ความเมื่องจงตรง
คำวงพิภพให้เย็น คับเชื่อนอกเชื่อนใน ส่องใจทุก
ทะยวง อย่านิยมลวงหลงมารยา ถ้องกรรณาเกอ
ทางธรรม ที่ระคาทางมน ที่ระคนคนจงเย็นกล
สองต้นหนคนไช้ เลือกหาใจอันสัจย์ กัดมนตร
โคยยุกที่ ปลุกใจคนให้หาญ ผลาญศัตรูเพรียงเมือง

อาชญาเรืองเรอขรรษาฏฐ์ กัณนิกรกาเกอไฟร์ กับ
กระลือย่าให้ลัก อย่าชิงสุกก่อนห่าม อย่าล่ามม้า
สองปาก อย่าลากพืษตามหลัง อย่าให้คนชิงลักแข่ง
แต่งคนให้คนรัก ชักชวนคนเมื่อฟ้า ม้วยหล้าอย่า
ม้วยประสงค์ จะดำรงพระยศพ่อ งามจำชื่อแม่สอน
งามจำคำแม่สอนสั่งเจ้า งามสุขทุกคำเข้า พ่อเอ๋ยสุกใจ
แม่รา ๗ ๒๓ คำ

๑ งามเจริญศรีสวัสดิ์เรือง เกชา

ทกซ์โคกโรคมยา

อย่าพ้อง

ศัตรูหมู่พาลา

เร่งพ่าย ฤทธิพ่อ

เสวยสุขอย่าเคืองช้อง

ขุนแสนอารมณ์ ๗

๑ ขอลสมจิตต์ไถ่

สองนาง

ขอย่าลเล่ห์ทาง

เส้นหวัง

ขอคิกอย่าใจาง

คำแม่ สอนนา

ขอพอรบคนึง

เกศแควนแมนสรวง ๗

๑ ขอฝากปวงอมรไท้ เทวินทร์
 อากาศพฤษาสินธุ์ บ้ากว้าง
 อิศวรรนารายนอินทร พรหมเมศวร พระเอย
 ช่วรรักษาเจ้าช้าง เลือกพันผองภัย ฯ

๑ ไก่คินชพิทเจ้า จอมกษัตริย์
 จักตกแก่งขวชัตร์ เพรศแพร้ว
 เทียนทองระยารัน งามร่น ทาแซ
 เบิกไก่อายศรีแก้ว นอบแก่นถวาย ฯ

ร้องลาลาวกะแซ ๑ พระเอยพระลอราช พัง
 โอวาทยังคมประณมไหว้ รับพรพระแม่เจ้าใส่เกล้าไต่
 ภูในยอออกหน้ามนเทียรทอง ฯ ๒ คำ เสมอ

ร้องลาลาว ๑ โองการสั่งมหาเสนา ให้
 พิทักษ์นคราประชาผอง ลูกขุนในให้ชุมนุมปรองคอง
 ปกครองตามวิสัยอัยการ ทั้งถนนมหายศทุกพระ
 ชนนี้ โฉมพระลักษณวงศ์ยกสงสาร ถ้วนสนมเสนา
 ข้าราชการ ให้เบิกขานปานกู่อยู่เวียงชัย ขุนพล

เร่งเตรียมพลทัพ พร้อมสรรพพยุหยาทชะนวนใหญ่
 แขนงถึงคยาทประพาสไพร พร้อมไว้ทันรุ่งพรุ่งนี้ ฯ
 ๖ คำ

ร้องลาลาล่องแก่ง ๑ บัคนัน สองมหาเสนาบดี
 คีรี รัยราชโองการภูมิ บังคมงามสามทพงบุญชา ฯ
 ๒ คำ

ร้องลาลาวแพนน้อย ๑ เมื่อนั้น พระลอวรลักษณ
 เลิศล้ำ รัญจวนชวนฤทัยอาทรา เสกจมาสู่ห้อง
 บรรทมใน ฯ ๒ คำ เสมอ

ร้องลาลาวเล็กตัดสร้อย ๑ ลกองค์ลงเห็นอาสน์
 มณี เคียงองค์ลักษณวิจิตรได้ ปล่อยประโลมลา
 โฉมอ่อนไ้ เสน่หาอาลัยพันทวี ฯ ๒ คำ โอค

ร้องลาลาวครวญ ๑ สงสารเขยส่งสารพัศตร์
 พระนางลักษณวิคิมเทสิ สะออนนาคกรายยาทพระ
 สามี ยุเพศพิพางเพียงจะขาดใจ ฯ ๒ คำ โอค

ร้องลาลาวเล็กรับมะโหรี ๑ พระหลท้าว ชำนาญ

๕๘ พระลอ ตอนต้น

ค้อยรักเหลือ พระจะเมื่อ มรรคา ไปข้าใหญ่

๒ ๑ จะลำบาก จะเหนื่อยยาก จากเวียงไชย
ไม่มีใครๆ คอยเสนอ ข้าเรือนอม อาลัยเอ๋ย
อาลัยพระโณม อาลัยจะโถม จะเศร้า ทั้งลมทั้งแดด
จะแผกจะเผา จะเจ็บจะเหงาจะทรมพระทัย พระทูล
หัวเอ๋ย ไทน์เลื้อสี้ห์ ไทน์หมี่ ไทน์ช้าง ไทน์ท้าว
น้ำค้าง อ่างว้าง กลางไพร สุกจิตต์สุกใจ จะจาก
เวียงไผพระเอย ฯ

๑ ๑ ไช้ยังเอย จะจากเซย เคยคิดถึง ไป
ขึง คงกลับ มารับขวัญ ฯ

๒ ๑ แม่นโคกหา ถึงฟ้า อย่าจายัล เชิญ
จอมขวัญๆ ถนอมบาทมาตรงค์ สงสารเอย สงสาร
พระเมียวรัก สงสารพิศตรจะหมองหม่น สงสารน้อง
นาง จะทมางมถ สงสารจะบ่นสงสารฟ้า หนาชั้น
ใจเอ๋ย เพราะกรรมพิ ไครบลิ หนักรรม ถึงชอก
ถึงซ้ำ ก็จำไคลคลา อย่าโคกอย่าเศร้า อย่างวัง

อย่าเตงาเลยเฮย ฯ

๑ ๑ พระเทลือบเห็น สนมน้อย ละห้อยไทย
ค่อยชายไทย ไปรยปลอยให้ช้อยสน ฯ

๒ ๑ แม้นรักก สึงคอย สักหน้อยคน อย่า
สื่อน ๆ ละอ้อนเห็น จะเป็นลาจ ชนใจเหลือ ชนใจ
ผองเชอ ชนใจจะเมอเมองลาแล้ว หัวใจทมองไม่
ผ่องแผ้ว ชนใจจะแคล้วพระลอตา หนาชนใจเอ๋ย
ชอชบสัง สมหวังพอชน ไซ้ไปบคน ชนคิครังรา
จะไทยจะให้ จะท่วงจะไยเฮย ฯ

๑ ๑ สาวสนม น้อยเฮย กรายบาท ลอราช
เจ้า ท่างเกลือกเกล้า สื่อนร้องกองปรวงค์ศรี ฯ

๒ ๑ สาวไทยให้ หวงอาลัย พระภม เคย
ชนชม ๆ พระบารมี จะแรมร้าง อาลัยเหลือ อาลัย
พระโถมงามอะเคอ อาลัยจะเมอผยแล้ว สนมนางทั้ง
ผองสูกผ่องแผ้ว สนมจะแคล้วพระบาทยศ พระลอ
ราชเฮย เหลือจะเหนยว เหลือจะท่นวง เหลือถ่วง

ถึงแสนจะทรวง เหลือหน่วงภวไฉน จนจิตจั่นใจ จำ
จากจำไถลยาทเคย

๑ ๑ มเหสี สาวสนม รมมโคก แสนวิโยคๆ
อวรณ์ ละครอันให้ ฯ

๒ ๑ พระเชษฐ ฝรั่งกู ยิงอาลัย โอ้ย
สุกใจ สุกใจเสียแล้ว นางแก้วของกุนีเฮ้ย น่าสยของ
เสียงโคกคล้ายสนั่นก้อง น่าสยคสยของหัวใจ ก่นใจ
จะผลก ก่นอกจะไข แสนสุรางค์อาลัยพระโหมงาม
พระรูปทองเฮ้ย ถึงจะพลอย จะพลอยจะสั่ง สาวเจ้า
ขหวัง ขวายวังเวง เสียงโศกเสียงอัน สะท้าน
สะทอนมนเทียรเฮย ฯ โศก

ร้องล่ำลวครวญ ๑ โอ้อณาตพระบาทเรืองลอเฮ้ย
เผ้าชมเชยช้ำอราดาสนม อาลัยเหล่าสาวสุรางค์
หมางอารมณ์ ท้าวมีทนต์บรรทมภิรมยา จนแสงทอง
ส่องพานภาขาว เผือกทาวศรีสว่างสว้างหล้า ฝนทมของ
จากห้องนิทรา เล็ดมาสู่ทรวงชล ฯ ๔ คำ เสมอ

ร้องล่ำลงสรงลาว รับมะโหรี ๑ นางในไขท้อปทุม

ถวาย น้ำฝอยปรอยปรายทวิสายฝน ทรงแข่งว่า
 น้อยปรยสนธิ ค้อยแซมชนพนกมลทรนทราย ผง
 จีบสนับเพลาเพราทา ทรงภูษาสุวรรณเลิศเลิศฉาย
 รัตตะพิตรรักพระองค์พระพระฉาย พิเศษชายไวยะบาย
 ทายชายแครง สะอานองค์สอศทรวงสนอบกรู กรองสอ
 อินทรธนูประเสริฐแสง สร้อยสังวาลทาบประทับทิม
 แกรง ทับทรวงแฝงพาหุรัตจินดา ทองกรแก้วก้อง
 ทองแกม ชำมรงค์งามแอร่มหัตถา กระหมวกมุ่น
 เม้าพิศรุฬฟ้า เลียบขุขามฉัตรนาคมัย ทรงประคณ
 พักตร์เพริศแพรว มกุฎแก้วก้องเพชรเม็ดใหญ่ เฉลิม
 รัชทกกระเจิงจอมไม้ จีบพระขรรค์สวามาลย์ไศล
 กลา ๒ ๑๐ คำ เสมอ

ร้องล่ำลาวเดิรดัง รับมะโหรี ๑ เหลียวหลังสังสาว

รัก สะอานอกเกล็ดออรา ช่อนชุ่นวุ่นวิญญา เลียบ
 คายวนิกาะระลาไกล เคยชนชมนาง นัยนอวัง

๖๒ พระลอ ตอนต้น

เวีสร้างแรมไพร แสนสาวสวยสม รันรมย์หฤทัย
เทนสกุอาลัย เยียไค่คว่นจร โฉมนาง โฉมนางน่า
สวาท ถนอมบาทขอนาทร เคยชัยเคยพ่อน สโมสร
เสมอมา แค้นจักโคก จะวิโยคทวนหา เปลี่ยวอก
อาทรวา สนมของข้าน้อย ฯ

๑ จักไปก็อยากไป ใครซิดโฉมชะไมมีวายเลย
อยากอยู่ก็อยากเซย แสนสนมกุเอ๋ย จะทำสันไค
ฉิระไค้พระแพ่งเพือน สองแม่มาเยือน พี่เสมอนหมาย
ใจ จักแสนสุขเซยม ปถัมเปรมหฤทัย พร้อมพร้ง
นางใน เฉลิมไศศวรรย์ทวี โฉมตรูๆ พระคู่สมักร
ยอกรักถักษณะวดี แสนสนมนาวี นำปรางค์เส่นตา
ทาไทนไม่เทียบ เปรียบสาวสุรางค์ข้า มิจากจำลา
เพราะเวราเรียมเฮย ฯ

๑ พระเฮยพระมาตเรศ พระเกศเกศเกิดกาย เกิด
กรรมจำผืนผาย ลูกกรักชอถวายบังคมลา พระอยู่
เดียวเปลี่ยวแค้น สมเพชพระแม่ ก่นแค้นจะโคกกา เห็น

แต่แสนสาวศรี ลักษณะวักกนยา ประยุมเสณิศดา
ขริรักษายาทมณฺ์ โฉนทนอ โฉนทนอพระลอราช
กล้าไกลบาทพระมาตุรงค์ เทยวลัญจรวงทอง เกิรพง
เกิรไฟ เห็นเหลือคณแล พระแม่เมื่อไกล ยามประชวร
กรวณไฉ้ ไหนจะเห็นกันเฮย ฯ

๑ ทวนท่วงประธาราษฎร์ พระประยุมญาติ มาตยะ
โยธิ ยามกอยบรี โสมนัสสวลคปริศา จะพึงไกร
เล่าๆ จะเจียบระเหงา จะเปล้ามนโนรา โฉนเห็น
ขวัญราช ชันชีวาคม้ชาวประชา เห็นแต่พระพัน
พรรษา ก็ทรงชราครามครัน โอ้ชาว โอ้ชาวเมือง
แมนสรวง จะเซาทรวงตามกัน บัญญ ควน กะพลัน
คินกรุ ทมายุไปเยียโก มันจะโตเหมือนมั่ง ทวี
จะรบพุ่ง ยิงนิกยั้งนง แคเฮย ฯ

๑ สงสารพระมเหสี แสนสรวงค่นาริสนมใน
ท้าวเตมาแก่ชะแม่สาวไฉ้ มาตยาอาลัย จะไกลฝ่าธุลี
เสียงโหยเสียงไต้ แซ่สนั่นทวนไหว เลี้ยวโงแสนทว

๖๔ พระลอ ตอนต้น

แสนสาวเฒ่าหญิง เกลือกกลิ้งโคก แก่กระหมวก
โมฬี ลากครุฑต่างพรหม ไช้พระทูล ไช้พระทูล
กระหม่อมแก้ว ะจากแล้วเชิญเหยียบขม อนาคต
นิกรร่อนระม ก้องขรมดำสรวล พระอุทิศสำผาผน
อักษะอันแกลครวญ ว่าเหวเรวณ อักอ้วนอาครุเอย ฯ
โศก (มะโหรีทำทะยอย บัพพาทย์ทำโศก)

ร้องนางโหยเกล้าเพลงทะยอย บทต้น ๑ ๑ ข้าพระ
บาทเคยฟังพระขวามิ พระจะเสด็จนิวาศเสียดจากพระบุรี
เสมือนมิทรงพระเมตตาปราณี ไช้ครั้นนี้จะเห็นใคร
เล่าเอย

๒ ๑ ข้าพระบาทเคยชมพระโฉมยง พระจะ
เสด็จสู่ค้ำวง เสมือนมิทรงพระสังเวชสนมนาฏ ให้
ได้กราบพระยุคละบาท ให้ได้เห็นพระอรองค์ แท่น
ระหลง ชมใครเล่าเอย ฯ

๓ ๑ พระทรงพระการุญอันเกล้า พระจะทรงฝง
สาวสุรางค์นางข้าเฝ้า ไช้คงแท่น นบวันจะมีแต่เงย

พระลอจากแมนสรวง ๖๕

แต่เหงา แต่โศกแต่เศร้า เฝ้าแต่กินน้ำตา ทุกทิว
ราตรี ฯ

๔ ๑ ยามพระเสด็จเฝ้าพระนิเวศ ไ้พั่งพระ
เกษมย์ก็ พระมทานครนหรือก็แสนจะสโมสรมกษมศรี
สนกนึ่เหลือจะรำพัน คัวยมทรสพศรยสรวรพระกัฟ้า
ปรีกาทวี โอ้แต่ณนี้วันจะมี แต่เสียงโศกา ฯ

๕ ๑ คิคดิ่งเคยเฝ้าเคยแทน ปลื้มจิตคันทรี
แสนจะโสมนัสสา ยามพระเสด็จร้างพระราชวัง จะมี
ไ้พั่งพระวาจา จะมีไ้รับพระกรุณา นั้วันแต่จะ
ท่อมทุกข์ระทมกรมอุรา จะกรอกโศกแต่เสียงสุระ
โสมปรีเทวนา โศกาลัย ฯ

ลุ่มรับพร้อมกันทั้ง ๕ บท ๑ พระลอราชของข้า
พระบาทนเอย พระทูลกระหม่อมแก้ว ฯ

ชุดท้ายที่ ๗ (พระลอจากแมนสรวง)

(ภัทรกวีริยโยธา เทียบชะนวนพิชัยยุทธพยุห)

พร้อมอยู่หน้าผา พระชนนีนาถ ก็ถำถนาลูกราช
 บวิพาร คอยส่งสมเ็จพระลูกเจ้าอยู่แทมพาหิรวราช
 มนเทียร บิพาทย์ทำเพลงบาทสถณั พระลอออก
 มเทีส์สาวสนมนางโทยเส็กั)

ร้องลาลาวสมเ็จ รับมะโหรี ๑ ยามเอยยามวิโยค
 พระเรื่อลคคิลกโลกกรมโคกคัลย์ (ขึ้นผกาข้อ
 สงสารพระลอของเณนิเอย) ยรยาตรจากยวาสาท
 สุวะพรรณ ออกหน้าพระโรงคัลมโหฬาร (โชติข้อ
 วิเชียร พระเทวะมนเทียรของอนิเอย) มเทีส์สาวสนม
 ระทมเทวค โทยเส็กัญเษคเณองขนาน (พุมพิภกร่วง
 สงสารสาวแมนสรวงของเณนิเอย) บรมกษัตริย์
 ทักษะนาหน้าพระลาน เพียบพริบะทวยทาดูเฒ่มณรงค
 (ข้อพุมะเรียง จักรงคเฌียงเฌียงของเณนิเอย) เทียบ
 พยทุแสนยาโยชาทัพ พร้อมสรวพระขวนประพาส
 ไพรระหง (ข้อการะเกก พระระจากนิเวคเสี้ยแล้ว
 นิเอย) เเห็นสมเ็จเฌมารคระอ์นองค ถ่าสรวลทรง

เทวนาโคกาลัย (ช่อกรรณิการั้ ไอ้พระพันวรรษาของ
 ช้านิเอย) พระโณมยงลงกรายบัวบาท ทูลถามาคราช
 ละห้อยไต้ (ก่องมรกต พระราชย์ ไยรสของเชื้อ
 นิเอย) ขอพระพรปกเกล้าคุ้มภทภัย สวัสดิ์มีชัยใน
 ไพรวัน (ช่อมะลิซ้อน ขอให้สมพระพรพระแมนิเอย) ฯ
 ๘ คำ

ร้องกล่าวชมตง ๑ เมื่อนั้น เจ้าประคุณบุญเหลือ
 ส่อนอื่น (สรว้อย) (ไอ้ช่อนไต้แม่เหลืออาลัยเสียแล้ว
 นิเอย ยอกเขาวราชใจแม่จะขาดเสียแล้วนิเอย) แสน
 ท่วงพระลูกเจ้าท่าว้ายล เจ้ารำพันโสภาศประสาท
 พร (สรว้อย) พ่อทวงไกรงไต้กิงฉวิล ไร่รำคินภิญโญ
 สโมสว (สรว้อย) ชัยเคชะชนะภักสกร พบอ่อนท้าว
 สาวสมรเหมือนหมายไป (สรว้อย) จพรำแล้วพรำ
 เล่ากระเล่าสั่ง กอกรบดลถึงกันแสงไต้ (สรว้อย)
 เพียงพระแม่แผ่พินาศอนาถใจ ฤทธิอาลัยพันผูกพระ
 ลุกยา (สรว้อย) ฯ ๖ คำ โลก

~~~~~  
 ร้องลำคำเนิรทราย ๑ แสนเขยแสนสมเพช พระ  
 เขาวะเรคมะเทสึนิกัหนา สาวสุรางค์นางสนมกรม  
 อูรา สงสารพระพันวรรษาเสียวทรวง พิลิปรา  
 กำสรวลทวนไทย อัครโคยแกสของก้องวังหลวง  
 ท้าวพญาพาทลพลทั้งปวง น้ำคำร่วงสะอื้นไห้ไปค้วย  
 กัน ๒ ๕ คำ โอค

~~~~~  
 ร้องลำลาวครวญ ๑ ยลเขยยลยิน พระเวียงลอ
 เลิศนรินทร์ขันถวิลย์ หวนววยปลายอุทัยาลัยครัน
 แชะเสียงโคกคัลยส์ถานทรวง ยามอุทกฤตยาชา
 เสน่ห์ พระทวนเทท่วงแคว้นเมืองแมนสรวง เลียกาย
 แสนสาวสุรางค์นางทั้งปวง ทั้งเป็นท่วงมาทุเรศเกศ
 สทริ คิกถึงประยูรวงศาเสนามาทย์ ไพโรฟ้าประชาชาติ
 ชาวกรุงศรี จะเจียยเทงาไรเจ้าเจียบุรี รำท้ออาทวา
 เป็นอาภิน พระรังระย้อยยักกลบคิก บัดเคียวพิษ
 ภยากมระทมถวิล ทบัททัยไผ่ป่องสองยุพินทร์ พระ
 ภูมินทร์หมองฮารมณังคมาลา ไท้พระบาทวรรณาด

มาทรงศั ะทวยองค์โอวาทราชกระดา เกิดเป็นคนระ
ทอชนทกษัระธา ชาติชราโรครังเงถึงกาย สิ่งโก
รักจำรักพลักพราก กรรมวิบากของตนควรชวนชวาย
สงวนจิตก็คิดมุ่งณะกาย อย่าควรวญคร่ำระล่ำระสาย
เสียใจ ผิดรักสมักรกอยู่เป็นเจ้า ึ่งนอบเกลารับคำ
แนะนำให้ อวยพรเผื่อเมื่อค้อยามภัย ึ่งแล้วท่านไท
ก็ยาตรา ๗ ๑๔ คำ เสมอ

ร้องลาลาวเล็ก ๑ เส่ทั้งชนเกยชัยมหัยยะธาสน
พระลอราชรำพึงตะลึงผวา คอยพระฤกษ์จะเบิกโยธา
ร้าวธราเทลิยวหลังสังเวียง โอ้พระมนทิลาลัยโอ
ศัวรชัย เคยถวัลยราชกำวกรงลาวเฉียง จะเห็นห่าง
ร้างไร้ไกลเฉียง คนเคยเคียงก็จะคลาบทาทยุค
สิ่งเคยเห็นก็จะเว้นเห็นแตอน สิ่งเคยช่นก็จะเฉระเท
ระทน สิ่งเคยคั่นก็จะหม่นม่นกมล สิ่งมีเคยจะระคน
ทุกคายน คน โอ้แมนสรวงเมืองหลวงกลิดแก้ว ขอลา
แล้วเมืองเฮ้ยเคยช่น ไม่นั่นใจเมื่อไรจะไคคั่น เถว

๗๐ พระลอ ตอนต้น

องค์ทรงสะอันทนอาลัย ๒ ๘ คำ โอค

ร้องล่ำลาวพวน ๑ สงสารท้าวทุกขระทมพระแค
สงสารพระแม่ท้อแท้แปดพระใจ สงสารพระเมีย
ฉปลกเปลี่ยเคว้าเสียพระทัย สงสารพระสนมนางใน
เจ้าสะอันทนอาลัยพระเวรืองลอ สงสารมุขมนตรีโยช
แทบใจชาก สงสารไพร่ฟ้าประชาราษฎร์ท้อใจห่อ
เสียนแทกกันแสงสะอึกสะอื้นกลกลืนกลืน พะว้าพะวัง
วิโยคระย้อย น้ำตาเจ้าแม่เอ๋ยนินทุกลอ ๗ ๗ ครวญ ๗
ทุกควงทา เหตุพระผู้เป็นเจ้าปลกเกลี้ยงอยู่สุข พระ
จะละให้ทุกข์ทั้งนี้ครว เส็ดจากก้าวกจากแคน จากมิ่ง
อมรเมืองแมนไปสู่แคว้นอวัญญูวา สลัดท้อเนกนิกร
ประชา เนาเชียงคอย โอ้สงสารเอ๋ย สุกท้าวจะแสน
สงสาร สงสารไพร่บ้านพลเมือง จะว่าจะวุ่นจะซุ่น
จะเคื่อง จะเตงจะเงื่องจะหึงมิจะตงอย โอ้แสน
สงสารพระลอราช จะเว็กระวังเทินท่า่ง พระปราง
กะปราชาท ท่า่งไพร่ฟ้าฝูงประชาชาติ ท่า่งข้าพระ

บาทใหญ่่น้อย ใช้น้ำทาจะพูน ใช้น้ำมธุระย้อย เพราะ
วิโยคโคกสรว้อยเสมือนลูกน้อยพลัดพ่อตัว เสมือนผิว
พลัดเมีย ถิ่นแต่ละเหี่ยละห้อย ทุกเช้าทุกค่ำว่าโคก
ล้ำออย ถึงองค์พระเวียงลอ พระพ่อเจ้าณหัวของตัว
นียอย โอ้พระทูลกระหม่อมแก้ว ฯ โอค

ร้องล่ำมहाฤกษ์รับมะโหรี ๑ ลุพลามตามทว
กฤกษ์ ถิ่นน้องชัยไต่เวียงพระ (วิบูลยะ) พรเฉลิม
ไต่หัว นบนิ้ว (ทศนัย) ประถมเจิม กระทีมเต็ม
ททยมนต์คณฤศดา ปราโมทย์อุโผยอินทระภาวี แซ่
ศรชัคคะนัสนันท์ลา โสมนัสสเสียงสยสุมังคะลา
บ้ายหน้าน้อมกายถวายบังคม ฯ ๔ คำ รว

(ถิ่นน้องชัยไต่ ๓ ลา ยิงพลเป็นบันใหญ่ ทำเบ่ง
มางเตรียมชะบวนกะทงกรบ ชนวงษ์ช่อสุวรรณมาลา
ละครลงนั่งบ้ายหน้าตรงหน้าพระที่นั่ง ถวายบังคม
พร้อมกันสามลา แล้วลุกขึ้นประจําทำร้องถวายพระพร
พร้อมกัน)

ถวายพระพร

ต้นบทร้องลำพูนฝรั่ง

พระทาน

๑๑ บรมะบพิตร เอิบมระสุวิท ทรงพระราช
(อุ) ทิศ วรทาน บำรุง หังพุทธจักร ศาสนะรักษ
และผดุง สยามิกะราชย์ เสด็จมกรงอบุชยะมหา
อาณาจักร ฯ

๑ พระสุขุบเลี้ยง ชิตติยะเสนาบดี ไคยยศดา
เทียงธรรม อุดมัทธ ให้พำนัก น่าจงรัก กตัญญู
ต่อเบื้อง ยุคละวรวรุต ทะนะบงกชมาศ อภิวัต
ประณต พระบาทมลาย ฯ

๑ ผลพระราช ชะอะระเศศรักษา พระมหา
บริจาต ณะมากมุลนุกูล จึงเพิ่มพูน ราชะวิตร
พระพิพิธ อนันตะพัศสุ สุพวรรณิทรณ รัตนะประภ
ธนะสาร ฯ

๑ อุตมะโชค อะเนกะลาภะประโยชน์ ถึงพระ
ราชวระโกกะ อประโกกะ ศฤงคาร เอกโอฬาร
อภิเรก ราชสมบัติ กังขมระจักรพรรดิ เพี้ยขคลัง
กษัตริย์ มีสารพัตร์ ไม่ขัดใด ฯ
(ลูกคู่รับพร้อมกันคำหนึ่ง ทนายน ก.)

พระบิยวาจา

๒ ๑ พระพจนานา มหรรคธรรมาทร มโนตรณ
นำชม ชันธารมณ สมนเป็นเจ้า เย็นเกล้า เย็น
กระหม่อม ทวหน้า แชนชันชีวิต ชูชิตมนะสา
เอิบอุราสาโรช โปรดปราศรัย ฯ
เสนาะโสธ กังอมฤทธะวระโอช อุนศิริปรา
โมทย์ มโนยาน สมนานใจ ชวนจงรัก สวามิภักดิ์
พึงไท ประยูรวงศ์อมาศย์ นระชาติชาวไทย ถ้วนปึก
ต่อไค้ ฝ่ายของชูลี ฯ

๑ ผลพระบิโยวาท พระกรุณาข้าบาท โปรก
โอภาศกัททาย ขววย ราชะมุกต ปลุคนัจจิตต์

๗๔ พระลอ ตอนต้น

เลี้ยงให้ ไทนิยม เปลี่ยนนิสัยวาทา กิริยาารมณ
ชยคณาสมาคม สมราศรี ฯ

๑ เอิบอ้อมใจ ทุกคณะนิกรไท ชนเวียงชัย
ไพร่ฟ้า ปรีดาสามัคคี เณลิมพระ การุญญะ
บารมี บันลือพระคุณ อุดมยะปราชัย สะเทือน
ชายทวี เพียบเพิญ ฯ

(ลูกคู่ขับพร้อมกันคำหนึ่ง ท้ายข.)

พระอรรคเจริยา

๓ ๑ พระทรงพระกรุณา เสด็จอนัญญาสาธาร
เอาพระอิริยาบถ ช่วยประชาโคยปราโมทย์ เกื้อ
ประโยชน์ ทำนุก ฝนตงสุข พนผกคึกษา เพ้มคำ
ปลอบปลุก ฝึกร้ายเร่วรงบ ดับทุกข์ไข้ญ ฯ

๑ ไกรเคือตร้อน ทมณัสขักชอน พระก็
ช่วยฉน ผ่อน สรรพพะยา ให้หาเย็น ขอมถือ
เป็น ราชคាំង ทัง เหมือนมหาโพธิรม ยวนิยม
ทวถิ แนวน्हนงพระกรุณา จึงนารัก ฯ

๑ ผลพระอรรคจริยา ท่วมพระราชมนะสา
ทรงพระเมตตา ไพโรฟ้า ญาณมนุษย์

เสมอพระบุตร กับ บิตุรงค์ ทรงอาทรถนอม
โอบอ้อมจ่านง โดยพระราชประสงค์ ทรงสมัคฯ

๑ จักรวราช ชัยคิยะ เสวกคณา สະพรัง
ประชากรภูร สโมสรว สวามิภักดิ์

เพรียกพร้อมพรัก มอชกาย มอชชีวิตรอง
คุณ เกลิมยาท ยำราชอาชญาสิทธิ์ สจรวทยากรวัย
ยอมตาย ถวายแทน ฯ

(ลูกคู่รับพร้อมกันคำหนึ่ง หมายถึง.)

พระสมานัตตา

๕ ๑ พระธำรง ราชสวัสดิ์กิจจ่านง ทรง
สมรรถธรรมศาสตร์ วิเทศศาสตร์ ราชะนิต์

กอบราชะกิจ สรรพะ กรณีย์ ตามโบราณะ
ศาสตร์ นวราชะวิธี สลวยล้วนถ้วนถึ ดีแสน ฯ

๑ พระมั่นคง ถ้องพระพิริยะง ขัตติ(โย)

๗๖ พระลอ ตอนต้น

ขรรษาไชบาย เกรงกฎหมาย ไม่คลายแคลน
เป็นแบบแผน แม่นยำ น่าชม สมนัย
ข้าพชนัน คติโลกคณิธีร์ นักปราชญ์ประสังสรรค์
นิยมน ยอม ฯ

๑ ผลพระสัมมะจริยา พระอุมาวงค์ขัณญา
โคขวิรตีปรีชา ทรงอุทล่ำถ์ ประพฤติ
เหมือนย้อมยัด ปลุกฝัก น้ำใจ เปลี่ยนนบพระ
นิสสัย สอคติสิวิไลส์ ชูร้อฮาลย์ ไทยถนอม ฯ

๑ วนบ้านเมือง เทิดถาวระประเทือง รุ่งเรือง
มากประเณิน น่าสรรเสริญ เจริญพร้อม

พระนามหอม ทรุทะลย ทุกประเทศ แซ่
ประสังสะเสาวคุณ เกร็ดอคุลยะถุณยภิเษ เพราะ
เหตุพระร่ำ ถิ่นธรรมเอย ฯ

(ลูกคู่รับพร้อมกันคำนี้ทั้งหมาย ค.)

ลูกคู่ร้อง
สวัสดี

ก ๑ ขอพระองค์ ประมุขวิษวรงค์ เสด็จ
ดำรง มงคลวิมลมหา เศวตฉัตร
ทรงสิริสวัสดิ์ เถลิงรัชย์ พิพัฒน์เพิ่ม นรินทร์
สุข นันทุขะระเทม เจ็ดจุฬจักรเริ่ม เถลิงศรี ฯ
ทูลมา

ข ๑ เจริญพระชนม์ นันทุขะระโรคา รัน
พระรัชะ พรรษา วุฒมา กวาร์้อยบ
สรรพะ ภัย พิบัติ ขุบทะระ อยามิ อรินทร์
พิณาศ ทพภิกษะภัย กษัยชาค ฤา มาแผ้วพาน ฯ
ทูลมา

ข ๑ ไฉนพระองค์ บิยะมนาปะจ่าง ปอง
พระราชะ ประสงค์ นั้นนั้น จงประสิทธิ์
เลิศพระฤทธิ ท้าวสารทิศ เกริกกฤษณา
เรืองราชวระยศ ปรางกุญญา พระชินนิหาระ
เดชาฉาน ฯ

ทรงเจริญ

ก ๑ ฝะคงแผ่นดิน เพิ่มพณชัย กิจกสิน

๗๘ พระลอ ตอนต้น

ปราบโจรล้น ภัยใหญ่ ชินิสระโว มโหฬาร
โศกดี สมมาน มวญหมุ มนุษย์ไท ขยากพึง
พระเป็นเจ้า ปกเกล้าสยไป เหมื่อนข้าพระบาท ทั้ง
ทลาย หมายใจเอย ฯ

(แล้วร้องพร้อมกันทั้ง ๔ คำ มะโตรีบเมื่อย)

สรรเสริญพระบารมี
ข้าวรพุทธเจ้า เหล่าคนนุกกัก ๆ ล ฯ

ขพาทยท้าว

ปักม่านหน้าโรงเล็ก

ศุภมัสสุ

เรื่องพระลอ ตอนกลาง

ฉากที่ ๑ (พระลอข้ามแม่น้ำกาหลง)

(ม่านรูปป่าทกลำน้ำกาหลง เป็นโรงเรือนนาย

ท่าน ทวีละกร มีสมุนนายท่านนอนหลับอยู่บนแคร่
ขพาทยชนวา คนเบิกโรงแต่งทรงประพาส คลาน
ออกมาถวายบังคมสามลาแล้ว กรายทูลเบิกโรง)

ขอเคชะเฝ้าของอุลัพระบาท รับพระบรมราช
คำรัส จักละกรปรุงใหม่ตามล้าลอง มามีสนอง
พระเชษฐพระคุณถวายทว จักจะชั่วฉันทิโก แต่งตาม
ใจตามชอบ บ้างถูกระบอบเขยบรรพ์ บ้างแผกผันผิด
ทำนอง ตามเจ้าของเห็นงาม แม้สิ่งใดทรมาส่งใด
พลึง ก็แก้ละล้นทวงละล้นคาค หมายถึงำเรอบาท
บงกชรัตน์ เพื่อทรงพระโลมนัสสัปรัก ขอพระบารมี
ปกเกล้าฯ พระราชทานโทษข้าพระพุทธเจ้า ซึ่งตั้งใจ
สวา มีภักดีเทอญ ขอเคชะ ควบเกล้าควบกระหม่อม
(ถวายบังคมอีกสามลา แล้วคลานถอยหลังไปจนถึง
มุมฉาก ถวายบังคมอีกลาหนึ่ง แล้วฉันทันหน้าคลาน
กลับเข้าโรง)

(สมุนนายท่านตื่นนอนไปล้างหน้าแล้ว มาเก็บ)

ครั้นอยู่ นายท่านออกมาดูให้ทำงาน สมุนร้องว่า
ท้าว นายท่านศรกรรยาฯ ออก ร้องว่าไม่มีอะไร
นอกจากเข้ากะเกลือ เพราะนายท่านไม่ไปล่าเนื้อมา
สู้กัน นายท่านชวนสมุนช่วยขึ้นเข้าป่า ยิงนกไก
สองตัว พอเห็นเนื้อก็เลยไล่เนื้อเข้าโรง)

(มีชาวประมง ๒ คนพายเรือมาสนทนากัน เป็น
ความเห็นอย่างใหม่และอย่างเก่า พอนายท่านและ
สมุนกลับมา เรียกไม้แหว่งถ้ำโกรธ นายท่านจึงลงเรือ
ไปตาม ชาวประมงตกใจพายเรือหนีเข้าโรง นายท่าน
มัวเพื่ออวดท้าว จระเข้ขึ้นข้างหลัง สมุนและภรรยา
ตกใจ ตะโกนเรียก พอนายท่านรู้ตัวตกใจ จระเข้
ก็จมหาย นายท่านเรียกอาหารมากิน แล้วก็พากัน
เข้าโรงท่าน)

(มีพาทย์ทำเพลงช้า มีคฤทเทศก็ออกตรวจทาง
ข้างที่นั่งพระลอเฝ้าออกมา คนอยู่งานพระกลศเซอะ
ออกมาคอย มีคฤทเทศก็ทำทักให้เห็นว่าทูลฉลองพระลอ

ข้ามแม่น้ำกาหลง

๘๑

บนหลังช้าง หมอช้างถวายบังคมและลคมมือพระนมขอ
ลำแดงให้เห็นว่าพระล่อเสด็จลงจากช้าง พระล่อออก
แต่งปลอมเป็นชนพล สวมสนอขมวกแก้ว สองพ
เลียงตาม ครัสชยคนอยู่งานพระกลกแล้ว ออกมา
รำเพลงช้าเพลงเร็ว (เพลงใหม่))

เห่เพลงช้า เฮ้เฮ้เฮ้เฮ้ โอ้เฮ้เฮ้เห่เฮ้ เฮ้เฮ้เห่เฮ้
แม่หญิงเฮยแม่ไม่เคยพบชาย ลมทั้งหกลมทั้ง
ฝ่าย ลมทั้งไม่งพค ลมทั้งมกสาล ลมทั้งพมลม
ทั้งก ไม่ลมแต่หัวกระจากเฮย

เฮ้ เฮ เฮ เฮ เฮ โอ้ เฮ เฮ เห่ เฮ เฮ เท เฮ
แตก่อน ครัวรอนลงไรไร พ่อโชคกระนอง
ลำพองใจ ชื่นรวางไถลไปโซเทส เจตหายก็บาย
ทั้งทั้งก ทำท่ากกกนเอนเอน เห็นฝรั่งกล่อดะ
เป็นเหลือเว้น เบกเหล้าเข้าเป็นค่านัยกน กินเนื้อแล้ว
เล่นไฟยักกระวาค มิวสติกโซคาทำพระนิน เคียวยัก
เล่นลูกขัน แทงบิลเลียบกระชั้นของผมอ พอเมา

เข้าท่น้อยเกิดทอยเกิดเคี้ยง ไม่ช้าก็เลี้ยงของช้อ เลย
 เกิดชกต๋อยปล๋อยผมื่อ วนข้าวลือไปถึงโรงพัก พล
 กระเวนเขาแก่นมาบัย ทำปากทงบึงบอกลักกักกัก
 เอาทัวพ่อโชคโกรธหนัก ไปโก๋ โชคก็อยู่ในกรง
 เพื่อนสอสมมาขอประกัน รุ่งขึ้นอีกวันท่านก็ส่ง ศาล
 ไปรับชำระอะอะทะนง ลงท้ายถูกลงโทษเอง ต้องไป
 กักข้ายอยู่ในลหุโทษ สงสารพ่อโชคต้องเย็บกางเกง
 ถูกลอกถุงน่องมาย่องทรวน เพราะอะไรชวนพ่อกำเก้ง
 เพราะเหล้าเพราะเห่อทะเยอเขย่ง ควรจำยำเกรงหนะ
 พ่อโชคเออ เฮเฮเฮเฮเฮ โฮเฮเฮเฮเฮ เฮเฮเฮเฮ

เริงเพลงเร็ว ชะชะคำละมันหน้าไม่อาย ห่มสลอย
 ซายไปหน้าพลับพล เขาห้ามไม่ทักเขาอีกค้มือมา
 ฉะสมน้ำหน้าละมันน้ำเหลือเออ (วัย) ชะคำละมันหน้า
 เหลือเออ ชะชะคำละมันหน้าเหลือเออ ทะลัลลัล
 ลัลลัล ทะลัลลัลลัลลัล ชะ ชะ
 ชะผริง ทะทริงตังฉบ หวังจกจริงหนะเจ้า ไม่

กินเข้ากินแต่กับ (รับ)

จะโจ่ง คิงโชนงคิงท่ง เกิรเกือกก็ไม่ใช่ แค้น
ทะเล้นทำฝรั่ง (รับ)

ฉิ่งฉับ ฉิ่งฉับ เน้นกรับสวบสวบ แหม่มตุ๊ตัว
เท่าโง้ง เตะกระโปรงล้มพวย (รับ)

จะดังดัง จะดังดัง ยายผู้หญิงคิกกรับ จมูกแดง
หน้ามัน เหยินฟันจ๊อบจ๊อบ (รับ)

ตะเท่งถึง ตะเท่งถึง เจ้าสมิงมะเม้ย ว่าตะแย
ก็ไม่งาม ก็แต่งามฮักเซ๊ย (รับ)

ตะดังดัง ตะดังดัง ท่านผู้หญิงบ้านนอก ป้าเข็
เรื่อว่า ผักหน้าจอกวอก (รับ)

เซะเซ้เซะเซ้ แม่เล่กัแกน เอวคอกข่าฟุ แลค
เหมือนตักแตน (รับ)

แต่ชะแต่ แต่ชะแต่ ฉิดะแม่คนรวย เอาถันอิฐ
หนุนหัว แ่งแต่ตัวสวบสวบ (รับ)

ซุบ๊ะซุบ๊ะอง ผักหน้าถ้องถ้อง เตะถุน้อง

รองเกือก ไปกินเนื้อโสเชียล เคี้ยวทนมเทียนทั้ง
เปลือก (รับ)

ชะฉ่า ชะฉ่า แม่ทรงง่าตงนึ่งเกีย ถอนสายบัว
ไม่ถนัค ไค้แก้หักให้เคียะ (รับ)

ร้องล่ำลาวสมเด็จ รับมะโหรี ๑ เมื่อนั้น พระลอ
ลือโฉมบรรโลมหล้า (พุ่มพวงลดา พระลอเลศฟ้า
ของข้าน้อย) มีคฤหเทศก์นำเสด็จยาตรา ไวรพริยะ
โยธาดนงไท (ช่อการะเกด สงสารภูเขศของเผื่อ
น้อย) ทวยพระศรีเทวีวงศ์เวียงแมนสรวง เหลือ
ข้าหลวงเกษมธิดาสัย (ช่อพุทธชาต หมดฤทธธำนา
เสียดแล้วพระเอย) กัณนัยแก้วนายขวัญผู้ร่วมใจ
ท่านไท่ร้างเพศผู้ม้วย (ช่อคอรัก สันยศสันคัก
เสียดแล้วน้อย) ทรงสนอบหมวกแก้วกำบัง คุ้งพล
กำแหงท่าแห่งขุน (ชั้นกลั่นพะยอม ช่างแปลงช่าง
ปลอมมธอมองค์เอย) ถึงก่านชาวก่านชุลมุน ว้าวุ่น
มาถวายเป็นคัมภีร์ (ช่อสุวัณ ชมบุญขารมีพระลอ)

เอย) เเรจฯ (พวกชาวค่านพวยกรรยาทลานเหลน
มาเฝ้า ถวายของ เล่นตลกขำๆ ตามสมควร พระ
ลตรัสเฝ้าทนายค่านไปโดยเสก้าก้วย)

ร้องล่ำล่งน่านเล็ก รับมะโหรี ๑ พระลตแรมทาง
มากกลางเถอน ฟงเฝอนเหมื่อนพิชัยไศศวรย์ ลูกแม่
น้ำกาหลงกงล้าคณ เป็นเขตค่นอริญญาข้ากลาง
พระกำรัสให้คักไม้คาม ผูกพวงแพข้ามแม่น้ำกว้าง
ประทัยแท่นแผ่นเสลาผาสระอาง ให้ปลงช้างม้าพล
ปรนเซา เเรจฯ

ร้องล่ำเชมรกล่อมลูก ๑ บัคั้น พละหาญรบ
โองการใส่เกล้า เร่งกันเอาจานไม้ยันเขา นายบ่าว
วุ่นช่วยไปก้วยกัน คักไม้ไผ่ยงเชญลงน้ำ คักทวาย
ไขว่ทำชะเนาะชัน โดยทวนพอจวนสายัณห์ แพนนั้น
แล้วตามพระโองการ เเรจฯ (ตลกคักไม้แล้ว เชญ
แพมาเทียบท่า ทอทสะพานถวาย)

ร้องล่ำล่งน่านใหญ่ รับมะโหรี ๑ เมื่อนั้น พระลต

ซึกคิยามทาศาล สองพลึงเคียงเของขมถาลัย
 ภูบาลสู้แพพุ่มย์ พลระถ้อถ้อยจากท่า ข้ามคองคา
 ภาทลงกว้างใหญ่ แลแหล่งแก่งทากายไป น้ำใส
 ไหลเชียวพรังพร ฝนอารมณ์ชมมีฉาในสาชล
 เวียนวนว้ายเลี้ยวเคียงคู่ ปลาซ่อนชะโคกกันคนสินธุ
 เป็นหมู่หมู่กลาคล้ำพันรำพัน ถวิลถึงเพอนแพงทอง
 สองโฉมทรู ถึงพระชนนีผู้อยู่เขตต์ชัณท์ เจียบ
 เหนงาเศร้าทรวงทรวงธรรม มีไยผองพลชั้นธำระว่าเริง
 (บ่พาทย์ทำเพลงโล้ พระลอและพลึงทำท่าพอน
 แล้วชงักท่าทำตามบท คนถ้อท่าทำตลกตามกัน)

ฉากที่ ๒ (ลงทรงเสยงน้ำ)

(ม่านรูปขำตกแม่น้ำกาหลง มีพลึงปลาแรมไฟ
 มีปลาวายในแม่น้ำตลิ่งสูง ทวีละครมีพระลอสองพล
 ึง มีคฤทเทศก์และนายท่าน)

ร้องลำลาวแพนน้อย รับมะโหรี ๑ พระลอเลิกฟ้า

มาถึงฝั่ง น้ำใสไหลพลึงกำลังเงา เสกขันธ์สมุทมนต์
เชิง เป็นพระเพ็งพอสงกษัตริย์อาภรณ์ (พอนเข้าโรง
ทางซ้ายแล้ว ยพาทยทำเพลงฉุยฉาย พระลอทรง
เครื่องดนตรี อาภรณ์มาลาการคอกไม้สกล สนวนอก
มา นายแก้วเชิญเครื่องพระสำอางมูรธา นายขวัญ
เชิญพานพระภูษา ข้าทูลวงเฝ้ามน้อยเชิญพระแสง
ขรรค์ รำฉุยฉาย)

ฉุยฉายเฮย พระลอสุกสวาท ค่อยนาฏกราย
จะงามมิ่งมทราภาย ก็สรวักววยพระผ่านฟ้า คึกถึง
พระคุณการุณย์ เลียงประยูรศักดิ์เราทรรษา
เฉลิมบาทมุลิกา ทรงพระปรีชาในรศยานเฮย

ฉุยฉายเฮย พระลอเลอสมร เจ้าพ่อนตามสยาย
โดยบุรพแบบคาย เรียงรายถวายกร บำเรอ
บาทขงกษัตริย์ ในวันสวัสดิสโมส มงคละคุษะกั
มัสคร เพอถวายพระพรมิ่งคมเฮย

พระลอเฮย พระรำถวาย วานอย่าเขื่อนอย่าอาย

เอยของถวายให้โฉมเฉลา เหลี่ยมไธลไฉ่จันทระ ให้
สวญให้สละสมทวิเจ้า นลของพระคุณผ่านเกล้า เจ้านาย
ของเราให้ทรูเอย

พระลอเอย พระลอรูปน้อย หน้าหมกคชกช้อย
ชะม้ายชะม้อยสองสะเือก ถวายทวิให้เค็มลือ ถวาย
ฝีมือให้พระโปรก ไกรทิโครชมอย่างมโกรธ ทรง
พระปราโมทย์เป็นแล้วเอย

ร้องลาลาวเลียงรับมะโหรี ๑ เจ้าเอยเอย เจ้าเอย
ชวนโลม ชวนพระโฉม พระโฉมเรืองลธ คอกเอย
เจ้าคอกจันทนกระพ้อ ขอนทวอถนอ เฝ้าขอชมเอย

อัยยะศรีเอย จระลึงท่า เมืองซ้ายขวา สองรา
พลึง คอกเอย เจ้าคอกกระเจียง สองสคู่เคียง
แว้งเรียงรักเอย

นายขวัญเอย เชิญสุพรรณระภัสติ นายแก้วทิท
ตามชิวราชา คอกเอย เจ้าคอกสกา เชิญเควเอย
มรธา สู้ท่าสนานเอย

พ่อเจ้าณทวเอย ฆ้อมมอระองค์ แอบฝั่งตฺรง โสรว
ตฺรงตฺระเกตุ้า คอกเอย เจ้าคอกกะเยา ชันโนม
พระลอเจ้า สรวังเคว้าเขียงเอย

เคิดคิ้วเอย แล้วยลั้วรกาย ผ่องผิวดาย สะอาก
อินทรีเทียบ คอกเอย เจ้าคอกกะเียบ น้ำกระเซ็น
เย็นเฉียบ จมเจียบทรวงเอย

เทวีกสรวรรคเอย เจิกขวัญเมืองแมน วิโยค
โคกแสน โคกแสนเสียวสยของ คอกเอย เจ้าคอก
หม่อนทอง ถวราชอนาถของ หม่นทมของแคเอย
(ขพาทยทำเพลงตฺรง)

ร้องล้าลาวแพนใหญ่ ๑ น้ากาหลงใส ไหลทล้ง
ควะควังคว้าง แลอ้างว้างทวิทวน กำสรวลแสน
คำนึงความ ยามยาก จากเมืองแมน ตกมาอยู่
ท้าวแกน อริญญะวา พระเพอนแพงเอย พยเคย
ตกยาก แสนระกำล้ายาก เชนอยยากนินักหนา
พลักทงขุรินทรณฐาน พลักทงคฤงคารขุญญา

๕๐ พระลอ ตอนกลาง

พลกทั้งสนมทั้งชา ทั้งเสนาทั้งไพร่นาย พลกทั้ง
พระแม่พระเมีย มาทลายเสียเอากาย พลกทั้งเฝ้า
ทั้งพงศ์ ผองจทั้งวงศ์แก่ตาย ฤทธิเสน่ห่สาวเทนิย
ฤทธิเสน่ห่สาววัง จนคลุ้มจนคลั่งสวิงสวาย แทบจะ
ตายเสียแล้วนิเอนอ ในเณอคงแค้น แสนกันการ
(เพื่อนโคกกระเซเคียว)

ร้องล่ำลวครวญ ๑ โอพระชนนีศรีแมนสรวง
ระโคกทรวงเสียวิรสวัสดิ์ถึง ไทนทงซึ่งถึงบิตรงค์
ทรงรำพึง ไทนโคกซึ่งถึงกู่หทัย ร้อยชู้ฤาเท่าเอนอ
เมียคน เมียร้อยคนฤาเท่าพระแม่ไท้ พระแม่อยู่เยือก
เย็นไม่เห็นใคร ฤากลับไปสู่นครก่อนจะก็ พี่เลี้ยง
ครองพลางสนองพระกำรัส เห็นชอบชู้ชเคญคิน
บุรีศรี เฉลิมกรงขำรงประชาชี เป็นที่เกษมสุขสืบไป
โอัยพิทวยังคึกยังชุกซ่อน ครั้นจะรกรักท่วงนครใหญ่
ครั้นจะคั่นก็เกรงคนไยไฟ ว่าท่านไท้ครั้นชลาศ
ประกายชาย นายแก้วนายขวัญชั้นเสนอ ใครจะ

ลงทรงเสยงน้ำ

๕๑

พ้อครหาว่าเสียหาย ฤาไปหน้อยจึงค่อยไอน้อยบาย
หมกฉินยีนร้ายทุกทาง มากจะเสยงน้ำตองกู ฝัจะกู
รอกฤทธิผล้าง น้ำใสจงไหลควังคว้าง กู้อย่างน้ำ
เฉนียนจงเวียนวน (บัพทย์ทำเพลงสาธการ พระลอ
ให้พลึงไปเก็บช่อไม้มาบูชา ออกทำนารายน พลึง
ไหว้ผล้างเทพารักษ์)

เกริ่นเกล้าขอฝรั่งเสยงโคก ๑ พอวางพระโอรสน้ำ
ไหลวนคล้าคะคว้ง เห็นแดงท่งสีเลือกฉาด น้ำ
อนาสยคสยของโลมา เสยวหัททยาพระลอราช พระ
บาทหะท่าวรวักมถ เหมือนไม้สนสียอ้อมสะบัน
ทยระพระลออิน สะอิน อากูร แคเฮย (บัพทย์
ทำโศก)

ร้องล้าลาวกะแซ รับมะโหรี ๑ ฝนฤกักรล้าจากถิ่นท่า
ผลักภษาเสกักถับพลับพลาทลง เมียนมิกบักขยบล
คนทั้งปวง มีไถลวงรู้เรื่องเคื่องพระทัย (พลึงรับผ้า
ทรงผลัก เทียบกเย็นผ้าชบตรงลงไปชักล้างหน้าตา

๕๒ พระลอ ตอนกลาง

~~~~~  
เขาซบสรงพาคยาเกยเครื่องแล้วตามมา พอนเข้าโรง  
กำนัชวาท้ายพลับพลา)

(พระลอเผยม่านออกย่นพลับพลา ทรงสนอยและ  
อุณห์สี พู่เลี้ยงทั้งราชูปโภคแล้ว หมอบถวายอยู่  
งานพักอยู่)

เกริ่นเกล้าขอฝรั่งเสียงโศก ๑ ไฉ่สังสาร พระเวียง  
ลือลือโลก โสณทรงพระโคกยมิระสะเบย พระทภัย  
เจ้าเอ๋ยเขาแต่ต้นนิฤาทุทกทกทก นึกแต่กลางร้ายร้าย  
ระย้อย ผ่อใจราชละล่านลน ะทวิทวนสนสะอิน  
ละห้อย ขวัญหาย ย่นนา

ร้องล่ำลวเล็ดตัสร้อย ๑ ทอของคังกยทศวิ  
ไสยาสน์ พระลอราชโคกสร้อยละห้อยให้ คะนึ่งถึง  
แม่เจ้าเศร้าพระทัย ภูวไนยกำสรวลครวญคราง ไช้  
ว่าอนิจจามาตุเรศ เกิดเกศณอมกมัญญ์หมาง แม้นลูก  
ทวยกายเกลื่อนในเถื่อนทาง ไฉนพระนางชนนเห็น  
ผู้ เสียแรงทรงคักการวาทุณี คึกคึกกึกน้อคสุ

มาม้วยเพราะทลงละเลิงในเชิงชู้ ทั้งพระแม่ให้อยู่  
แต่ของค์ เกิดเป็นชายหมายสนองพระคุณท่าน ไยก  
หาญรักสาวเมื่อคราวทลง มาแต่กายตายกลิ้งอยู่  
กลางกอง พระธรรมาชอนาถทรงพระโคก (ข้าพชาย  
ทำโศก)

ร้องลาลาล่องน่านเล็ก ๑ พระคึกขี้โคกวิโยค  
ไว้ มิให้ใครวุ่นหวงถึงขา แสร้งสำรวดสรวดเล่น  
เราา กยพเลียงเสนาทั้งนั้น เราา (ตรัสให้ข้าทลง  
เกม และชาวค่าน เล่นหัวกันให้ครึกครื้นเริงหน้า  
พลับพลาเล่นการละเล่นต่าง ๆ ทำนองสวครับร้านตาม  
ควรแก่เวลา)

ร้องลาล้อยลาลว ๑ ตรัสเรียกชาวค่านชำนาญ  
แคว้น ทลอกแคนเมืองสรวงไฮศวรรย์ ให้ฟ้าสอง  
พลึงร่วมช้วน นายแคว้นนายขวัญเข้าบุรี สืบสาว  
ราวทางข้างหน้า จนถึงสวนสองสคามารศรี ควร  
แรมร้อนไทนอย่างดงแต่น ให้ทรายคคโคยพลัน เราา

๕๔ พระลอ ตอนกลาง

~~~~~  
ร้องลำลาล่องแก่ง ๑ บัณฑิต พระพลึง นาย
แก้วนายขวัญ ทั้งขุนค่านชำนาญไพรวัน ถวาย
บัณฑิมา (ข้าพทวยทำเพลงเชิด)

~~~~~  
ฉากที่ ๓ (พระเพื่อนพระแพงเข้าหูก)

(มาบรรจบในกำหนดพระเพื่อนพระแพง ทวีละ  
มีสองนางประทีปสุวรรณอาสน์ สองพลึงนั่งพ  
กันอยู่)

~~~~~  
ร้องลำลาล่องแก่ง ๑ เมื่อนั้น พระเพื่อนไท
แพงทองสองสมร เนาในมณฑิรทองดั่งอัมพร
อาวรณ์วิโยคโคกรัญจน ครุ่นครุ่นคิดถึงพระลอราช
สุกสมมาทวยพวงทรงกำสรวล พระเจ้าเจ้าเกล้าศรีสั
เรวรรณ จะเชิญชวนมาเยือนเยือนลอย โอพระลอรูป
ทองของน้องเอ๋ย ไม่เห็นเลยฤาองค์ที่ลงละห้อย
หรือพระไม่โปรดเกล้าสองสาวน้อย แกล้งให้ค้อย
เฝ้าอาทอนาถนาน แม้มิสนใจขอพระลอเจ้า ความ

พระเพื่อนแพงชำหฤทัย ๕๕

ทุกซ່สองน้องท้าวเหมือนท้าวผ่าน ขอลวายนทาลา
ววยปราณ ร่ำพลางเขาวมาลัยก็โคก (ข้าพาทย์ทำ
เพลงโศก)

ร้องลำเชมรเอวบาง ๐ ขันน นางวันโรยพลึง
สาวศรี สงสารพระพนองสองเทวี คลานเข้าข้างที่
ทูลวอนเคื่อน เชิญชวนท่านรู่ท่านบอกข่าว พระลอ
ท้าวเคียรทางมากกลางเผื่อน ถึงแม่น้ำกาหลงไม่หลง
เชื่อน คงมาเยือนนพพิไมกวัน เจริญ

นางโรย อย่าเอาแต่ทรงพระกันแสงไปนักละ
ชนะพระแม่เจ้า เชื้อพลึง ไม้อกกวันพระลอก็คงเสก
มาดงหรือก เคยวันกมาถึงแม่น้ำกาหลงแล้ว

พระเพื่อน ไชย ขเกียรเชอ เมื่อนนละ เมอ
นละ ไม่ทวงเสียเลยก็แล้วไป ยิ่งผกเจ้าล่อให้หลง
หมายอยู่อย่างนั้นแล้ว จะเอาอกเอาใจที่ไหนไปยืมแฉ่ง
ไทพสมไค

นางโรย ก็มคทมของเขาลำคณันกนิชนะพระ

แม่เจ้า คาหมอสติธิชัยแตกคอบแก่พระเวทพระมนตรี
ของพระปู่เจ้าของเราเสมอ ๆ เช่นนี้ จะเอาอย่างพระทัย
อย่างไร

พระแพง ก็เมื่อมนตร์กลอาคมของพระปู่เจ้า
สิ้นพรายของเราเสื่อมเสียสิ้นแล้ว พยงมีตนามา
บอกน้องไคอีกหรือ ว่าไม่อีกกวันพระลอก็คงจะเสด็จ
มาถึง

นางรณ ทูลไคษพระแม่เจ้า เป็นไรจะไม่ไค
เพราะพระปู่เจ้าของเราศกก็สืบทิใครไปสู ท่านผดลูก
ลมเขาแก่ไค ท่านก็ยกธงสามชาย ครั้นเขาแก่เหือก
หายท่านก็แต่งทัพบคาย ข้าส่งสลาเห็นไปเชิญพระ
เรืองลอนิราศเมืองแมนสรวง ล่วงมาจนถึงเขตต์แดน
เมืองสรวง เห็นสัจจแล้วจะมีทรงพระวิคอยู่อีก
ทำไม

พระเพื่อน ไชยยังหนักใจนัก ก็เผื่อคาหมอ
สติธิชัยแก่ฤทธิสลาเห็น เชิญเสด็จกลับพระนคร

พระเพือนแพงชาหฤทัย

କେ

เสียใจอีกแล้ว พี่จะคิดอย่างไรละนะ

นางโรย ไชย แก้วทึนทิว พระแม่เจ้า

พระแพง กิ่งทลกลมและกิ่งสามชายของพระ

อัยยกาทำไมเขาถึงแก่ได้ละ

นางริน นนเห็นแต่ภายนอกนิ พระแม่เจ้า นถง
ส่วยสตาเห็นเข้าไปสยส่ายพระโลหิตแล้ว ข้าพระเสอ

เมืองกแพทพของพระป๋ หนไปเสยสนแลว โปรท

ทรงพระকারึกเล็ด ^๒ถึงทอองพระองค่นะไม่เหม็อน เพ็ญ

แต่ประเปรยควยฤทธิเวทมนตรคอกหนะพระแม่เจ้า

ร้องลำเขมรประชม © ♪ ♪ ♫ ♫
ฟังเชยฟังวาท สองขจร

ศรีธรรมโศภน ชลากวาทเพลงเสียงราชน

๐๔๑๓๕๖ ๙๘๒๒ ๕

เขาแทนตผลกณผลกชญา พระพรกนองปองช่วยเกอ

พวงเมฆเผือกทวยหา อนกมลกลเทศอนเทมอมเมตทา

เชิญพระลอร่มพามาไวไว เจริญ

พระเพื่อน ครานองก็แต่ไม่เห็นใครแล้ว

เห็นแก่หน้าพและจะช่วยเหลือตนของไว้ใตในยามโศก

นางโรย พักเห็นแต่พระแม่เจ้าเท่านั้นและ เป็น
 ยอกสุขสวาทชาติใจของพี่

พระแพง พรกนองแล้วพอยาทงนองเสียชนะ

นางริน อย่ากรังพระทัยเลยพระแม่เจ้า เจ้าตาย
 ขากตองตายควย เป็นกเป็นควยกัน สุขกสุขควยกัน
 ทุกขกทุกขควยกัน จิงๆชนะพระแม่เจ้า ไม่ชนะนั้น
 จะเรียกเป็นชาเจากนโกหรือ

ร้องลำเจมรเบาไปไม้ ๑ บกนั้น นางโรยนางริน
 สะอนให้ แสนรักพระแพงเพอนเหมือนหัวใจ อยาก
 ใครให้ส่มประสงค์งานบ่อง เชิญพระนางสว่างโคก
 กำสรคเคว้า พี่จะเข้าป่าใหญ่ไปสนอง ให้พี่เจ้าเราล้อ
 พระลอของ ทูลแล้วสองนางถวายบังคมลา (บ่พาทย
 ทำเพลงเร็ว สองนางคลานจากพระตำหนัก)

ฉากที่ ๔ (ตามไก่บู้เจ้า)

(มานรุษป่า มีศาลประยู้งเจ้ายนเขา)

(บ่พาทยทำเพลงเดี่ยว ถึงเล็กออก คนบ่่าออกไล่)

ลาวมาไหว้เจ้าไ้คนข่าเข้าข่า พระไ้เจ้าสำแดงอิทธิ
ฤทธิเป็นเลืลลลล และเป็นแมวแล้วกลายเป็นแมวพิกล
กาย ชาวคองตกใจกลัวหนีเข้าข่าไป ข้พาทย์ทำว
ไ้เจ้าออก)

ร้องลาลาวพุงขาว รับมะโหรี ๑ มาจะกล่าวขไป
ไ้ไ้เจ้าจอมเทวะสิงขร สงสารเพื่อนแพ่งน้องสองขัอร
เฝ้าอาวณทวนคะนังถึงพระลธ ให้นางโวยนางรณขิน
มาเร้า จ้าจะเอาไ้งามไปตามล่อ ใ้รับมาเหมือน
ทวังไม่รัรธ จะไ้พอใจปองสองอนงค์ ตรีพลาง
ข่างข้ระยาตร์ จากแทนทิพาวาสเรืองระหง งาม
เฉกขัระราชอาของค์ เล้ก้ลงหน้าฉานศาลเทว
(ข้พาทย์ทำเพลงกลม)

ร้องลาลาวเข็ง รับมะโหรี ๑ ข้ก้สันถึงไ้ในไพร
พฤณ ข้รำลถึงไ้ไ้ก้มา (ไ้ก้ออก) ข้รู้ กคณา
ก้ท่ม ข้เลืลลลไ้ก้ท้งาม ทรงทรมวยทรมแรง สร้อย
แสงแดงพระพราย ขนเขี้ยวลายระบับ ข้กลลข้เบญ

ฝรั่ง เลื่อนมลายยงหงสะบาท ขอบทาชาทพระพรัง
 สิงคองหงอนพรวายพรวณ ขานขันเสียงเอาใจ เกือบ
 หงอนใส่สัถยอง สองเท่าเทียมพมาศ ป่านผลชาก
 ทารง บุกใช้ผิงแกไก่ (ผืนเพลิงพลุ่งขึ้นมาลง
 ไก่) ไก่แก้วไชรย์มิกลว ขกผกหัวองฮา ผาก
 ฅฅ ฅ ฅ ฅ ร้องเรอยเฉอยผากผาน (รวไก่อสามัญ
 หันเข้าโรง ไก่ที่ผิงเคล้ากยผายไปข้างโรง กลาย
 เป็นไก่อันภูมิทอออกมา) เสียงขันขานแจ้วๆ บุก
 แล้วทุกประการ ยมึนผากโผนผยอง โลกคำพอง
 ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ มุ่งถนัดพระเรองลอ ยกคอขันขานร้อง
 ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ คบยกของผายผน ขันเออยเจอยใจๆ แล้วไชยก
 ไซ้หาง โผนลำอางลำอาว กรักยกวากเวียตเย้า
 คอยล่อพระลอเจ้า จักต้อง คำเนิร แลนา (บ้เจ้า
 สังกัแล้วเข้าโรงทางศาล ไก่ที่พอนเข้าโรง พระลอ
 ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ พอนออกมา มีพลียงและมิกคทเทศก์โดยเสด็จ)

ร้องลำลาวสมเด็จ รับมะโหรี ๐ เมื่อนั้น พระลอ

คิลกโรจรัศมี (คอกจันทน์กระพ้อ ชื่นใจพระลอ
ของข้าน้อย) พรหมพลึงเคียงคลอจรัส หมายถึง
บุรุษรองสมสองสาคา (ชื่อพระวาทอง เพื่อนพ้องน้อง
ของข้าน้อย) ล่วงแกนแคว้นมหาวนาวาส พระลอ
ราชัญจวนกำสรพลหา (ก่องกหลายพวง พระทูล
เกล้าแมนสรวงของข้าน้อย) ถวิลถึงบุพการีชู้ว่า พระ
ผ่นชมพุกุณาไสวไพร (ชื่อผกากรอง สองแม่เจ้า
เมืองสรวงของข้าน้อย)

ร้องล่ำลวต่อนก ๑ พระลอเสด็จลัดดา ชมพุกุณา
หลายหลาก สองปลากฟากแฉวงทาง ยางจับยางชม
ฝูง บึงจับบึงยั่วเย้า เปล้าจับเปล้าแปลกหมู กะลา
สู่กะสัง รังเวียงวังวังนาน ไก่กลานไต่หงอนไก่
ไผ่จับไผ่คู่คณอ ตอคค้อจับไม้คอค คับคาลอพงคา
คล้าคลาลงจับคล้า ทว่าจับหว่าลอคแล คับแคจับ
แคข่า คอกขัวล่ำเล็มขัว ตระเวนวังนั้ตระเวนคิง
ช่างทองลงจับทองขัว แขนกเค้าควเค้าแขนง ไต้ไม้

แมกไปมา บักรัคนาชมผู้ ชมพิศเหิรรู้อยู่กริ่ง
 ทากันแลนา (ข้าพาทย์ทำเพลงฉิ่งรวโก้ออก)

ร้องลำลาวเจ้าชู ๑ ท้าวผาคเห็นไก่อะการ ภูบาล
 บานตฤทัย งามพอใจพอตา มีทันทาธารจ่าง ทรง
 มกฏภูษาสรพ จีบพิชยธาวุราชพล บัศกลรุดไล่
 หวังไก่อักวาม ปล่อยตามจอมราช ครั้นคลาก
 ไก่อหุคทำ เห็นธำไก่อ้นเรียก ไก่อะเหวียกตาก
 ครั้นภูระระทน ไก่อ้อยผ่นค้อยผ่าย ระบายสายคิน
 เกรว คำเนิรหงส์ยักย่าง ครั้นเห็นห่างไก่อหุค ครั้น
 จะสุกแคนย่า ครั้นจะผ่าแคนย่าน ไก่อะแล้งควาน
 มารยา เห็นไก่อ้อักสาว ทางยักยว่นสน เทย่า
 ไยไยไก่อ้อักสน ไก่อะแล้ง กะเจิงไผ (ข้าพาทย์ทำ
 เชิดฉิ่ง)

ไก่อะเยไก่อะแก้ว กล้าแกวักกายะสิทธฤทธิณสิ่ง
 เลี้ยวล่อธวาชฉลากจริง เพราพริงหงอนสร้อยสว
 สะอาก ทำทีเล่นถลาให้คว่ำเมาะ อย่างเหาะกรัก

ตามไ้บูเจ้า

๑๐๓

ขี้ไ้หาง ครั้นพระล๑ไ้กระชั้นกันทาง ไ้ขวัญหัน
ห่างราชา น๑เฉียวเลียวล๑คว๑ค๑เฉียว น๑เวียน
หล๑เว้งเชิงพ๑ญา ข๑นเจ๑ยเล๑ยกองท๑ร๑นา ทำ
ทำเย๑ยเ๑าะภ๑ม๑ (ออกเช๑ก๑นกร๑วร๑ แล้วท๑นเช๑ก๑
ไ้ท๑ล๑ข๑ม๑ข๑นล๑ พระล๑ท๑ยว๑หา ถ๑กร๑ม๑ค๑ ท๑นาม
ทำท๑ค๑ล๑และข๑า๑ ใ้ข๑า๑หล๑วง๑เค๑ม๑ก๑ข๑พล๑ย๑ง๑ท๑ยว๑หา
ม๑ค๑ก๑ท๑เศ๑ก๑ทำท๑ล๑พระล๑ ล๑งท๑ย๑ไ้เช๑ก๑กล๑ง
ไ้ท๑ย)

เร๑งเช๑ด๑น๑ง

เ๑อ๑เ๑ย๑ห๑ร๑ง๑ ใ้ย๑น๑เล๑ย๑น๑ง๑ก๑ย๑ใจ ส๑ว๑แก๑
แม่๑มาย๑ ร๑อง๑ใ้มา๑ค๑เร๑า๑เ๑ย

กร๑ง๑เ๑ย๑กร๑ง๑ส๑ยาม๑ เ๑ร๑ญ๑ง๑าม๑เ๑น๑ท๑น๑ค๑า๑ ล๑ก๑
ท๑น๑เ๑ย๑ค๑ร๑เ๑ย๑ข๑ยา๑ ค๑ง๑เท๑ย๑ม๑ท๑น๑า๑โล๑ก๑เ๑ย

เ๑น๑เ๑ย๑เ๑น๑เก๑ลา๑ เ๑ระ๑เ๑พระ๑เ๑น๑เจ้า๑ของ๑เร๑า๑ค๑
ท๑ร๑ง๑พระ๑เม๑ต๑ค๑า๑ป๑รา๑ณ๑ ใ้พร๑ฟ้า๑ป๑ระ๑ชา๑ข๑น๑เ๑ย
ข๑น๑เ๑ย๑ข๑น๑จ๑ค๑ค๑ มี๑เจ้า๑ข๑ว๑ิต๑สม๑ใจ เ๑ระ๑เ๑พระ๑เ๑ษ๑ค๑ง

กรุงไทย จิ้งจิวไล่เล็ดเอ๋ย

เออเอ๋ยโห่โห่ โห่ โห่ เขานกหวักโห่เล่นดังกัง
เพราะไม่เพราะกัง เราเข้าเราพึ่งเองเอ๋ย

เออเอ๋ยหึ่งๆ เอาแต่โกรธแต่ชิงตะบึงไป นี่จะ
หวงจะหึ่งไปถึงไหน แม่ยกอาลัยเรียมเอ๋ย

สยายเอ๋ยสยายใจ เกิดเป็นมุนย์ชาติไหน ขอ
ให้เกิดขึ้นไทยเด็กเอ๋ย

อูนเอ๋ยอูนอก คนทั้งแผ่นดินสิ้นวิตก เดชพึ่งพระ
ปกครองเอ๋ย

สวันเอ๋ยสวันคัสติ ใครได้เห็นเป็นชนชีวิต ยาม
หงๆ หิงๆ ก็หายเหมือนปลิดทิ้งเอ๋ย

บุญเอ๋ยบุญช่วย บ้านเมืองรุ่งเรืองรำรวย ทั้ง
ส่วยสรวนเอ๋ย

ร้องล่ำลวครวญ © จวนโพล่พลัไพรพราว ไก่
เหิรหาหายเนตร ภูเขาคู ลวอัยกั บพิตรคิกดัง
พระองค์ อ้ากมาหลงแก่ไก่ ไก่ไขว่ไขว่ ท้าว

.....
 ข^๕แดก^๕สอง^๕พระ^๕พ^๕เล^๕ยง ส^๕อง^๕พ^๕ก^๕ล^๕่า^๕ว^๕ค^๕ำ^๕ก^๕ล^๕อ^๕ม^๕เก^๕ล^๕ยง
 ฤ^๕ก^๕ถ^๕วัน ท^๕ก^๕อ^๕ัน ท^๕น^๕ะ^๕พ^๕เ^๕ย เ^๕ร^๕จ^๕า

ร^๕อ^๕ง^๕ล^๕ำ^๕ล^๕าว^๕เด^๕ิ^๕ร^๕ด^๕ง ร^๕ับ^๕ม^๕ะ^๕ห^๕ร^๕ี ๑ พ^๕ระ^๕ล^๕อ^๕ว^๕ัญ^๕จ^๕วน^๕ไ^๕
 ก^๕ว^๕ัย^๕พ^๕ระ^๕จะ^๕ไ^๕ป^๕อ^๕ว^๕ัญ^๕จ^๕ว^๕า แ^๕ก^๕เ^๕ย^๕ว^๕เป^๕ล^๕ั^๕ย^๕ว^๕ิ^๕ญ^๕า เ^๕ห^๕ิ^๕ญ^๕
 ะ^๕เ^๕ม^๕เ^๕ม^๕มา^๕ช^๕ว^๕ัย^๕ช^๕ี^๕ว^๕ บ^๕ุ^๕ญ^๕พ^๕ุ^๕ญ^๕น^๕อ^๕ง เ^๕ย^๕ส^๕ร^๕ำ^๕ง^๕ป^๕ำ^๕
 ส^๕อง ส^๕ม^๕ป^๕อง^๕ป^๕ร^๕ิ^๕ก^๕ิ ส^๕อง^๕ส^๕าว^๕ส^๕เ^๕น^๕ส^๕ว^๕ ร^๕ัน^๕ว^๕ย^๕น^๕ำ^๕ร^๕
 เ^๕ร^๕เ^๕ม^๕ร^๕ัก^๕ส^๕เ^๕น^๕ท^๕ว^๕ จ^๕ึง^๕เ^๕ำ^๕ค^๕ำ^๕ม^๕มา โ^๕ม^๕น^๕าง^๕เ^๕น^๕ง^๕น^๕อ^๕ย^๕
 แ^๕ช^๕ม^๕ช^๕อ^๕ย^๕โ^๕ค^๕ภ^๕า ป^๕ระ^๕ก^๕ุ^๕ท^๕ว^๕ง^๕พ^๕ำ ก^๕ั^๕ย^๕ำ^๕ง^๕ม^๕จ^๕ริง ท^๕า
 ไ^๕น^๕เ^๕ม^๕เ^๕ก^๕เ^๕ย^๕ เ^๕ร^๕เ^๕ย^๕ย^๕อ^๕ค^๕เ^๕ย^๕ว^๕ห^๕ญ^๕ิง พ^๕ร^๕ัก^๕เ^๕ำ^๕จ^๕ริง
 ส^๕ำ^๕ย^๕จ^๕ิ^๕ก^๕เ^๕ร^๕เ^๕ม^๕เ^๕ย

ส^๕อง^๕พ^๕ระ^๕พ^๕เล^๕ยง^๕ว^๕า^๕ ป^๕ล^๕อ^๕ย^๕ป^๕ระ^๕โ^๕ม^๕ย^๕า^๕ท^๕พ^๕ระ^๕เ^๕ว^๕เ^๕ง^๕
 ล^๕อ โ^๕ป^๕ร^๕ก^๕ป^๕ล^๕ก^๕ร^๕ัน^๕ท^๕ก^๕ท^๕อ^๕ โ^๕ค^๕ิ^๕ก^๕ิ^๕ร^๕ว^๕อ^๕ม^๕ิ^๕ร^๕ถ^๕ิ ฌ^๕ิ^๕ว^๕ะ^๕พ^๕ร^๕ัก^๕
 น^๕อ^๕ง เ^๕ห^๕ิ^๕ญ^๕ช^๕ว^๕ัย^๕ป^๕ร^๕อ^๕ง^๕ค^๕อง ส^๕ม^๕ส^๕อง^๕เท^๕พ^๕ิ ส^๕อง^๕ส^๕าว
 ส^๕ว^๕ย^๕ส^๕ม^๕ ร^๕ัน^๕ร^๕ม^๕ย^๕ฎ^๕ำ^๕ก^๕ิ เ^๕เ^๕อ^๕ร^๕ัก^๕ส^๕เ^๕น^๕ท^๕ว^๕ จ^๕ึง^๕เ^๕ำ^๕ค^๕ำ^๕ม^๕พ^๕ระ^๕น^๕อ^๕
 โ^๕อ^๕น^๕าง^๕อ^๕น^๕อ^๕ำ^๕ล^๕ย^๕ ฌ^๕ัน^๕ไ^๕พ^๕ระ^๕ล^๕อ ป^๕ระ^๕ก^๕ุ^๕วิ^๕เ^๕ย^๕ระ^๕ช^๕อ^๕
 ง^๕ำ^๕ม^๕ละ^๕อ^๕อ^๕น^๕ท^๕ร^๕ิ^๕ย^๕ ท^๕า^๕ไ^๕น^๕เ^๕ม^๕เ^๕ก^๕เ^๕ย^๕ เ^๕ร^๕เ^๕ย^๕ย^๕อ^๕ค^๕ย^๕ำ^๕ห^๕ย^๕

รักเราเท่านี้ หนะอกอัยยเอ๋ย

พระเอ๋ยพระลอเลิศ พระสุกประเสริฐในโลกา ไค
พระถวิลหา ส้มเทศเจตนาไม้ข้าววัน ผีพระรักน้อง
คงร่วมสรวมสอง เข้าห้องหากัน สองสาวสวยสุนทร
คู่บุญทรงธรรม ฟ้าเลี้ยงแก้วขวัญ จักครองบุญตา
โถมนางคู่ชีวิต ชื่นจิตศุขยา ประการจันทรา เสน่หา
ของฉนั้น หาไหนไม่เทียบ เปரியสองจอมขวัญ เป็น
กะต่ายหมายจันทร์ เลียกระมังกูเอ๋ย

ส่งสารพระลอราช ส่อนอนาถในหิมะวา ฟ้าเลี้ยง
เคียงราชา จันทรแจ่มแถมมะนาคลาไคล ถึงค่าง
คราวก้อง เนอเบอเลอร้อง พระสยงหัวใจ ถวิลถึง
สองสาว เทียบท้าวทฤทัย โอค้ออันอาลัย ยอดรัก
เรียมอา โอนางนวลละอ ของพระลอราชา พระ
กุงจะทวงดา เสน่หาของเผื่อ หาไหนไม่เทียบ เปரிய
สองบุญเหลือ รักน้องสองเชื้อ ขอนอกกูเอ๋ย (พ่อน
เข้าโรง)

ฉากที่ ๕ (เข้าสวนเมืองสรอง)

(ฉากรูปสวนเมืองสรอง มีท่าหนักในราชอุทยาน
ทิวละครมียายกะตาข้ากระไททำงานขวนอยู่)

(ขพาทยทำเพลงลาวเซ่ง พระลอกขสองพลึง
และมัทคุทเทศ์ออก ฟ้อนท่าเพลงฝรังแกมลาว)

ร้องลำลาวกะแซ รับมะโหรี © เมื่อนั้น พระลอก
ก็ลกเล็คเล็คฉวี่ ปลอมเพศแปลงนามเป็นพราหมณ์ชี่
เหมือนมนัศร์เกศ์ ทรงเวทมนตร์ นายแก้วนายขวัญ
นั้นเปลี่ยนนาม ชื่อนายรามนายรักไม้ขัดสน มัทคุท
เทศ์ก็นำเสด็จจรด ผ่านสถลมารคเข้าอุทยาน
(ขพาทยทำ เสมอ)

ร้องลำเขมรโล่ควาย © บัดนั้น มัทคุทเทศ์ก็เบิ่งดู
รู้ถิ่นฐาน เห็นยายตาข้ากระไทขวนไถ่งาน ละลนละลน
ไปหาพกาภัน บอกความลับกำขักกำชา ว่าพระลอก
ลุ่มพ้าม้าสวนขวัญ ปลอมพระองค์เป็นพราหมณ์งาม
ครั้น ทมายสมสองสาวสรวรค์ขวัญเมือง ขยายตา

ข้ากระไดไค้ทราย ใจหายวายตกประหม่าหน้าเหลือง
 กลัวทั้งนายทั้งบุญชู้นเคือง เกร็งเง้ง ๆ ไปเฝ้าเจ้า
 พราหมณ์ (ทิด) หมอบกราบยาทมูลทูลเชิญ พระ
 คำเนิรลาลองไม้ต้องห้าม เห็นคอกไม้คอกโล่ที่ไทร
 นาม เชิญเกล่นตามอำเภอใจ (พระ) เจริญ

ร้องลาลาวชมดง ๑ การระเือกเหมือนเือกแก้วเือกคำ
 มะลูลีเหมือนขุปลาแม่เกี้ยวเกล้า (สร้อย) ค้ออ่อนท้าว
 เชื้ออะคร้าวงามเอ๋ย เพื่อนแพงของเผอปกป้องสมเอ๋ย)
 นางแย้มเหมือนแก้วแม่แย้มเฝ้า ไบโยกเหมือนเจ้า
 ระกวกกร (สร้อย) คณานกแมกไม้เวียงวัน ร้อง
 เรือยวี่ขวัญเหมือนเสียงสมร (สร้อย) เห็นโนรี
 สาลิกาไครว่าวอน ฝากอักษรถวายน้องสองพญ
 (สร้อย) ถึงสระบัวย้วยขอพระลอรัก ไคร่เก็บผักหัก
 คอกขอกอกคสุ (สร้อย) ผองภมรว่อนเฝ้าเกล้าเรณู
 เหมือนเย็บภรรยาเรอเย็บเอื้องค (สร้อย) คณีนาง
 พलगเสกัถิลา แอขรมพฤคชาสูงระทง (สร้อย)

เข้าสวนเมืองสรวง

๑๐๕

สคนธรรสทอมหวนลำควนตง เหมือนจะส่งกลิ่นถวาย
ราชา (สร้อย) (บัพทย์ทำเพลงดี พระลอบเก็บดอกไม้
ไม้ทุกเกตุถวาย และถวายพระบรมวงศานุวงศ์
แก่ข้าราชการแล้วเข้าโรง ออกเพลงเร็ว นางริน
นางโรยชอก)

เรียงเพลงเร็ว ๑ เอ๋ยรักเจ้าสาวคำเอ๋ย นุ่งเชียว
ห่มเชียว เติร์มากนเคี้ยว ที่ตะพานนายไกร เติร์มา
ทางนี้ นุ่งไปทางไหน ข้าอยากใครไ้ รักเจ้าสาว
น้อยเอ๋ย

(รับ) สะด้าละมันน่าเหลือเอ๋ยๆ ทะลัดลัดลัดลัด
ทะลัดลัดลัดลัด สะ สะ

ประพริ้มๆ ประพริ้มๆ อาสมทนภพ เสือรุ่ม
ร่ามงามแท้ๆ ห้อยแพรหลายกลบ ดุจเทียนหน้าเย
กูเกศ่ายกย (รับ)

ตะดังๆ ตะดังๆ อีผู้ตึงขอกเก้ เสือลุ่มแพร
ห้อย ชะมกชะมอยชมิเก (รับ)

ใจโจ่งใจโจ่ง ใจโจ่งใจโจ่ง ไม่ทะเลาะทะเลาะลาม ขาหมู
 แล้วไม่ชู้บ แอบทะเลาะแต่เข้าหาลาม (รับ)
 ตะวันทั้งทั้ง ตะวันทั้งทั้ง ฝรั่งทองพลูย หนวก
 เกรายุ่มยาม หนอยแน่นามทุกกะต๋ย (รับ)
 โทนึ่งเหน่ง โทนึ่งเหน่ง คนเก่งน่าเก็ก ไม่ชอย
 สู้คนกล้า ชอยแต่ป่าหัวเจ็ก (รับ)
 จะมะหรี จะมะหรี ผู้ก็จำปยัง อ้มแต่ชอยบกระผม
 ไม่มีอะไรอมกัซัง (รับ)
 ตะลึงๆ ตะลึงๆ ออกถึงออกยักษ์ ตะกรุม
 ตะกรามอารามโผน เต้นจนโจนพระลักษณ (รับ)
 หนอยหนอย หนอยหนอย แม่สรว้อยเครือสรวรรค์
 อรชรแต่ก่อนสว่าง นังรถล้อย่างไปไหนกัน (รับ)
 ตะวิคคิกคิก ตะระวิคคิกคิก แม่ชีสาวสาว หน้า
 ทะเล้นเล่นทัว แค้นโจนทัวนังขาว (รับ)
 ประพริ้มๆ ประพริ้มๆ คุชรมืออวกขลัง คม
 ในผักชักออกเดอะ ถนิมเประหน้าซัง (รับ)

เข้าสวนเมืองสรอง

๑๑๑

.....
ร้องลำน่านใหญ่รับมะโหรี ๑ บกน พระพลึง
โวยวณทยคันทา มองไม่เห็นมีใครไปมา เวียก
ยายตาซักกระไคมาใช้ซัก เห็นใครแซกแปลกหน้า
มาหรือเปล่า ยายตาเฝ้าละลักละล่ำทำอีกอก เห็น
สองคิษย์กับพราหมณ์โถมงามนัก เข้ามาพักสักครู่
ก็ไป เจรจา

ร้องลาลาวสวบลวยรับมะโหรี ๑ ๑ สองพลึงแม่
เอ๋ย ทลาคจิตต์ สงสัยคิด ประหลาดใจ ฤาพระลอ
หน่อไต้ ท่านแก่งเป็นพราหมณ์ปลอมเอ๋ย

๒ ๑ คิษย์ทั้งคู์เที่ยง พลึงพระลอแล้ว เห็น
ทาแคล้ว ทาแคล้ว บ่าย สมหมายแล้วเอ๋ย

๑ ๑ สองนางพลึงออกผัว สองสาวทะท่าว
เที่ยวเที่ยว สองวิตก สองสะทกเท็น เพลินทา ชะเง้
แลเอ๋ย

๒ ๑ ทุกพุ่มพฤษา ชุ่มไทรปละไทร บิดใจ
ไทรทนอเออ ทนอเออเที่ยวเร้น มองมิเห็นองค์เอ๋ย

๑ ๑ สาวมอง เมลิดา ทนุ่ชะคร้าว เต้นไคร
 น้าวเพ่งพุ่ม สองพี่เลี้ยง สองเมียงทะคุ่ม สุ่มทุม
 พกษาโพนเอย

๒ ๑ โนนนายขวัญ นันนายแก้ว แน่แล้ว
 บสังกา เกยวทวนทลย ทวนทลยเลียงหน้า ช้อนทา
 อยู่ไวไเอย

๑ ๑ สาวเรียว แกะเอ๋ยข้ากระโท สาวชักไ้
 เอาความ สองพนายฤสทหายพราหมณ์ สามแฝง
 สู้สวนเอย

๒ ๑ เฒ่าทาว เฒ่าหัว มอญเอย บิไซไคร
 สองส่วยชาย สองพนายนนไ้ริ้ แม่นสทหายพราหมณ์
 เอย

๑ ๑ สองนวล แม่เอ๋ย รันโรย สาวชาย
 ไชยตามจับ สองพี่เลี้ยง สองเลียงชัย ผลิตหาย
 บิไ้เห็นเอย

๒ ๑ ล้อสาวสองผลอไล่ผลอ แต่ทมายมุง

เข้าสวนเมืองสรอง

๑๑๓

ตามไป เห็นทลงไกล ทลงไกลไค่ช่อง ปล่อยให้
สองเงอะเอย

ร้องล่ำลวดำเนิรทราย รับมะโหรี ๑ ๑ สองนาง
งามก็เล่าโตมถามฟ้เลียงเฉลย ฉะคนเคยย้ายเขียง
เลียงหลอกหลอน

๒ ๑ เผื่อจากเมือง บัรรมมยนคร มโนหร
นัธ มโนหร เทียบคามากขพรหมณ์ โอว่าปาก
เอ๋ยปาก ปากเอ๋ยปากช้อยชยากจะหยิก ทำกสย
กลอกหลอกแพลงพลิก หัวใจรัก ๆ เคืองเอย ช่าง
ใส่สัทำคักอำพราง สองนายเอย เขารูถึง ถึงใจฟ้
เพลียง เอะ ถึงฟ้จะเลียงสัคทะเลียงแล้วเอย

๑ ๑ สองฟ้เลียง ร่ำเลียงเสน่หา เว้าสาวสมร
ระทักรอนร้างไถ่ เห็นไช้ที่

๒ ๑ สองรักสอง พิสมย์อยู่ในที่ สองระวิก
ระวันธ สองระวิกชิกช ชิกชัปรีดา เข้าหากัน โอ
นายแก้วเอ๋ยแก้ว โอนายขวัญเอ๋ยขวัญ แก้วขวัญ

จะทำสันไค ขอกอกไวยวนสนใจ พัลล้อยบไคแล้วเฮย
 สองแอบแทบซุ่ม สุ่มทุมพุ่มครม กวงตาเฮ้ย แล่น
 สุกรัก รักนัยหน้าย เอ๊ะ รักไปจนตาย ความรัก
 ขยายเทือกเฮย

๑ ๑ สองนางน้อง ขบองบผลัก รักนายเทนอ
 สองเฝ้าเพื่อเพลินชู้ ชูใจชื่น

๒ ๑ นายแก้วขวัญ เซยโถม โลมบลิ่น
 นางไวยวน น้อ นางไวยวนผนอาย ชายลอบชม
 โอ้ออกอ่อยกรรม ออกอ่อยจะคำลงรอนๆ พระสุริยา
 ลาอัมพร พเลียงจำรว ลาเฮย ฉะเพลา มาฆ่าสวาท
 สองนายเฮย มีศลากจำคลาก สองพนาย เอ๊ะ รัก
 น้องสองชาย ความรักข้ายเลเฮย

๑ ๑ สมจิตชู้ ลักครูก์ไทย โดมรันไวย
 บวนอรา จำลา พยาคุ

๒ ๑ พเลียงสอง ประคองสาว ผ่าวพิศดู รุบ
 สั่งชู้ น้อ รุบสั่งชู้ เท่าไรไม่สมปอง โอ้ออกแผ่

เข้าสวนเมืองสรอง

๑๑๕

แก้ว โอ้วออกเฝ้าขวัญ ออกเข้จะทำสันไคเล่านี้
แม่นมีท้วงพระเรื่องลธ ทวีฟไม่ขอลาเอย โอ้ยพี่ต้อง
ไป สนองพระลธ กองแก้วเอย ขอน้องคอย คอย
อยู่ปล้น เอะ คอยหนะคอยฟ เชิญคอยอย่าลืม
เอย (เคิรทำลาวเว้าสาว เข้าไปเฝ้าพระลธ พระลธออก
ให้พี่เลี้ยงไปตามนางโรยมาเฝ้า พี่เลี้ยงสองค
พอนต่อมืออย่างคัมสมมาเจอพระลธ ชะงักตะลึงแล้ว
ก็เขื่อนอาย เข้ามาเฝ้า)

ร้องลาล่องน่านเล็ก ๑ บัคนั้น นางโรยนางร
คันทักหนา เห็นพระลธคิลกโลกา โค้ภาเพียงเทพ
จำลอง แข่งชิงตะลึงชมเป็นครู่ จึงรู้สึกทวทงสอง
ทรงเข้ากราบบาทพระทอง ทูลสนองเชิญสู่ราชสำนัก
เรเรา

ร้องลาลาวแพนน้อย ๑ พระเอยพระลธเลิศ งาม
ประเสริฐสารภาพบไทรจักร ยลสองพี่เลี้ยงเพียงพ
พักตร์ ทวามรักพินองสองอนงค์ พระเสกฯชนพัก

ทำ^๕นัก^๕สว^๕น ของ^๕สอง^๕นวล^๕แพ^๕งเพ^๕อน^๕เท^๕ม^๕อ^๕น^๕ประ^๕ส^๕ง^๕ค^๕
 (นาง^๕กลา^๕นนำ^๕ไป^๕ล^๕้าง^๕พระ^๕ยา^๕ท^๕ก^๕ว^๕ย^๕ค^๕น^๕ท^๕ี^๕ท^๕อง^๕) ประ^๕ท^๕ย^๕
 ราช^๕อา^๕สน^๕ส^๕ว^๕ร^๕ร^๕ณ^๕บ^๕ร^๕ย^๕ง^๕ก^๕ี^๕ เร^๕ีย^๕ก^๕พล^๕ย^๕ง^๕เค^๕ย^๕ง^๕ค^๕
 จ^๕ำ^๕น^๕ร^๕ร^๕า

ร^๕้อง^๕ล^๕ำ^๕ลา^๕ว^๕ค^๕ำ^๕ห^๕อม^๕ ร^๕ับ^๕มะ^๕ห^๕รี ๑ ๑ พระ^๕ล^๕อ^๕เล^๕ิศ^๕ฟ้า^๕
 ของ^๕ข^๕ำ^๕น^๕ท^๕น^๕อ^๕ ร^๕ำ^๕พ^๕ิน^๕พ^๕อ^๕ร^๕น^๕โร^๕ย^๕ไ^๕ท^๕ย^๕เ^๕็น^๕ท^๕น^๕า^๕เพ^๕อ^๕น^๕แพ^๕ง^๕
 เ^๕อ^๕ย^๕ ย^๕อ^๕ค^๕ร^๕ก^๕เ^๕อ^๕ พ^๕ว^๕น^๕พิ^๕ศ^๕เร^๕า^๕ พ^๕ร^๕ก^๕พ^๕ิง^๕เ^๕ว^๕า^๕โค^๕ก^๕ท^๕า^๕
 ถ^๕ิง^๕น^๕อ^๕ง^๕เ^๕อ^๕ย^๕

๒ ๑ ไ^๕้^๕พระ^๕ท^๕อง^๕ ของ^๕ข^๕ำ^๕ยา^๕ท^๕ ส^๕ง^๕ส^๕าร^๕ส^๕อง^๕
 พระ^๕น^๕อ^๕ง^๕ส^๕ก^๕ส^๕ว^๕า^๕ท^๕ ถ^๕ิง^๕อ^๕ง^๕ค^๕ย^๕ไ^๕้^๕ไ^๕้^๕ไ^๕้^๕ ก^๕ัน^๕แ^๕ก^๕เ^๕ว^๕า^๕ส^๕ะ^๕อ^๕น^๕
 อา^๕ล^๕ย^๕ เ^๕ว^๕ระ^๕แม่^๕ท^๕ว^๕น^๕แม่^๕ไ^๕้^๕ ถ^๕วิ^๕ถ^๕า^๕พระ^๕อ^๕ง^๕ค^๕เ^๕อ^๕ย^๕

๓ ๑ ไ^๕้^๕ไ^๕้อ^๕ก^๕ พระ^๕ล^๕อ^๕น^๕เ^๕อ^๕ย^๕ ท^๕ว^๕ง^๕เ^๕ย^๕ ส^๕อง^๕ส^๕าว^๕
 เพ^๕อ^๕น^๕แพ^๕ง^๕ จ^๕ะ^๕เ^๕็น^๕จ^๕ะ^๕ท^๕าย^๕ บ^๕ว^๕าย^๕ส^๕แ^๕ง^๕ ฌ^๕ี^๕วะ^๕พระ^๕น^๕อ^๕ง^๕
 ท^๕น^๕ำ^๕ย^๕แ^๕ท^๕น^๕ง^๕ เ^๕็น^๕ช^๕ี^๕ว^๕ี^๕ค^๕ง^๕เ^๕อ^๕ย^๕

๑ ๑ พระ^๕ล^๕อ^๕ล^๕่ม^๕ฟ้า^๕ของ^๕ข^๕ำ^๕น^๕เ^๕อ^๕ย^๕ อ^๕ย^๕ำ^๕ท^๕ร^๕ส^๕เ^๕ย^๕
 เ^๕ย^๕เ^๕ย^๕พระ^๕น^๕อ^๕ง^๕ ไป^๕ป^๕อง^๕เ^๕ว^๕า^๕ พระ^๕น^๕อ^๕ง^๕ท^๕ร^๕ว^๕ิ^๕ ค^๕ุ่ม^๕ว^๕ัก^๕เ^๕ล^๕ือ^๕

เข้าสวนเมืองสรอง

๑๑๗

เชื้อชานอัย ทุกเช้า ทุกค่ำละหอย ห่วงหา ถึง
พระเฮย

๒ ๐ ช่วยทูล พระนึ่ง ว่าพี่องประจบ เชิญ
เพื่อนแพงทอง ส่องนึ่งมาพบ อย่าหลบ ให้พี่ตง
คะนึ่ง ผีระพระนึ่ง ปองประสพพบทั้ง พักแสนคึกถึง
แก้กินกวนหาสองสาวเฮย

๓ ๐ โอ้พระงามเกลี้ยง ของพี่เลี้ยงสองสาว
ช่วยผะผ่าทรวงครวญ เชิญพระแรมพักคำหนักสวน
เผื่อนอัยจะชวนพระนึ่งมา ทั้งสองนฤมลพอสรีน
เยี่ยมผา พระบารังเห็นหน้า สมเสน่หา เหมือน
ห้วงเฮย

ร้องลำลาวเล็ก ๑ ๐ พี่เลี้ยงสอง อ่อนไ้ไ้หัว
อะเคอ นางคอยเมอ ชะมายเมิล สะเทนถอย

๒ ๐ ะจากไป เหลืออาลัย พิไรชะม้อย แสน
ละห้อย ห่วงหลัง เผ่าสังสาร เลียกายเฮย เลียกาย
กวงหน้า เลียกายจะลาตยแล้ว เพื่อนสาวกะสันถึง

๑๑๘ พระลอ ตอนกลาง

พชฌญแถว เพอนซาบะแถว รนโรยลา หนาเพอน
ซาบะเอ๋ย เห็นจำเป็น เห็นเย็น เห็นคำ โอัยสุกระรำ
ผนคิกดาลัย จำอกจำใจ จำากจำไกลถันเฮย

๑ ๑ สึงเวสท้าว ทานฉอเลาะ เสนาะเหลื่อ
ช่วยทลเชื่อ งามปลม ออย่าลิมทวัง

๒ ๑ สองโคกทา ถึงพยา วานออย่ายัง เชิญ
มายังสวนศรี พยพคอย สึงสารเฮย สึงสารพระลอ
สึงสาร จะผอทรวงเครำ สึงสารสองพระน้องร่วมเกล้า
สึงสารจะเผ่า สึงสารพยา หนาเพอนแพงเฮย เห็น
บหัง เห็นหน่ง เห็นแนว สองพระน้องแก้ว บแถว
วียโคกคลา ถึงชกถึงเชญ ปองทา ปองเห็นพระเฮย

๑ ๑ นายแก้วขวัญ ห้วนอก วิทกเหลื่อ มีรู้
เบอรนโรย เฝ้าโทยให้

๒ ๑ โทยสั้งชู้ เชื่อชนครว กิจำไกล โอัย
ชนใจไฉนชม จะสมหมาย ชนใจเผื่อ ชนใจสองเชื่อ
ชนใจจะเรอสวาทแล้ว หัวใจพทมอง ไม่ผ่องแผ้ว

เข้าสวนเมืองสรอง

๑๑๕

ชนใจจะแกล้วพลึงตา หนาชนใจเอ๋ย พรบสัง
พทวงพชน สองเจ้าบคน ชนคิกรังรา คงแก้วคงคน
คงสูกคงสน ใจเอ๋ย

๑ ๑ สองอ่อนไท้ พ้อเอ๋ย เผาคอย น้อยไปฤฯ
น้องสูกคอ ออมใจ ไถลร้อน

๒ ๑ สองคำแก้ว สองรักแล้ว เชิญสองจร
อกพี่ช่อนๆ ช่นเจ็บ แสนเห็นบนทาว อาลัยเหลือ
อาลัยโฉมอะเคอ อาลัยจะเมอลยเงา พลึงสองทรวง
จะวงเทงา พลึงจะเผา ะทมครอม ถึงพลึง
สาว เหลือจะเหนยว เหลือท่น่วง เหลือถ่วง ถึง
แสนจะท่วง เหลือท่น่วงสองนาง จนจิตจันใจ จำจาก
จำไกล กันเฮย (ต่างไว้อาลัยลาถันแล้ว นางพอน
เข้าโรง นายแก้วนายขวัญมาเผ่าพระลธ ถวายบังคม
แล้วขม่านสิ้นชุก)

(ฉากท่ายถวายพระพร และสรรเสริญพระบารมี
ฉากเก็บระทมละครออกมาขึ้น เชิญเครื่องเฉลิมพระ

เกียรติยศกรุงสยาม และเครื่องมงคลสักการ มีฝน
 โบกขรพรรษร่วงลงอำนวยสวัสดิ์ถวายพระบาทบุคล)

ต้นบทร้องลำดายงแปลง ๑ เย็นเกล้าชาวสยาม
 (พระเฮย) มีความสุข นีรทุกข์ (นิรภัย) นีรโทษ
 ปราโมทย์จิตต์ เพราะพระเดชพระคุณ (พระการุญ)
 พระบุญฤทธิ์ เจ้าชีวิต ของไทยจง (เชิญพระองค์)
 ทรงพระเจริญ

พระคัมภีร์ คัมภีร์ (คัมภีร์) คัมภีร์ครุฑ
 เหมือนบิทร (ปราณเลียงบุตร) ทวพสุทธานาสรรเสริญ
 ขอพระชนม์ ยืนทวี (นิราพาธ) ร้อยยี่เก็น เสก
 กำเนิร สู่สวัสดิ์ (เพิ่มพิพัฒน์) พิธีภักย์

พระบำรุงกรุงศรี (รัตนโกสินทร์) มีแต่ชื่น
 เพลงพน (พระขรรค์) พระกรุณา กว่าครั้งไหน
 ขอพระทรงศรีระสรรพ (สิริโรจ) วรรณวิไล สกใส
 สิริสมบรม (ไพฑูริย์) พนทวิ
 พระทรงพระเมตตา (ไพโรฟ้า) ประชาชาติ ทว

เข้าสวนเมืองสรอง

๑๒๑

พระราชอาณาจักร (สยามรัฐ) เกษมศรี ขอพระ
(เสวยสุข) ยี่งมนษย์ ฤษะที ทุกทิพา (และทุก)
ราตรี (ทรงสวัสดิ์) ปรีดา

พระบำเพ็ญ (วรทาน) อุปถัมภ์บำรุงเลี้ยง พร้อม
เพียบ ไทยทุกพรรค (คนอนันต์) ทรนยา ขอพระ
เรือง พระพลฤทธิ (พระ) ฤทธิเกศา พระปรารณา
ไทอคม (ทรงชื่นชม) รงสมเอย
(ลูกคู่บั้ง ๕ บท) วันนทนขอเชิญ ท่านเอย
จำเริญสุข ถ้วนทุกทุก ท่านผู้ดี ทมาคู อยู่ทน
อายุวรรณะ สุขะพะละ ปฏิภาณ สำราญทวี พระ
วงศ์ ข้างลูกฤดี เกษมศรีปรีดา (บทท้ายลง) เทอญ

สรรเสริญพระบารมี

ข้าวยพทเจ้า เหล่าคณานภักดิ์ ยอกรชูลี
วรบทบงสุ ชรวงศ์วิทถวายชัย ในนฤปทรง พระ
ยศยิ่งยง เป็นสิริเพราะพระบริบาล ผลพระคุณ

รักษา ชนินิภายสุชะคานต์ ขอบันดาลประสงค์ไ
 รงสฤษฏ์กิจ หวังวรหฤทัย ฤจะถวายเป็น นัน
 ขอเกษะ (ขพาทยทำเพลงกราวรำเล็ก)

ศุภมัสสุ

เรื่องพระลอ ตอนท้าย

ฉากที่ ๑ (พระเพื่อนแพงทูลลาพระเจ้าย่า)
 (ฉากอยู่ในตำหนักพระเจ้าย่า ทวีละคร มีพระ
 เจ้าย่าประทับบนพระแท่น ข้าหลวงกำนันนางเฝ้าแทน)
 ร้องลำเขมรอกโครง ๑ เมื่อนั้น พระนางเฒ่า
 เจ้าย่าพาเมืองสรอง ประทับอาสน์ราชสำนักตำหนัก
 ทอง ทรงปักครองเตียงพระราชนิกา พระเพื่อนพ
 แพงน้องสองอ่อนไท่ ยชคททยเส่มือนเกล้าพระเจ้าย่า
 ครั้นแม่เจ้าเฒ่าห่มมอญมโหรีคา มอบสองราฟเตียง
 เคียงประคอง ถึงงกเง้นกำเนรไไหนไม่ถนุก บังโลก
 จิตหึงจกคุดคุดของ หมกมุ่นหมกอกคิคือยทริปอง

พระเพื่อนแพงทูลลาพระเจ้าย่า ๑๒๓

แต่เราองวิหิงสาอยู่ค่าย ข ๖ คำ เเรา

(ให้ข้าไทให้เก็บกวาดและบ้นปอกแปดฤดูที่กระหน

ทรวทราข้าหลวง ที่ไปเกี่ยวขนอนตลาด อกรสวน

ทางเข้าค่านา ปากลำสำเนา ข้าราชการเลขสม

เลขชะเลย ลูกหนักู้นำ โลภอาหาร ภาวนาพลาง

ค่าพลาง เหลวละ วิชาทั้งนางการาวะคิวิระไว้

และพระสนม กระเบียดกระตักท้าวพิชัยพิศณกร

ทวงทลานจะอภิเษกเอง รัชชองกำนัลเกรความภาษ

อากร ทั้งตำแหน่งขุนนาง) เพลงฉิ่งนางออก ลา

ร้องลำเหมรเป่าใบไม้ ๑ เมื่อนั้น พระเพื่อนแพง

บังอรขยัศวศรี เสด็จถึงท่าหนักพระพนบ คณานเข้า

ไปอัญชลียาทงส์ พระเจ้าย่าปราชัยกอรก ทุมพิศ

นิกภาพล่ำมอารามทลง อย่างานพิศปฏิบัติผลักสององค์

องค์หนึ่งทรงอย่างานนวกขำเรอ ข ๕ คำ เเรา

ร้องลำเหมรคางเหลือง ๑ เมื่อนั้น พระเจ้าย่า

ทำท่าย่าเบือ เฝ้าชมพระทลานจ้อออเฮอ ตรัสเพื่อ

เจ้าเทวโกลีไชซอน กำขับนางรณโรยโกลีกำขับ
 ทรสแล้วกลับทรสซ้ำส่งสำส่อน ประทานโอวาทยก
 ยอกย่อน แก่ถ้วนคณอนันตเวียนเวณวง ฯ ๔ คำ
 เวจ

๑ อธิบายกลัไชร์ สงวนองค์ อ่อนเอย

นอนนงนเคิวง ออย่าเว้น
 สองศรีสมบรูณบง กชมาศ กุเฮย
 นอนนงนเคิวงเหลน แต่งให้เสมอกัน ฯ

ร้องลำเขมรอมตูก ๑ เมื่อนั้น พระพนองชื่นชม
 สมประสงค์ ได้ช่องพระพนม มีงานง ให้สองนวล
 สงวนองค์ทรงสำราญ จึ่งทูลลาพระเจ้าย่าไปสวนขวัญ
 พอไค้ขึ้นเทิงสุขสนุกสนาน นางโรยรณชนช่วยกราย
 กราน ทูลยุยงส่งสารให้สมปอง ฯ ๔ คำ เวจ

ร้องลำเขมรเอบาง ๑ เมื่อนั้น พระเจ้าย่า ไปรค
 ปรานหลานทั้งสอง ทรงมมายงกนไม่ทันครอง
 แม่เจ้าร้องอำนวยเห็นควยพลัน ฯ ๒ คำ เวจ

พระเพือนแพงทูลลาพระเจ้าย่า ๑๒๕

เรื่องลำลองน่านใหญ่ ๐ เมื่อนน พระเพือนแพง
ชวนท้าวสาวสวรรค์ สัมหมายถวายบังคมคัล งาม
ขวัญลาจากท่าหนักทอง ฯ ๒ คำ เพลงเร็ว
(บิคม่าน)

ฉากที่ ๒ (พระลอเข้าห้องพระเพือนพระแพง)
(ฉากรูปในท่าหนักสวนเมืองสรอง ท้าวละครมี
พระลอประทับณอาสน์ สองพลึงเพือนพระบาท)

เรื่องลำลาวเจียง รับมะโหรี ๐ ชนพระโคมเอย
พระโคมเรื่องลธ ชุ่มสวนทวนท้อยทาสมร คอกเอย
เจ้าคอกขจร คลังธราชาทร เยียพระธราธัยแคล้ว ฯ

๐ เสวียฐัศวรเอย อ่าอินทรียภิเษกณษัทรีย
ทรงเครื่องขัตติยาภรณ์เพริศแพรว คอกเอยเจ้าคอก
นมแมว งามเผิกเลิศแล้ว มกฏแก้วทองสงวน ฯ

๐ บกนทรสุริยเอย อาครุแดกระท่าย ฉาก
สุริยฉาย สายสว่างแว้งสวน คอกเอยเจ้าคอกล้ำควน

๑๒๖ พระลอ ตอนท้าย

โคกกระตั้นขึ้นยวน อักอ่วนอูวารอ ฯ

๑ มหิศวรเอย คอยพระอรรชวรระคัก คู่สาวรัก
สลักรักแล้วถนอ คอกเอยเจ้าคอกมะเฝอ สงสาร
พระเวียงลอ ทะทักท้อททยทวี่ ฯ

๑ ชัยสิทธิ์เอย ร่มฤกกาลสวาท เกร่าเพ่งผาค
บพพักตรัยพิ คอกเอยเจ้าคอกว้าย เสน่หาปราช
ยวนยัทรวงอนาถ ฯ

๑ คู่ชนเอย คู่ชนพลึงง เผ่าพึงเสียง เสนอ
เคียงจอมราช ควงเอยเจ้าควงส่ววิชาต สองอุทสาห์
ตากวาก ช้องลีหาลันขัณฐรวาง ฯ

๑ แท้แทนเอย ชะชวนแน่นวโนทยาน คู่เคียง
ขนาน ศรัวิภาณูจก้องแสง คอกเอยคอกยะแสง
ยะแสง พระเพอนพระแพง สู้สมแสงเชิญเชอ ฯ

๑ พแก้วพชวณเอย กระดกกระชั้นวันทา ยัว
ทักนาสองสัทานวลเนอ คอกเอยเจ้าคอกมะเคอ สอง
พระนงงามอะเคอ แม่เจ้าเมอเสมอนใจ ฯ

พระลอเข้าห้องพระเพื่อนแพง ๑๒๗

๑ ถ้องถวลย์เอ๋ย เกษมสันต์สมพระแกล่ ถอก
เลียบแล ช้องแกล่ชมชะไม พวงเอ๋ยเจ้าพวงมาลัย
ชนชมสมพระทัย ยมละไมมองเอ๋ย ฯ

ร้องล่ำลวสมเด็จรับมะโหรี ๑ พระเอ๋ยพระลอราช
สมมากสุขเสดัมแย้มสรวล (ช่อกล้วยไม้ สุกสม
พระทัยพระลอเอ๋ย) แอ่ม่านทวารสุวรรณัญจน
เห็นโฉมอวเรกยพุ่มไม้ปาน (คอกบัวเผื่อน พระแพง
พระเพื่อนของเพื่อนเอ๋ย) พระโบทกัศตรัสสั่ง
พลึง ให้อภัยเลี้ยงเมียออกไปนอกม่าน (ช่อ
มะลิวัน ชวนแก้วชวนขวัญของอินเอ๋ย) ยังเห็นทอง
ปองระวิงฟ่งเทศการณ คอยสอสารเสนอความตาม
ทันนั (คอกยี่สิบ นั สองอาสานรินทร์ โทยอินค
เอ๋ย) ฯ ๔ คำ เกรา

พระลอ พักคอยพบ พี่โรยพรม ฟังว่าเราจะ
ควรทำอย่างไรก็
ขุนพลึง โนนมาโนนแล้ว กระหม่อมฉันจะ

จักให้เรียบ ส่นองพระเคศพระคุณเอง

ร้องล่ำลวดำเนรทราย ๑ โคมเอยโคมบตรี พระ
 เพื่อนพแพงน้องสองกษัตริย์ แฝงวิสูตรสุวรรณเจอน
 เอื้อนอุทธีจ ชคชกแอบสะเทินเขินฮาย นางโรยวันชั้น
 แซ่มแย้มเยอน ทูลเคื่อนเล่าโถมโถมฉาย เสียแรง
 ทวังเสน่หาน่าเสียกาย พระฝากกายฝากชีพสู้รับมา
 แม่หม้ายเคื่อนก้เลื้อนเคื่อนมาตก ไยมิยกเฉลิม
 ขวัญแม่ทรรษา แม้นแม่ไมไยก็พระพยา เชิญสองรา
 คนวังยงระคิ เผื่อเป็นหญิงจริงเผือกก็เหลือรัก แต่
 เหลือรักการศัลยบดล ไซ้รังเกียจเกลียดชังเมื่อไรมิ
 ไม่อยากเฝ้าพระพี่มาไย ถ้าเช่นนั้นเชิญขวัญตา
 ของพี่ แม่จงลี้ลาคถานเข้ามานไซ้ สงสารพระลอ
 คอยนอัยพระทัย เหมือนแม่ไม่ปราโมทย์เหมือนโปรก
 ปราน เป็นนาร้อยกัจะผลัดถาม เลือกชุ่มชุ่มน้ำ
 ซายซายหน้าท่าน ไซ้รักขนิบเบือเหลือรำคาญ สอง
 พี่วานเห็นใจอย่าไต่พิช ๒ ๑๒ คำ เรวา

พระลอเข้าห้องพระเพื่อนแพง ๑๒๕

นางโรย เชิญเสด็จเถิกเพคะ พระแม่เจ้า เมื่อ
ดวงแสนสาวพระกำนัล ว่าพระแม่เจ้าจะส่งพระโลยาสน์
ไล่ให้ไปเล่นเสียทางโน้นหมดแล้ว

นางริน เขาจะคิดโง่งงเสียได้ หนะเพคะ ว่านี้
ยังเฝ้าพระแม่เจ้าจงประจบรอรออยู่ที่พระทวารนחנו

พระเพื่อน โข้ย น้องจะเข้าไปไต่หรือ ก็พระลอ
ท่านเสด็จอยู่ในนั้น

พระแพง น้องจะตกใจอย่างไรอยู่ก็มีรู้
อยู่ก็ๆ ไม่เคยเฝ้าเคยแทนท่าน ก็ระเื่อเข้าไปถวาย
ตัวเองๆ

นางโรย รู้แล้ว พระแม่เจ้าทรงคร่ำครวญ
ทวนหาท่านทำไมเล่าเพคะ

พระเพื่อน พลละก็ พுகิ่งไปนะ

ร้องล่ำลวอะแซ รับมะโหรี ๑ ชันเขยชันชวิต
ชอยจิตต์แย้มสรวลจวนหัวร่อ ใครปลื้มใจไม่เสมอ
พระเรืองลอ ถีบถ่อแลยวิสูตรสุวรรณของ ออย่าอศุ

เดยพลีแสงเฝ้า ^๕ เป็นไรเจ้าเจอนกมสทมนต์หมอง ^๕
 เชิญแถวตามานทงพนอง ^๕ ประทียบนแท่นทองททอง ^๕
 ใน ๗ ๔ คำ เจริญ

ร้องลำเจียรประชุม ๑ แสนเฮยแสนแสดม้ พระ
 เพอนแพงยมแย้มแจ่มใส ประสพเนตรพระลอทน่อไท้
 บังคมไหวชะเง้อชมสมทรง โฉมพระงามเงื่อนเทพ
 นฤพิศ ท้องพิศพิศมัยไหลหลั่ง ทะลึงกายลุ่มอาบ
 ลมองค์ โฉมยงพิศวาสระชาไท้ ๗ ๔ คำ

ร้องลาลาวแพนน้อย ๑ เมื่อนั้น พระลอเลิศลย
 สบสมัย จงกรพระพนองสองซ้อนไท้ เข้าในเรือนทอง
 ห้อยบรรทม สำนกษครยบรรพทงพิงจิตต์ เกลียวกลม
 ชมชิตสนิทสนม เกษมสันต์ทรวาเอบอารมณ์ ทั้ง
 สามสมมากประสงค์จ้านงรัก ๗ ๔ คำ

ร้องลาล่องน่านเล็ก ๑ บัดนั้น นางโรยรินคน
 ทะลึงชิงออกอก ชมพระโฉมสองอนงค์ทรงลักษณะ
 สัมคึกกสมสรวลกับพระลอ ผลุนผลันถันไถลเข้า

พระลอเข้าห้องพระเพื่อนแพง ๑๓๑

ในห้อง นิ่งร้องท้องใจไปทุกข้อ ถึงท้องตายสัน
เสียกายชีวาทอ ขอแต่พอชมงามสามหนอให้ ร้อง
เรียกนายแก้วนายขวัญ มาพลันพลันเกิดเคยเห็นที่
ไหน สองพี่เลี้ยงเมียงหมอบยอเข้าไป บังคมไหว
นั่งชงตะลึงมอง ทงสพี่เลี้ยงเพียงเป็นข่า นิ่งนั่ง
หนานั่นท่าจ้อง พิศพระลอเสมือนหล่อด้วยแท่งทอง
พิศพระน้องเสมือนสรพัสพรณมัย ฯ ๘ คำ เรไร

นางริน เห็นยังไฟแพ้ว เจ้านายของเรา พี่เคย
เห็นมณีนีไทนงามสมกันคนนมีขางหรือในโลก

นางโรย จำ ว่าไฟพี่ขวัญ เอาแต่นั่งเหม่อ ใน
พิภพชมพวูปนั้น พี่เคยเห็นใครงามสม เสมอเจ้า
นายของเรามีขางหรือ?

นางริน กุสิด้า พี่แก้ว จะว่ายยังงี้ก็ไม่ว่า
เอาแต่นั่งหน้าคน

นายแก้ว โฮๆ พระทูลกระหม่อมแก้ว โฮๆ
เจ้าพระคุณทูลกระหม่อมแก้ว

นายขวัญ ทรงพระเจริญยิ่งๆ ขึ้นไปเถิด เป็น
บุญตาของข้าอันย่นแท้แล้ว ที่เกิดมามีทายเลียบ
เปล่า เกิดมทรพลาภไศยมพระสิริโฉม เสด็จพ่อเจ้า
ประคุณ แม่เจ้าประคุณ พ่อแม่เจ้าประคุณ ทรงพระ
จำเริญยิ่งๆ ขึ้นไปเถิด พระทูลกระหม่อมแก้ว พระ
ทูลกระหม่อมแก้ว

นายแก้ว ทายแล้วเกิดใหม่ข้าอันย่นแท้เห็น
นี้และ

นางโรยนางริน ก็งามยิ่งแล้วหนา จะไม่
ให้เฝ้ายอม ทอศกกาย ถวายชีวิตสนองพระ ประสงค์แม่
ณเกล้าเจ้าคุณหัวเขี้ยวไคเกล้า

นายแก้วนายขวัญ ไช้ๆ ฮือๆ ก็งามสม
กันถึงเพียงนั้นหนา เฝ้าจะไม่ว่าเทพคาเมืองย่นนิมนต์
มาอุบัตให้โลกชมพระวรโฉมอันไคเกล้า เฝ้ายอม
ยากเข็ญเป็นตาย ชีวิตร่างกายขอถวาย สอน

พระลอเข้าห้องพระเพื่อนแพย ๑๓๓

พระเชษฐพระคุณพ่อจนทัวแม่จนเกล้าของเฒ่า ขยันไค
แล้วแล

พี่เลี้ยงทั้งสี่ ก็นำชมพระโฉม ก็นำย ทิโสมนัสต์
กรวยไหว ก็นำปลื้มอกปลื้มใจ ถึงย่านนั้นแล้ว เฒ่าจะ
ไม่จริงรกกก บ คยนักชนชมเจ้านายของเฒ่า เต็มอก
เต็มใจเยียบไคเล่าแล พระทลกระหม่อมแก้ว ทรงพระ
จำเริญยิ่งๆ ขึ้นไปเกิด

ร้องลาลาวล่องน่านเล็ก ต่อ ๑ พรหมเอียบพรหม
เพรียง สพี่เลี้ยงยงคัมประณมไหว นางยัยพัทพร
พระยักยกให้ออกไป นายแก้วนายขวัญไก่อเลอไผล
ชา ท้องกระตุนเคื้อนทักผลกพลก จึงรู้สึกมันเหม่อ
กระเลื่อกระล่า ค่อยคลานค่ออกออกจากห้องไสยา
เหลียวหลังทั้งทาทะลึงดู ๗ ๔ คำ เรร

นางริน กุสิดา ท้าวระวะบ้า จะออกไปก็ไม
ออกไป

นางโรย จะชมพระโฉมพาทอมปากหอมคอ

๑๓๔ พระลอ ตอนท้าย

.....
เห็นเกล้าพอควรก็ไม่ว่า พี่ขวัญ นั้นทำอะไร อย่างนั้น

นายขวัญ ว่าไฉน

นางโรย จะว่าไฉน ชู้ยกค้ำจริง บอกว่าออกไป
ทีเถอะ

นายแก้ว เคี้ยวๆแม้นแม้น โอ เจ้า
ประคุณ ทูลกระหม่อมแก้ว

นางริน ทำราวกระบ้า บอกว่าพอมั่งเด็ก ๆ ออก
ไปที่เด็ก ทำราวกระจะไม่ไ้มีเวลาเฝ้าแทนเจ้านาย
ของเราอีกต่อไปก็ไม่ว่า

สองขุน ไช้ พระทูลกระหม่อมแก้ว ทรงพระ
จำเริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปเด็ก

สองนางพี่เลี้ยง กูลีเฮ้า ยิ่งว่าเหมือนยิ่งยุ
ออกไปทีเถอะ (เข้าโรง)

ร้องลำเขมรเบาไปไม้ รับมะโหรี่ ๑ บัคนั้น นางโรย
วันชนชมอยู่อีกครู่ ชะมกชะม้อยถอยออกนอกประตู
เชิญราชูปโภคสุพรรณโกชนา สุวารสพระสำอาง

พระลอเข้าห้องพระเพื่อนแพง ๑๓๕

นางก็รัก สาวพริ้วเครื่องอาวณภษา เยี่ยงขำเรอ
ยศถรตนชดชยา แล้วถวายบังคมลาออกไป ฯ
๔ คำ

ร้องล่ำลวนคำหอม รับมะโหรี ๑ ๑ พระลองามเลิศ
ประเสริฐสิริโฉม เลี่ยมประโลมพระน้องปองพิสมัย
เพื่อนแพงเฮ้ย ยอกรักเหลือ เออเสน่ห์ทอง แสนรัก
นช้างทอง บุกเดือน เขื่อนโฉมเฮ้ย ฯ

๒ ๑ โอ้พระทองๆ ของน้องน้อย เป็นบุญสอง
พระน้องทนายละห้อย ชะรอยบพเพสันนิวาส ใจไก่อ
ชนชมบรมบาท ยลโฉมพระลอราช เสมือนหวัง
รักก็เฮ้ย ฯ

๓ ๑ โอ้โฉมน้องของพนเฮ้ย ขอเฮ้ย สอง
สาวเพื่อนแพง สีสละเวียงวังเพราะหวังแสง สรรพ
ภัยไปแสง เหมือนฝูงแมลงโลกเพลิงเฮ้ย ฯ

๑ ๑ พระลอสร่วมสอกกอกสองสาว ปรีดิ์รา
สรวยสรวรคั่นเท่งจิกคัก สามสุขเกษม สามแยม

สรวล ง่วนเชยชก สามระร่น สามชนชวต สม
ทวงกัหมายเฮย ฯ

๒ ๑ สามกษัตริย์ฯ สุกสาวท สองสาวรัก
แสน รักมั่นพระลอราช สามสมมาก้วยวนชม
สามสุกเส่นทา ปรีการิมย์ ชนชกสนิทสนม สาม
เป็นบรมสุขแสนเฮย ฯ

๓ ๑ เลี้ยวใจเงืงสุก แสนมณย์ปานไฉน บ่ขุน
ใจพระลอราช ชนแก้มแนมถัน รัชชัญสองนาง
เพิ่มพิศวาสเสมอนชวี สาวสองอ่อนไท่ บ่ลุ่มฤทัย
แสนทวี่ หลงเสน่ที่ประเวณี อยู่ในที่ไสยาเฮย ฯ
(บ่พาทย์ทำโลม)

(บ่กม่านนาถ์เกี้ยวเบ็คใหม่)

ฉาก ๒ ต่อ (พระเพื่อนแพงจากสวน)

(ฉากอย่างเกิม ทัวละครมีพระลอและสองนาง
ชมเชยกันอยู่ สองนางฟ้เคียงอยู่นอกทวาร)

พระเพือนแพงจากสวน

๑๓๗

ร้องลำเชมรเอบาง รับมะโหรี ๑ ปกน พระพลึง
นงนกล้วนรักษา ชนชก้วยถึงเพลา พระธิดาคว
คินพระวังใน แต่เคาะๆ พระทวารนานหลายครั้ง
พระพี่เลี้ยงดูอย่าให้ทำไม่ สองนางเยอนแยมทำแอมไอ
พระพี่เลี้ยงเสียงสำเนียงเคื่อน แหวกม่านคลานเข้า
ไปกราบบาท พระลวราชทูลแดลงพระแพงเพือน
สายศรแล้วแก้วม่อย่าแซ่เชื่อน ครอบจากเรือนสวน
สู่มนเทียรแท้ ๒ ๖ คำ เรา

นางริน เย็นมากแล้วตะหนะเพชะ

นางโรย เชิญเสด็จพระแม่ณเกล้าเสด็จกลับพระ
ราชวังเสวยที่เถิก

ร้องลำลาวเดีรตง รับมะโหรี ๑ สึงสารสามบพิตร
อินจิตต์เจอนพระแด จำเวทร้างท่าแห สุกฮาลัย
แรวกนิรา สามชีวิตพิศวาส พิงสมสังวาส ไฉน
นิราศแรมลา สุกพวากสองสุ ชันชชัว ยามแสน
เสน่หา เล่มอนผ่าทักยวงค์ โอ้องค์ โอ้องค์พระลอ

ราช พระสาวรสักสาวทสองนาง เลี้ยวกำสรวลครวญ
 คราง เบี่ยงจากกัน สร้อยสนธยา สุกซาผกผัน
 เฝ้าวิโยคโคกศัลย์ สร้อยอันพระอมร ๗

๑ โฉมนางเพลิงสอง ค่อยปลอบพระน้องสนอง
 ทล แก้วทอย่าอาทร ถึงจากบิสรีย์จากข้า พอ
 มีกพอกำ สองพระรำ ทำกลมารยา สู่สวนนทอ
 เชิญพระลอราชา กยเพลิงสองรา ลอบพาเยือนวัง
 ถึงพระแสนๆ โคกสร้อย ึงเหือกละห้อยทวนประที
 ให้ลกลให้ลามความกั ทั้งทั้งมีทองการ ึงไว้อูรเฝ้า
 รับจะเออศิกข่าน ชนชมสมมาน เชื้อเผื้อขานเถิดรา ๗

๑ แสนเอยแสนแสดร พระเพื่อนพระแพงพึง
 พระนา ไ้พระสัทธิศรทรา ฝนอารมณ์ขงคมลา
 พระสามี่ กระเถิกจากอาสน์ไริ สร้อยสร้อยให้
 โทมฤทัยระทมทวิ เกลือระกำท่าไฉน เกลืออาลัยรวิ
 ถึงจากจรลี ท่วงพระฟ้าวรรณ โอ้โฉมๆ พระลอ
 กิลก ทวนวิคกพระอกซ้อนๆ พระสุริยะเย็นรอนๆ

พระเพือนแพงจากสวน ๑๓๕

จำรจากอนงค์ ถอกแล้วขยเก๋า ถ้าสรกเคว้าพิศวง
อึกอ้วนบ้วนองค์ ละลานหลงลาเฮย ๗

ร้องล่ำลาวเล็ก รับมะโหรี ๑ ๑ สงสารสองสาว
น้อย กลอยสวาท บังคมยาท งามชื่น สะออนไ้ ๗

๒ ๑ จากยพิตร เหมือนชีวิท ะจากใจ แสน
ชาลย์ๆ เทลือซ่า ฝ้ากำสรวล เลี้ยกายเฮย เลี้ย
กายกวงฟ้า เลี้ยกายระลาถัยยาท สองสาวทรวงผ่อ
ห้วงพระลอราช พระโถมสคสวาทระคละคั่นองไป
หนะพียาเฮย เห็นสายฉนท เห็นตะวันรอนรอน สาว
สูกะวอน ทวงคะอ้อนชาลย์ จนจิกจ่าใจ จำจาก
จำไกลพระส่ามี ๗

๑ ๑ สงสารไท้ จพิไร พิลาปสะเทือน แม่
งามเหมือน ทยากฟ้า ออย่าห้วงฟ ๗

๒ ๑ แม่นเคว้าตา ถึงพียา พอรากวี คง
พพฟๆ สมหวัง ในวังอร สงสารเฮย สงสารพระลอ
สงสารผ่อทรวงสะทอน สงสารสองพระน้องสาวสมร

๑๔๐ พระลอ ตอนท้าย

ส่งสารฉะฉอนส่งสารพญา หนาเพอนแพงเอ๋ย สอง
กรรหาย สองขวยสวาท้าว ยอกรักของพระน้อง
จ้าว อู่ว้าวเวทนา ถึงยากถึงเข็ญ ขอหาขอเห็น
ยังยืน ฯ

๑ ๑ โอ้ส่งสารพระลอราช อนาคตแล้ว เฝ้า
กอดแก้ว เพอนแพงกันแสงสะท้อน ฯ

๒ ๑ ถ้าสรवलสัง เห็นสทหวง จะคำค้น พระ
โฉมชั้นๆ ไฉนชม จะสมปอง ชนไฟ ชนไฟสองศรี
ชนใจจะกล้าแล้ว หัวใจพหมีรู้แล้ว ชนใจจะแคล้ว
พระลอตา หน้าชนใจเอ๋ย เฝ้าโคกสัง สทหวงเขย
ชน สองสววยรวรณ ชนจิตกพญา ขอพบขอเห็น
จะตายจะเป็นตามอร ฯ

๑ ๑ สองพี่เลี้ยง แม่เอ๋ย ชื่อนิจกั กิก
ส่งสาร สุกกิกอ่านอักขรณ รวนคำซ่อน ฯ

๒ ๑ ค่อยปลอบโฉม บรรโลมสนอง เชิญ
สองร ทรวงสะท้อนๆ วอนซ้ำ กวญจำเป็น ส่งสาร

พระเพือนแพงจากสวน ๑๔๑

เหลือ สงสารพระโหมอะเคอ สงสารจะเมอเมอยาม
เย็น โอ้พระค่าลยมิไต่เห็น พระลอบเว่นระทมทรม
ถึงพระน้องสาว เหลือจะผ่อน เหลือจะฝาก เหลือซัก
ถึงแสนโหมนัสส์ เหลือบ่กรรอก สุกจิตต์สุกใจ จำจาก
จำไกลองค์เฮย ๗ ทะยอยโศก
(ข้ากมาน)

ฉากที่ ๓ (พระลอบู่ปราสาทเมืองสรอง)

(ฉากรูปในพระตำหนักพระเพือนพระแพง ทัว

ละครมีสองพระนางประทับณสุวรรณอาสน์)

ร้องลำฉวนเคล้ารับมะโหรี่ ๑ เมื่อนั้น สองพระ
ราชธิดาฟ้าเมืองสรอง เนายรยงกัรทันาสน์ปราสาท
ทอง ทม่นทมของกมลชะมอยคอยพลึง สุริยน
สนขยาราคีแล้ว ไยจึงแคล้วนค้ทมายเงียบทวยเลียง
พิโรยรณกัมคินมาวังเวียง ยิงหวากกัยงเพียงพินาศ
แก ทวือเกิกเหตุบิคุเรศทรวงทวายเรอง พระจันเคื่อง

๑๔๒ พระลอ ตอนท้าย

ข้าวลบกลบกัรวแหว ทรอพลึงเลียงเลียวเทียว

เชือนแซ ยิงนักร้องไม้แน่นิ่งโคกกา ๖ คำ โอ

ร้องลำเซมประชุม ๑ เหลือบเห็นนางไวยรณ
เมียง มาเคียงสามหม่อมคณานา คณงามพอชะรอย
พระลอราชา คนเกรหนานนายแก้วไม้แคล้วทาย
คนเกรทลักรวังวันนชชวัญ ผูก่านลุดกขัยเจีย
ลัทยาย ส้มคิกส้มจิตต์สมอยาย พระโฉฉายทรรษา
รียมาพลัน ๖ คำ เพลงฉิ่ง

(สองนางพลึงพาพระลอและสองชนพลึงหลบ
เลียงมาพบนางเฒ่าแก่และชะแม่พระกำนัลข้าง ก็ทำ
กลมารยาเลียงหลบมาจนเข้าในม่าน)

ร้องลำลาวแพนน้อย ๑ พระเฮยพระลอเจ้า ยลสอง
เขาวะมิทรขวนธรรวสันต์ กรทะระกองกอน้องร่วม
ชีวัน เฝ้ารับชวัญแสงลมนชนพระทัย ๖ คำ

ร้องลำสร้อยลาว ๑ สองเฮยสองธิดา วันทายม
ย่องสนองไซ เชิญเสด็จพระลอหน่อไท้ เข้าในแท่น

พระลอสู่ปราสาทเมืองสรอง ๑๔๓

ทมิฬพราว ๗ ๒ คำ เสมอ

ร้องลาลาวกะแซ รับมะโหรี ๑ เถลิงบัลลังก์สุวรรณะ
รัตนรัชชวาล ภายไต้เพดานร่มขาว ห้อยพวงคำ
จัมปาคาราวว สองพระสาวทมอยเมี่ยงเคียงองค์ ๗
๒ คำ

ร้องลาล่องน่านเล็ก ๑ บัคนน สัพเพยงวรมย์
สมประสงค์ พระวงหวิงบังคมพระไฉนยง จะเลียงลง
ไปห้องสองฟลียง ๗ ๒ คำ เจริญ

พระลอ เอ เอ พแก้วพวงคำวนนทวนอน
แต่หัวคำจิงเงียวชนะ

นายแก้ว เพชระกะ กักริง เกรงระทาวประทม
นายขวัญ ยังไง ยังไงก็ไ้ แล้วแต่ะโปรค
เกล้าโปรคกระหม่อม

พระลอ พกโยกโคลงเจ้าสำนวนนัก
พระเพื่อน พรนก็จะรีบไปไหนควย
นางริน ก็เสด็จราชการงานเมืองแล้วนิเพชะ

๑๔๔ พระลอ ตอนท้าย

พระแม่เจ้า เทนอยมาวณยงคำกะตาแลวน กักทองพัก
มั่ง

พระแพง พี่ไรยเห็นจะร่วมใจกะพรนควยสีหนา
นางไรย เพ้า เพ้า ก็ร่วมใจกันทั้งนั้น
และ เพ้า เพ้า

พระลอ ยม ตามใจพี่จะไปก็ไปเถิด
นางไรย นั้นแหล่
พระเพื่อน ปากจึกนัก
นางไรย ก็จึกมั่งสีเพ้า ทูลกระหม่อมแก้ว
(เข้าโรงท่งสฟเลียง)

ร้องลาลาดำเนรทราย รับมะโหรี ๑๑ ตามกษัตริย์
โสมนัสส์ แยมสรวด ยวนเล่นหา ตามปรีการ่าเริง
บันเทิงสมร ฯ

๒๑ แสนสุกรัก รักน้อง สองบังอร สอง
ฉะอ้อนน้อง สองฉะอ้อนอ่อนคดอ้อจ้านรวั ไอ้พระ
ทอง ของสองบุพราษ พระแสนสุกสวาทสองสาว

พระลอสู่ปราสาทเมืองสรอง ๑๕๕

สรวรค์ ไค่ซุ่นไค่ซ่มภิรมขวัญ บัญเพรงทากสรว
สมเอย พระเชยโถม พระโถมวรนุช สองนางเอย
แสนรักสาว สองสาวส่วยสุค เอ๊ะ ส่วยยอคนนุ้ย
หยุกลมบหยุกกรักรอ ฯ

๑๐ พระเพณ^๕ไท วอน^๖ไหวววยสลา พระถอ
สรวล พระแพงชวน ชน^๗ช^๘ ทียบพล^๙บอน ฯ

๒ ๑ พระเชษฐาวาง นางแนบแอบกำกร รุมพิท
สมร น้อ รุมพิทสมรเมาสวาท ไม่คลาคลอ โอ
อกไกรในพิภพ อกเฮ้ยไม่ลยพระลอแล้ว เลี้ยวสร้าน
ร่านจิตต์ เชยฉีกพระนอ้งแก้ว เป็นตายไม่แคล้ว
องค์เฮย โฉมฉ่องฟ้า ชื่นหล้าฤาาง สองสาวเฮย
ถึงบุญกิน บุญกินสิ้นฟ้า ไร่ ๕ ความรักสองวา ไฉน
รู้ชาส่วงเฮย ๗ (ขพาทยทำเพลงกล่อม)

ห้องลำลองน่านเล็ก ๆ ปักขัน สาวสุรางค์นางกำนัล
เฒ่าแก่ เห็นอาการรอมชอมฉุนแปร ท่างคอยแท้
เสือกสอกลกของ สงสัยใยไม่เส็กจ้อออก พึง

บอกแก่ประจวบอยู่ในห้อง คุทวีปรีศกทำนอง มีแต่
สองแม่เจ้าเข้าข้างใน สะกิดกันซบซิบกระหยิ่มตา
ลอบนินทาสืบสวนขวนกันใหญ่ คนหนึ่งเห็นเนอเตน
ทลุ่มใจ โยษกันไปพาวพาวจนชั่ววาทัง ๗ ๖ คำ
เรวรา

(เฒ่าแก่กำนันลอบมองซอก ๆ ที่เห็นก็โยษกันไป
ต่อ ๆ จนชั่ววาทังถึงพระเจ้ากรุงสรองเสด็จมา)
ร้องล่ำลาวพุดา ๑ เมื่อนั้น ท้าวพิชัยพิศณุกร
ร้อนคั่ง พอทราบข่าวพระลอเข้ามาในวัง บังอาจทำ
ลำพองหังการ กริ้วโกรธพิโรธคังไฟฟ้า เสด็จมา
มองคุดย่นอกม่าน เห็นพระลอคลอสองนงควาญ
งามปานนารายณ์ทลายเคือง ชะรอยบุญเขาสร้างแต่
ปางบรรพ์ เทพสรรค์เกษมสวัสดิ์คุดย่นอง เป็น
เกียรติยศปรากฏเฉลิมเมือง งามประเทืองถุกอารมณ์
สมปอง พระทรงพระปรัดทวนัก ส้มคักคักกลุ่กลุ่หงส์
วงศ์เมืองสรอง ฤทธิปราโมทย์ไปรคคพระคุดครอง

พระลอสู่ปราสาทเมืองสรวง ๑๔๗

เลยยมิของเยี่ยมแก่งลำแกงองค์ ๗ ๘ คำ เจริญ
ท้าวพิชัย เมื่อแรกพอรู้ข่าวก็โกรธโกรธ เพราะ
เธอเป็นศัตรู ทายว่าจะมาสู่ลูก มิรู้ว่ารักลูก
เท่าเราสรวท ก็จะเป็นสัณพินมิทรราชไมตรี ที่จริง
ก็น่ารับขวัญ กวดยสมถนชูลงวราศ นึกนึกก็น่ายินดี
หะหะ มากกว่าน่าโกรธ

ร้องลาล่องน่านเล็ก ๑ เมื่อนั้น สองบุตรศรีเมือง
เรืองระหง ชายเนตรเห็นส่มเก็จบิตรงค์ โฉมย
ดววยอญชลี ๗ ๒ คำ

ร้องลาลาวแพนน้อย ๑ เมื่อนั้น พระลอเลิศฟ้ารุ่ง
วาคี กะซิบถามพระน้องสองบุตร แจ้งว่าจอมขวัญ
ก็บังคม ขอพระราชทานโทษไปรทเกล้า ทักกล้าเข้า
เคียงคู่สัสม เพราะฤทธานแสนเสน่ห็นองอ่องฮารมณ
ทั้งอุกมราไชศวรรย์มา ขอฝากกายดววยชีวาคม์
แทยพระบาทงไปรทเกล้า สุกแท้แต่พระราชบิตุลา
จะทรงพระกรุณาปราณี ๗ ๖ คำ

ร้องล่ำล่อนานใหญ่ ๑ เมื่อนั้น เจ้าแผ่นดินบน
 สรวงกรุงศรี ชื่นชอบตวยสุนทรวาทิ ลุงไม่ถือโทษ
 ทิดพี่ เธอก็เป็นเจ้าแคว้นกรุงแมนสรวง ลุงไม่หวง
 กันน้องสองจอมขวัญ สมศักดิ์สมสกุลเสมอกัน
 สองเขตต์ชิดที่จะได้เป็นไมตรี ไฟฟ้าประชาชนจะพัน
 ทุกซ์ เกษมสุขปรองดองสองกรุงศรี คำชายไปมา
 สองธานี ทั้งสุพรรณบัฏแผ่นดินเดียวกัน ลุงจะให้
 ไทราหาฤกษ์เอก อภิเษกก่อนจึงไปโศกขรรค์ พระเอก
 ตามขัตติยาปริศนาครัน สรวลสันต์แล้วเสกจักรลี ฯ
 ๘ คำ เพลงเร็ว

ร้องล่ำสร้อยลาว ๑ บัคนั้น นางวันโรยพิไลย
 สาวศรี ทนแทนไม่เป็นสมประที รบตะลึงตะลันคณาน
 เข้ามา ฯ ๒ คำ เรร่า

นางวัน ทายละหล่อนเกิดความใหญ่ไม่เป็นตัว
 ละเรคราวนี้ เพียงหลังลายกลอกคั่นคอกไปอยู่คุก
 ก็เป็นบุญ ขอแต่อย่าให้ข้าชากายกลึงอยู่ที่หัวตะแคง

พระลอสู่ปราสาทเมืองสรอง ๑๔๕

แกงบุกคะทลัวเลย

นางโรย บอกว่าเถอะ คนมันอิฉาเวาหนะ
หล่อนหนะ เวาขยากริคิขัยควันไฟนิ ถึงกรรมมัน
ก็ทำทองโผ้อยู่เอง

ร้องล่ำสร้อยลาว ต่อ ๑ เห็นพระจอมขัตติยาแล้ว
ออกแผ่วๆ พล่าเผลออกกะเล่อกะล่า คลานเข้าไปชักใช้
พระธิดา หน้าตาซึกสะทกตกใจ ๒ ๒ คำ เกรา
สองนางพี่เลี้ยง ยังไม้มั่งเพชะ ร้ายฤกษ์
(สองพระนางกับพระลอทรงพระสรวล)

สองนางพี่เลี้ยง กุสิด้า เออๆ เผื่อค่อยมีใจ
แล้วละ เห็นพระทนต์เกล้าของเผื่อทรงพระสรวลออก
(สองพระนางกับทนต์เกล้าเวียงไทพง พี่เลี้ยงอ้ออ
ก็ออกก็ไผมาก)

ร้องล่ำล่องน่านเล็ก ๑ พอทราบเวียงเขืองคัสองพี่
เลี้ยง ก็ไผเพียงขันสรวรคังขันไหน ถวายพรพระ

๑๕๐ พระลอ ตอนท้าย

บุตรนักระไร รุกขกตสองตอนไท้ทั้งพระลอ ฯ ๒ คำ
เรไร

(ชักม่าน)

ฉากที่ ๔

(พระเจ้าย้ายท้าวพิชัยพิศณุกรให้ล้างพระลอ)

(ฉากในปราสาทท้าวพิชัย ฯ ท้าวละครท้าวพิชัย
ประทัບอยู่กับพระมเหสีบนพระวรอาสน์มีพระสนมกำนัล
เฝ้าพระบาท)

ร้องลำลาวกะแซ ๑ เมื่อนั้น ท้าวพิชัยพิศณุกร
เกษมศรี ชื่นชมสมถวิลยินดี เล่าความตามที่เป็นมา
ให้โฉมพระนางการวดี มเหสีทราสันถึงชา กะการ
ระอภิเษกพระธิดา ทริทริกปรึกษากันสำราญ ฯ
๔ คำ เรไร (เล่าความตามเป็นมาให้พระมเหสีฟัง)

ร้องลำลาวแพนน้อย ๑ เมื่อนั้น พระนางการวดี
บอกสงสาร เห็นชอชอชพระราชาโองการ พระศิก

พระเจ้าย้ายท้าวพิชัยฯ ให้ล้างพระดอ ๑๕๑

อ่านทั้งนี้คนใด ลูกเราก็เป็นสาววิสุทธิชาติ พระลอราช
ก็เป็นผู้ยอมอาณัติกร เมื่อมีคู่สมภพรัก สมศักดิ์
เช่นนี้สุดใจ ๗ ๔ คำ เรเรา

(เห็นชอบตามพระคำวิ พระสนมกำนัล ก็พลอย
กระซิบกระซาบชอชอไปตามกัน พระเจ้าย้ายท้าว
ใจออก)

ร้องลำเซมรอมตูก ๑ เมื่อนั้น พระนางเจ้า
ย่าโกรธาใหญ่ พอแจ้งชื่อเรื่องพระลอหนีไป ลอย
มาในวังสมพระเพณแพง ก็เกิดเกลือกคลั่งคลั่ง
อาฆาต พยาบาทบ่นเพ้อกระแหย่กระแหย่ แล่นถลัน
หันลมมโหระทึก พระพิศตรึงแกงก่าตาชั้น เรียบ
สาวใช้ให้ประคองสองพาหา รัยมาคุมคั้งทะลึงถลัน
หอยเขี้ยวมากระทั้งขลุ่ยกลองสุวรรณ ยังมีทนต์ประทัย
แท่นก็แปร้นพ้อ ๗ ๖ คำ (หอย)

ร้องลำลาวพวน ๑ ไฉนหนีไปไกลจนทลวงน
ปล่อยไพร่ชั่วช้ามาพระพ่อ ชั่วคนลูกคนเราเสียพอ

๑๕๒ พระลอ ตอนท้าย

เอาปราสาทเป็นหอทรงกลด มั่นค้ำครองรายเอาตายแน่น
จงให้แลให้ฆ่าอย่าช้าหนัก ต้องแก้แค้นแทนบิดา
สวามิภักดิ์ จึ่งจกสมควรมันลวนลาม ๗ ๕ คำ
เรไร (คลังโทโยยงต่าง ๆ)

ร้องล่ำลวนแพนน้อย ๑ เมื่อนั้น ท้าวพิชัยฟังระทึก
ก็ตรัสห้าม เป็นผู้ใหญ่ไม่ควรจะร่วม ทำสิ่งใดให้
งามจึงจะดี ถึงศัตรูแม่นทัสมาไทย ควรหายโกรธ
ปรองคองสองกรงศรี ให้เย็นใจไพร่ฟ้าประชาชี จึ่ง
จะมีคนชมสมศักดิ์เรา ไซ้เวรก็บ่รังษชอยทวยคอบ
เวร เห็นผิดเกิดขบขันก็คึกเขลาเขลา ควรสงบ
จะไปรบลูกไม่เอา พระแม่เจ้าก่อย่าปหายกายนัก
ลูกจะอภิเษกสองธิดา กับพระลอราชาให้สมศักดิ์
ควรปราณประนอมพรมพรัก จึ่งจกสมประสงค์เช่น
มงคล ๗ ๘ คำ เรไร (ตามบทพระเจ้าย่าก
เถียงเพ้อ ๆ)

ร้องล่ำเขมรคางเหลือง ๑ เมื่อนั้น พระย้าเชอป่า

พระเจ้าย่าแต่งพล

๑๕๓

เขือเพื่อย่น ไม่เขือเพือเซอคำทำงาน สาสะวนค้อน
ควักกะธักกะโฮ หั้นไปทางนางการวากี ทำที่หั้นหั้น
หมันไส้ เห็นไม่รับสนับสนุนวุ่นพระทัย ชีคชัคสะบัก
ไปคำหนักทอง ๗ ๔ คำ เพลงเร็ว

(หั้นไปทูลยุครันท้าวพิชัยไม่อ้อออ เหลียวไป
พระยักกับนางการวากีไม่เล่นควย ก็โกรธสะบักพัทตร์
ก็อัน รำเพลงเร็วพลางทอย และฉุนและ เลยเข้าโรง)
(ชักม่าน)

ฉากที่ ๕ (พระเจ้าย่าแต่งพล)

(ฉากรูปในคำหนักพระเจ้าย่า ทวีละครมีพระเจ้า
ย่าประทับบนเตียงทอง นางข้าหลวงสอดพลอเฝ้าปฏิบัติ)
ร้องลำล่องน่านใหญ่ ๑ เมื่อนั้น พระเจ้าย่าย่าแขย
แทยเย็นไช้ แค้นชุ่นงุ่นง่านทะยานใจ ท้วยทูลท้าว
พิชัยไม่เขือช่วย ปล่อยให้อ้ายพระลอทรลักษณ์ มา
ฟังพักหมิ่นเล่นไม่เห็นควย ลูกศักรู้มาฆ่าพ่อม้วย

ยั้งงววยยกติกากุณาชาย โอ้กรรมๆจะทำในหนอ
 ึ่งจะผลาญพระลอให้ฉิบหาย กูแก่เฒ่าทรพลงแวง
 ภาย สุกทำร้ายฆ่าตัดควยผมอ ฤทธิหมกมุ่นฉุนและ
 มทะเล เอาแต่สาวไซ้มิได้หือ ทั้งทำซ่อนซ่อนตะกาย
 ้วยถึงลือ เกือกกอกคอกบักขบไป ๗ ๘ คำ เรร่า

(อารามพระพนเป็นโคลนก็เอาแต่ฉุนใหญ่ฉุนน้อย
 เกยทรงพระโกลนข้าหลวงพาดนางบ้านนอกมาเคียวไป
 ก็นเมืองถวายเป็นศรีด้วยสองสามคำ ก็พาลกรว
 ไล่ลงพระอาชญา คนพาเจ้าถวายเป็นขอเคียวภาษ
 ทรงออ้อพอชอก เงินก็กรวอีก กุกกิก และจีละเอา
 ส่ามิไ้ ลงพระอาชญาเข้าไทจนหมดพระกำลัง ก็ทรง
 พระกันแสงโฮโฮ)

ร้องล่ำร้อยลาว ๑ สันกำลังเซซังสู่ไสยา พระ
 เจ้าสาธอนอนนอนร้องไห้ แค้นคั่งคั่งคลุ้มคลุ้ม
 พระทัย ร่ำพิไรราชย์พรพณา ๗ ๒ คำ โอค

ร้องล่ำลาวครวญ รับมะโหร ๑ โอ้พระยาพิมพิสา

พระเจ้าย่าแต่งพล ๑๕๕

กระราช พระทองชากคอกข้างล่างฆ่า ก้วยเจ้าพ่อ
ฮ้ายพระลอราชา ยกทัพมาข่มเหงไม่เกรงใจ น้อย
จิตทำวพิศณกร ก็ใจอ่อนน้อมคุณพระพ่อไ้ จะยก
เพื่อนแพ่งน้องสองคนยี้ กลยอภินิเภาให้ฮ้ายศัตรู ไม่
แก้แค้นแทนพ่อทรยศ ข้างชายตายหมกสนอกส
จะทำฉนโคกหินออกกู บันธุ์ สะอนโอ้โคก ๗ โอก
รื่องลำเขมรโพธิสัตว์ ๑ คิกเอ๋ยคิกไ้ พระย่าไท้
องค์ฮั้วรือฮั้ว เรือกสาวใช้ใช้ฮั้วทวด สับปลขปค
คกเคียว ึ่งไปตามชนพลคนเก่า ให้เข้ามาสู่
ประเคียว แม่นบิกเคียวเคียวเข็ญให้เป็นเกลียว รียบ
เหนียวควมาอย่าช้าพลัน ๗ ๔ คำ เกรง

(สอนข้าหลวงให้ล่อหลวง นางข้าหลวงก็กลบ
ตะแคงรับอาสาแข็ง)

รื่องลำเขมรอกโครง ๑ บัคนั้น นางข้าหลวงทอ
ແຫລແຕ່กัน ถวายบังคมลาตาเป็นมัน แว่ถลันรีบออก
ไปนอกวัง ๗ ๒ คำ ชิบ

(ทางในพระเจ้ายาพนกตรัสกับข้าหลวง जनนาง
ข้าหลวงพาชนพลนอกราชการเข้ามาเฝ้า)

ร้องล้าล่อนานเล็ก ๑ เมื่อนั้น พระเจ้ายาตาเหลือ
เพื่อคลั่ง กวักหัตถ์ตรัสตะโกนคังๆ ให้เสนามานั่ง
ข้างเคียงทอง ทำมยุบมิกระซิบกระซาบไม่จาบจ้วง
ว่าชนพลวงศ์แก่นแสนชั้นซ้อง กวักลูกสาวท้าวเธอ
เพื่อล้าพอง คบคัศรผู้หองพระปรางค์ใน คือ พระลอ
เจ้าแควนเมืองแมนสรวง มนกลาล่วงลอยทะเลถึงมาถึง
ไต้ ครันท้าวระโกรรชซึ่งทำอภัย ก็เกรงภัยรยพ่งย่ง
ทั้งเมือง จึงวานภูมู่แม่มาแก้กล เรือกชนพลเข้าเฝ้า
มาแล้วเรื่อง จะให้ช่วยทอแทนแก้แค้นเคือง อย่า
ให้ชอลอเลื่องถึงโองการ อย่างอนใจในคำวนั้น
รับเรือกเรือกพลคนท้าวหาญ รับพระลอทรรชนคน
พล เอาท้าวผดุงชีวันให้บรรลย์ ๒ ๑๐ คำ เจริญ
(กำลังทนต์ข้าหลวงตะบันทมมากมาถวาย หรือเอา
พานทมมากมาทักให้ชนพล ก็ตรัสได้ก้วยเป็นความด้อย
ทนต์พาวๆวนไปเวียนมาอย่างยายแก่)

พระเจ้าย่าแต่งพล

๑๕๗

ร้องลาลวสองแถ้ง ๑ บัคนั้น ขุนพลคนชำนาญ
การใหญ่ ฟังพระเจ้าย่าบัญชาใช้ ครั้นจะไม่ยำเียง
ก็เกรงกลัว อังราชโองการพระผ่านเกล้า สังเกต
เค้าเงอนก็สมการมทว เป็นราไชบายลักรู้สึกตัว
มิควรมิวสกาพระว่าพระวัง ขึงพระยาทำท่ามสาวาท
ชู้ทวาทกรากเกรียวเสียงเขี้ยวฝง อย่าทำขึงชิงอันคน
ทรง หรือจะไม่เชื่อฟังกับออกมา จนนิตค้ำจ่าวาย
ยังคมคัล ปากสันขันธ์บิอาสา คณาคล้อยดอยหลัง
ออกมา พระเจ้าย่ายืนคั่นกระไร ๗ ๘ คำ เกรง
(พระเจ้าย่าเห็นได้ทำกัซลำทักขุนพลถนารับแข็งแรง
กลับไป ทางนักกัพระทัย พระพนคิเพื่อเห็นแต่ทาง
ลำเร้วะขึงไป)

(บัคนำน)

ฉากที่ ๖ (พิฆาตพระลอ)

(ฉากรูปในพระตำหนักพระเพื่อนพระแพง ทั่ว
ละครมีพระลอกับสองพระนางประทัยพระแท่น)

๑๕๘ พระลอ ตอนท้าย

~~~~~  
ร้องลาลาวสมเด็จพระรับมะโหรี ๑ เมื่อนั้น พระลอ  
เลิกละบายไพรจักร (ชื่อคอกกอกโคกพระลอถือโลกของ  
เพื่อนเฮย) เนาในมนเทียรทองกัณธรัก สู้พักตร์  
แพ่งเพื่อนเหมือนชีวี (พุ่มพวงปฐุ พระเพื่อนแพ่งโฉม  
ทรูของสุนเฮย) ภิรมรื่นชื่นชมบรมสุข นฤทุกข์  
ปรีเปรมเกษมศวี (ชื่อพทชชาติ สามกษัตริย์สุด  
สวาทของเพื่อนเฮย) หยอกเย้าเคล้ากลอซอซ จิน  
ราตรีเที่ยงคืนช่นฤทัย (ชื่อประยงชิต พระชนชีวี  
ของเพื่อนเฮย) ๒ ๔ คำ กล่อม

~~~~~  
ร้องลาล่องน่านเล็ก รับมะโหรี ๑ พระแว่วสุรสำเนียง
เสียงโห่ร้อง ถักก้องสนั่นหวั่นไหว เหมือนผไท
เหล่าพหลพลไกร เปรียบไปรอบราชมนเทียรคำ
สามกษัตริย์ไม่ประวัติกะแวงเหต ะอาเพศคุณมา
เพลาคำ ยิ่งเอียงกรรณฟังให้แม่นยำ ยิ่งกระหน่ำ
กัมปนาทประหลาดนัก ๒ ๔ คำ เจรฯ
~~~~~
พระลอ พระเพื่อนไถ่ยืนอะไรบั้งไหม ยังไ้

พี่แว่ว ๆ เหมือนเสียงใครไทร้อง ครันยังฟัง ๆ ไป
กลายเป็นกองศพเท่าทหารไปก็เห็นได้

พระเพื่อน เพคะ หุหม่อมฉันก็แว่วไปเช่นนั้น
เหมือนกันนั้นและ พวกสาวใช้กำนันนางเขาเห็นจะ
เล่นอะไรกันสนุกสนานหรือกระไรนั้นและ

พระแพง เล่นอะไรกันเกือนมิก พระพิถ พวก
ทหารอาสาของนอกเขาซ้อมรบกันที่สนามชัย และว่า
ไม่ถูก

พระลอ เออ พระแพงซิริสชอบกล แต่จะ
เป็นอะไรหรืออะไรที่ช่างมันประไรหนา มันไม่เกี่ยว
ของอะไรกันกระเผลอ พี่ขอชนไก่กับดวงชีวิตของพี่สอง
องค์เท่านั้นแล้ว ก็ไม่ต้องอยากรู้ว่าหะได้ยินเสียงอะไร

พระเพื่อน พระน้องจะกราบทูลตอบว่ากระไร
เล่า

พระแพง ก็พระพิละเพชะ

พระลอ พดอแทนพระน้องทั้งสองพระองค์ได้

๑๖๐ พระลอ ตอนท้าย

แหล่ล่า คอขว่าริงเพคะ ถูกไหม

พระเพื่อน พระลอรบสังแล้วนิเพคะ ไม่ริง
ไม่ถูกมีข้างหรือ

พระแพง เปล่งจากพระโอรสพระลอแล้ว ถึง
อย่างไร ๆ ก็ชื่นใจชนะพระพี่

ร้องลำสร้อยลาว ๑ เหลือบเห็นนายแก้วนายขวัญ
ทะลึ่งถลันถนลานอาการหนัก ไม่ส่งเสียงแอมโให้
ทริสทก คลานกึกกักมาทลนคคิ ว่าคนมีทหา
อาสา กรูกันมาลอมรอบมนเทียรน ชะรอยกคคิ
ท้าวเจ้าบุรี ยกโยคมีคคามาทำร้าย ๒ ๕ คำ เรเรา

พระลอ พลทหารมากอยู่หรือพี่

นายแก้ว เพคะขอโขอยู่

นายขวัญ เห็นจะกว่าทกรอยเจ้าหรือ

ร้องลำหาชัย ๑ พระเฮยพระชัศคิยะประเสริฐ
เรื่องลอกกิลกเลศเคิกฉาย ฟังข่าวท้าวขมพราย
มิกลัวทนายของอาณการฤทธิ จามสง่ากังพญา

ราชสีห์ ฤๅครวศาตราชชาญาสิทธิ แผ่นผงากมาก
กำจักขำจามิตร เลิกคิกระยอทอผองภัย ๖ ๔ คำ

ร้องลำลาวแพนน้อย ๑ บัคนั้น นายแก้วนายขวัญ
ไม่ทวนไหว ชันอาสาเจ้าหล้าไปทันใด ขอตายก่อน
ภูในขมิ้นอาหาร ๖ ๒ คำ

ร้องลำลาวเล็ก ๑ เมื่อนั้น พระเพื่อนไท้แพงทอง
สองอัปสร เขื่อนยมพรมพักตร์ขงอร ชลักรกรวย
บาทสวามิศ พระกระโยมโถมลพยน้อง ออย่าทมน
หมองประทวนพรนาคค แม่นพยายงเป็นคงเห็นฤทธิ
มิยล่อยให้ทวงชีวิตอันตราบ (นาง) สองเผือกเชื้อ
ชัตติยะชาติ ใบชลากษพรันขวัญหาย เกิกเป็นคว
แล้วจะกลวอะไรตาย มียอมชายอนรุเป็นคู่ครอง
ตายร้ายตายคักก็ทหน เมื่อไรถึงจะไคพยประสพชอง
ยามเป็นเห็นพระพี่อย่าทมน้อง ขอสนองวรบาทไม่
กลากแคลน มีขอให้ข้าไท่คุดมั้น ถอยถันทำทาย
ทะอาบแสน สันอาสาพ่อแม่และกำวแกน แม่นพระ

๑๖๒ พระลอ ตอนท้าย

เมื่อเมืองแมนนิคาลัย เพื่อขอยกขามเขของบาท ไก่
ชั้นชมสวาทในชาติใหม่ ทูลพลางสองพระนางเปลื้อง
สะไบ สะพักไหมอ่อนพันกระคัดกรง (รว) วังผวา
กว่าไค้พระแสงภาพ เปลือยปลายเริงฤทธิพิศวง พื่อน
ทวงงามฤชามคชยณรงค อยู่เคียงองค์จอมถวัลย์
พระภรรคา ฯ ๑๔ คำ

เรื่องลาล่องน่านเล็ก ๑ ยักนั้น นางโรยนางรันทน
ตามหา กรวยบาทล้ามราชชัตติยา ทูลอาสาสมจิตต์
คึกเห็นงาม พระสัพพาเผื่อเป็นข้าผู้ใดเล่า ไกรเขา
ย่ำแยงเกรงขาม สันเจ้าแล้วชานอยคอยตายตาม
เป็นข้าสามบุญเรือนอยู่เมืองฟ้า สองนางต่างแปรเป็น
ชาย ห่มเสอภาพกรายเงง่า ฝ่ายชายนายขวัญ
กับภรรยา ฝ่ายชวานางรันทนกับสาม ฯ ๑๖ คำ (กลอง
แซกรำภาพพ่อน)

เรื่องลาลวเจ้าชู รับมะโหรี ๑ นามหัตถ์วรย์จอมราช
พระบาทเสด็จอยู่กลาง สองพระนางแนบสองข้าง

เจ้าช้างรูปสองศรี สองกษัตริย์รูปท้าว สองนายนำ
รูปสองนาง กอกลั่นพลางชมเชย มินานเลยเขาไต่
เร้า เข้าพิงทวารปราสาท สามชัคคิยราชสีห์ออก
ขึ้น นางไวยรัตน์พิมาต นายแก้วฟาคภาพพื้น
นายขวัญแทงสุกทาว นาวผองพลพายหนี เขาก็
กนขยอชนคลุก ท้าวกรรกรโรมพื้น ตายทักกันกลา
กลาค หัวซาคตกเป็นกลุ่ม เขาเร่งท่มหินผา กา
กันมาออกเยื้อง ไม่ไล่กระทั่งล้มทะลาย ส่วนสอง
นายพระพลียง รำรอนรบอยู่เพียง ผิดช้างเมามัน
แลนา ๖ เชือก รบขึ้นลอบ

องค์ลาวเซ่ง ๑ หินเข้ากรรกรบ หลบหลีกบน
ยให้ตก หลบหลีกทอด ยให้ตอง คอยจ้องจะฟันจะ
แทง คอยทมิทแมงจะเอาชีวิต มิได้คิดแหงศักร
มิได้รู้ย่นสยอง เขาก็เร่งชะช้องบนเยื้อง ชะช้อง
พุ่งหลกเย้าย ช้างซ้ายเร่งมาหนา ช้างขวาเร่งมา
มาก เข้าทุกปลากทุกโรม สองนายโถมพื้นแน่น

๑๖๔ พระลอ ตอนท้าย

ชาเขนท้าวท้าวชา เขากเริงกนสาคยนกระหน่ำ ทำ
นายแก้วทลายทั้ง กรังนายขวัญทลายนัก ยังชัคชัค
ไข่มุขรำน โหมรู้สูก้ามขแมร์ ภัยขอม ยันนา ข
เชือก (ฆ่าศัตรู)

ร้องลาลาวครวญ ๑ เลียงบนบงตึงคอกอกนายแก้ว
ถลาแล้วลุดเล็ดออกกระเือกกน เป็รียงคิกกนถุก
นายขวัญกระคอนกิน สองขุนสันชีวาคมฆ่าใจ ข
๒ คำ โอค

ร้องลาลาวครวญ ๑ นางวรกรบพันถันแทง
นางโรยแกว่งทาวว่าเงื่อง่าได้ เขาไม่รู้วาทญิงมา
ชิงชัย ปล่อยบนไฟถันลุดถุกสองนาง ข ๒ คำ
เชือกโอค (นางรบอย่างขำเลิอก)

ร้องลาลาวครวญ ๑ วังมาที่ฝัฟวทอคทัวทัก ชัก
ทัญทัญเลิอกปรีทรวงลี้ช้าง กระพอกโลทคอกครอก
ครอกคราง สักครันางแก้วกันสันชีวา ข โอค

ร้องลาลาวเด็ก ๑ เมื่อนั้น พระลอเลอสรทรวรษา

เห็นพลเสียงทงส์สนชวา ผ่านฟ้าชนชมนิยมนัก น่ารัก
 เขาไหนเราละเหมือนบ้าง เขาตายอย่างชายชเชนิค
 สิริศักดิ์ สองพระอวรสรวลยมพรมพระพักตร์ สมอง
 พระผัวรักไปกังใจ เขาสิมิกล้วยพิณาค ฤาเพื่อ
 ชักตียชาคิระแพไฟร ภายหรือเป็นไม้เห็นประหลาดโค
 ขอกอกบาทภวไนยไม้ไถลแล้ว ภายเมื่อโคระโคคาย
 กงน หวงชวไยหนะทลกระหม่อมแก้ว มาชนชม
 สมสวาทอฆ่ากลาตแล้ว นองกล่าแล้วใจเพื่อเหลือ
 สยาย พระฟังสองน้องท้าวอะคร้าวทว ยมยัวเข้า
 หยอกโฉมฉาย ปลื้มฤกมีไค้จะกลวทาย ร่ำร่าย
 แสงขรรค์กระชั้นชิด สามกษัตริย์แลลวกล่าสามารถ
 องอาเภสาประกาศิต สวากอองค์พระกัทรังพระ
 รุมพิท อวทอมิทรหม่อมทลึงมิงค ๓ ๑๒ คำ เชก
 ลาวพวน ๑ ไล่ฟอนพันผันแทง แวงวักคักทัวฆ่า
 คุมที่มาทั้งสาม งามเงอนพญาราชสีห์ ฤกระวีรวราช
 องอา เือบอำนาจมียน ยมแย้มทยนบมียอ ทรัส

จ้อถ้อเล่นพลาญ กางกรร่อนรำรบ รินรมย์พิภพ
 ลำทัย เขากัดขี้กันเขี้ยวบรอบ คายหมอยเหมือน
 แมลงเม่า บินโผเข้าหาไฟ เขาอยู่ไกลลมมิกลา
 สรวาทโรยสามกษัตริย์ จักเอาภาพักษ์ของพระกาย
 เขารคมทลายเหลือบง จิงบนทองพระลอราช สอง
 สุนาญมพิพจน์ หันเอาของค้อกรับบน ยืนประคอง
 องค์พระจอมราช เขาก้เร่งสาหัสสรพิษ ทึกถาม
 กษัตริย์สระพริ้ง พระโลหิตกลั่นนองลง สามอรองค์
 อิงกัน ผันพระพักตร์ต่อศัตรู พิศุคคุณนิมิต นำ
 สยงจิตที่สยวใจเย็น พระองค์พระลอธสน์อยู่ทะทั่วๆ
 พระองค์พระนังสาวรสะก้องอยู่ระวิๆ น้ากถวน่า
 สังเวช พระนัยเนตรชกหลับ หทัยพระอรโอรย์แสดม
 เสมือนหนึ่งจะแย้มสรวลลั่นกึก สันพระชิวทพร้อมกัน
 ยืนอยู่ฉันทมิ้วย เผยพระยศปรากฏด้วย ท่านแกตัว
 กลางณรงศ์ ขวั้น ๒ โศก เชิด

(พวกทหารเข้ามากุ เห็นสามกษัตริย์ยืนฟังกันอยู่

ตกใจกลัวมือโคกทันที ต่อรู้ว่าพระลอซัดพิศมัยแล้ว
จึงเข้ามาดู ครั้นเห็นสองพระราชธิดาสันพระชนม์ชีพ
ก็วยก็ตกใจ พากันรีบหนีไป ท้าวพิชัยพิศมัยกับ
เสนาสนทอออก)

ร้องล่ำล่อน่านใหญ่ ๑ เมื่อนั้น ท้าวพิชัยรอน
พระทัยกังไผ่ เห็นสองพระลูกหญิงอิงอินทรย์ พระลอ
โลหิตปรุโทรมองค้ำ ยืนอยู่มีรู้อาสน์บุญ ทรงธรรม
อันองค์ถึงตลง ตรัสเรียกพระเชษฐาวันพระวง
ไฉนทรงแน่นิ่งพิงกัน ฯ ๕ คำ เกรง

ร้องต่อ ๑ พระพินิจพิศมัยครุ่นนึก จึงรู้ว่าลูก
รักและเชษฐาบุญ ถูกขบขันตายวายชีวัน พระทำฉนั้น
ยมิโกรธเอาโทษกร ตรัสให้ชนกเลวรากซากผี
คนที่ตายออกไปนอกก่อน เชิญพระศพเชยประคอง
สองบึงอร พักไว้บนบรรจถรณ์แทนสุวรรณ ฯ ๕ คำ
เกรง

ยกศพ (ปักม่านพอรักแล้วใช้ค้ำใหม่)

๑๖๘ พระลอ ตอนท้าย

ร้องลำสรว้อยลาว ๑ พระแสงคำรัสสั่งเสนา ไกร
อาสาฆ่าขบถอาสัญญ์ มีความชอบจะทอขวางวัล หั
หน้านั้นยังจะเพิ่มเติมข้านาญ ๒ คำ เจริญ
(สั่งกระทยลตอกเป็นกลเม็ด)

ร้องลำเชมรไล้ควาย ๑ บัคนั้น พลชลาทชาติ
เซลาเหล่าทหาร ถ้วนทั้งหังอกพวงนอกราชการ
ทันทะยานลาภยดาพาพอง ๒ คำ เจริญ
(ต่างคนต่างประมุขกันจนเกินจริงว่าตัวไค้ทำ)

ร้องลำลาวแพนน้อย ๑ เมื่อนั้น ท้าวพิชัยกร
กรวาทวาทก้อง ให้ผู้มัวมัวห้อยทอดออกเป็นกอง ๑
ขานขื่อซอทองทุกคนไป พวกไพร่นั้นให้ตัดหัว แต่
ตัวผู้ร่ายนายใหญ่ ให้ลงโทษทวะกึ่งสให้ถึงใจ ตาม
ในราชกำหนดขบถเมือง ๒ คำ เจริญ

(ทหารต่างกลับแก้ตัวชักกันยุ่ง)

ร้องลำเชมรอมตุก ๑ บัคนั้น ทหารวเลือกอาสา
หน้าเหลือง เพื่อดูมาตักมุดออกไปนอกเมือง ขวาม

୧୬୫

เครื่องรับพินาศชวา ๒ ๒ คำ เชิด โอค

ห้องลาล่องน่านเล็ก ๑ เมื่อนั้น ท้าวพิชัยไม่คลาย
โทษา ทนต์ให้ตำรวจสนมเสนา ไปกุมองค์เจ้าอย่า
มาขัง ณ ๒ คำ เจริญ

(ตำรวจถวายบังคมเข้าไป พาเจ้าย่าออกมา
เฝ้า)

ร้องลำเขมรทางเลื่อง ๑ เมื่อนั้น พระนางย่า
โคกาคหน้าเหมือนผี ออวนองอนงอชอชว แก้ว
ตามมีทุกสิ่งอัน ข ๒ คำ เกรง

ร้องล่ำสึงขารเคล้าซอฮู้   ๑   โอ้พ่อเจ้าประคุณขุน
 หลวง   อย่าจาบจ้วงถึงแม่อาลัยบุญ   เสียแรง
 อุประถัมภองค์ทรงธรรม   แท่นพระมารดาพิราลัย
 อันความผิดคิดร้ายภายใน   แก่แคนแทนสามัคคีชัย
 หวังกับพ่อจ้าวของท้าวไท   เพราะน้อยใจถูกกลลกลักทร
 นึกว่าปล่อยลูกนกลูกแก   เวระนาคนแก่อย่าแลดู
 ขอเซ็กงานวนตายไม่สัว   ะบวชชิงเจ้าอยู่ยักว

๑๗๐ พระลอ ตอนท้าย

ฉ้อฉลพลงนางฆ่าชราโรค สะอื้นโฮกสะท้อนสะทก
ตกประหม่า กรายปลกยกมือวันทา กลัวฆ่า
กลัวตายกระกายอิง ฯ ๘ คำ โศก

ร้องลำสรว้อยลาว ๑ เมื่อนั้น ท้าวพิษยกริ้วหนัก
พระพักตร์ขึง ยายจันทาลไม่สงสารหน้ามิ่ง ชั่ว
ชาติลี้ภัยสามานย์ ตรัสสั่งราชมนตรีตัวกล้า ให้กุมตัว
เจ้าข้าใจหาญ ไปเล่นนอกเกลือกหาสมสาธาร ทาร
กรรมให้นานจึงฆ่าฟัน ฯ ๔ คำ เกรงสง

ร้องลำเชมรกล่อมลูก ๑ ในคืนนี้ ราชมนตรีตัวค้ำ
ขมิ้น ผูกขวาย่าอูยาทวงราชทัณฑ์ ตามพระบัญชา
สั่งทุกประการ ฯ ๒ คำ เชิด โศก

(เจ้าข้าฉ้อฉลวอนร้องไว้ๆ จนเขาลากเข้าโรง)

ร้องลำลาวเพนน้อย ๑ เมื่อนั้น พระทูลเกล้า
เมืองสรองมหาศาล สรว่มกอดสองลูกให้ทวยปวณ
ภูบาลโคกอาวูร ฯ ๒ คำ โศก

ร้องลำลาวครวญ ๑ โอแม่เพื่อนเพรทองของพ่อ

เอ๋ย มีควรวลยชัพนอย ๆ มาพลอยสูญ เจ้างามแพรว
เป็นแก้วของตระกูล ถึงยามพเนทชู่เท่าใดเมื่อไต้ยล
ทุกซีกทวยสยายคล้ายเหมือนน้ำทิพย์ แทนลิลลอยกว้าง
หายกลางทน พ้อเคลิมคลั่งคังคัยแสนอัยน เหลือ
จะทนทวยผ่นสะอื้นชัก ๗ ๕ คำ โอค

ร้องลาลวเล็ก ๑ เมื่อนั้น สมเด็จพระราชกุมาร
ทรงผละทวยช่าวพระลูกรัก นลัดกษณพ์างเพิง
จะบรรลัญ สนมสองประครองชวระทวยทวย พระชล
เนตรแฉวถึงทลิ่งไหล พงแลเห็นผ่นองสองคนย อ่อน
ไต้ท่มทรวงโคก ๗ ๕ คำ โอค

เกริ่นโศก ๑ พระนางทอของคคอก ผกกถึง
เกลือกไปมา แม่มาทาแก้วแม่ เคียคไคแก่แม่รา
เจ้ามิเรจาก้วยแม่ เจ้ามิแต่งแ่งให้แม่ชม เจ้ามิวิ
ผมิให้แม่เชย เจ้ามิเงยพิกตร์ให้แม่จูบ เจ้ามิจูบน้ำ
กอกไม้ได้พระอรองค์ เจ้ามิทรงกระแจะจันทร์ชะเค
เจ้ามิเสวยสรวพระสะโภชนา สองเจ้าวรลิสู้ฟ้า ละแม่

๑๗๒ พระลอ ตอนท้าย

ไว้เป็นกำพร้าว แม่เอ๋ย ปราณี แม่ว่า ๗ ๔ คำ โอค

๑ คณามาศย์พระญาติโอ้ ถึงอุทกม ไทยแฮ
สรบล้ำสาวสนมทรุค ทำวให้
ก้านัดโคกคัลยัสก ถึงไพร่ เมืองนา
คนหนึ่งฤาอกไค เกลือกกลังกลางคิน

๑ เสี่ยงให้ทกรายภูวให้ ทกเรือน
อกแผ่นคินคเหมือน จักขว่า
ขเห็นตะวันเคื่อน กาวมิก มัวนา
แลแห่งไคเห็นน้ำ ทโยมน้ำคาคน

ร้องนางโหย เกล้านพาทยทำเพลงกลองโยน ตันบท
ท้าวพิชัย ๑ ไคฝกใจสองเจ้า ควรเคียดฤาจึงเท้า
แซกฟ้าทั้งสอง แม่เอ๋ย

มเหสี ๒ ทมองใจไคจึงฝ้าย สองอย่าคิกยีนร้าย

แก้แม่ร้างหว แม่เอ๋ย

มเหสี ๓ ทรงปรักคัทหน้า แด่งแ่งส่วยส้องฝ้า
อย่างเยอมาทา แม่ว่า

พินาตพระลอ

๑๗๓

มเทส ๔ สองมาเรียงคอกไม้ ถวายอุปเทียบนทอง
ไหว้ พระบาทสร้อย สรรพเพชญ์ ทิ้งรา

มเทส ๕ แล้วเสกมาทนต์เจ้า เจ้าแม่มาเสวย
ข้าว แก่แม่รำ สดใจ ทิ้งรา แม่เฮย

มเทส ๖ แม่เตือนฉันใดเจ้าก็บิพร้อง แม่ต้อง
ฉันใดเจ้าก็มิทิ้ง แม่องค์จึงกันอยู่
กะคาง ลอบพิศรเจ้าข้าง ห้ามบให้
สองขาน แม่ฤา

ก้านถ ๗ ปรีชาไวแค้นแท้ ใจแก่นักยศกรียักกล้าแล
จึงตั้ง ใจตรง พระเฮย

ก้านถ ๘ ขามตายงามเลิศแล รู้ว่าใจเจ้าแท้
บให้ ไครขุน พระเฮย

ก้านถ ๙ ทั้งสองชนพลึง พระระ พระโรยเพียง
เทพไล่ ไชยยาน ท่านเฮย

ก้านถ ๑๐ ใจหาญตายก่อนเจ้า เป็นเพื่อนตาย
คลั่งเคล้า คุโอ้ รักใจ ยารนี้

๑๗๔ พระลอ ตอนท้าย

ถูกคู่รักพร้อมกัน โอ้พระเพิ่นแพงทอง สอง
พระยพรวาฬ ของข้าพระบาทนี้เฮ้ย สิ้นแม่เจ้าเสียแล้ว
ใครเลยจะอุ่นเกล้า ฯ

(บ๊วยม่าน)

ถวายพระพร ร้องลำไย

๑ ๑ นิจาเอ๋ย โอ้ขนาด น่าน้อยใจ โฉน
ราชทวี กรั่มกระมลถวิลยินดี คั่นนี้ น้พิลึก คำน
ก้นก๊ก นึกก็เหลือ เรวเกิน ยามจะเพลีน จริต
เจริญ ก็พลาดหวังบังเอิญ ผิด ประเพณีหมาย ฯ

๒ ๑ ทนคโอกาส วาสนา สมองพระคุณ
กรุณา นำเสียกาย จำถวาย ยังคมลา นิราศบาท
มุลิกา ทั้งฮาลัย ฯ

๑ (สร้อย) ชื่นเอ๋ย ชื่นชวัก ไต่เยยมสวน
กุสิด ชื่นชู่ใจ ชื่นอารมณ์ จะชมอะไร ก็ชื่นตาไป
มิรู้ วาย เฮย ฯ

๑ ๑ ชื่นใจเอ๋ย ชื่นสังไกร ชื่นแสนชน
ชื่นโฉน ไม่ระร่น ชื่นจิตจับจิตชุ่มชื่น ภิรม
ระร่น ชื่นกล้า เชื้อชนเผ่า มาทยุค (ขับพ้อง)
สมจงรัก สวามิภักดิ์ สโมสรม เฌียงกายกรวย
กรร่า ละครถวาย ฯ

๒ ๑ ชื่นพระคุณ ชื่นเกล้า พวงข้าพระ
พุทธเจ้า ทุกเพรียงาย ชื่นหัวใจ ไทยทั้งหลาย
ทุกหญิงชายทั่วถ้วน ถ้วนจงรัก ฯ

๑ (สร้อย) หอมมาลีหอมท่อนหอมกรุ่น
เหมือนหอมพระเกียรติคุณหอมประจักษ์ หอมทวนทวน
กล่นาชมนัก เกล็ดศักดิ์สยามรัฐชาติขบวงค์ เอย ฯ

๑ ๑ เดชะเอ๋ย ขอพระบาท สยามินทร์
นรินทรราช บรมนารถ ที่รักที่พึงประหนึ่งชีวาตม์
สโรยภาส ของชาติไทย เกลิง พิชัย อมรา
ดิสัย มโศกวิริยะ ใดทรงนิยม ใดทรง
ชื่นชม นันนันทวันอุดม สมประสงค์ ฯ

๑๗๖ พระลอ ตอนท้าย

---

๒ ๑ สรรพโชค โครนินราศ อุบัติท้าววันตราย
ประหลาด พระ ยาทะบงส์ แสนสุขทรง เกษม
สันต์ พระวงศาข้าบาทอนันต์ นิรันดร์ ฯ

๑ (สร้อย) ขอชาติไทยศิวิไลส์เดชะโลก เปื้อง
ประภคณินสระโรสมร พูนพิชัยพิทยาสถาพร พระ
นคร รุ่งเรืองประเทือง เอย ฯ

สรรเสริญพระบารมี
ข้าพระพุทธเจ้า เหล่าคณาภักดิ์ ๆ ล ฯ
บุปผาทย์ท้าว
บิณฑามันหน้าโรง
คฤมัสก
